

Student: Hanne Maenhout
Promotor: Nicole Vanhoucke
Academiejaar: 2015-2016
Bachelor in het Sociaal Werk: Sociaal-Cultureel Werk

Mama, puedes ayudarme con mis tareas? *

“Kan de organisatie Añañau Peruviaanse ouders meer mogelijkheden bieden om de (onderwijs)ontwikkeling van hun kinderen te ondersteunen via sociaal-culturele interventies?”

Hogeschool Gent
Faculteit Mens & Welzijn
Opleiding Sociaal Werk
Campus Schoonmeersen
V. Vaerwyckweg 1 / 9000 Gent

*Mama, kan je me helpen met mijn huiswerk?

Een woord vooraf...

Alvorens u mijn bachelorproef begint te lezen, wil ik graag dit nog even kwijt.

De afgelopen maanden waren één grote ervaring. Ik leerde nieuwe dingen kennen, had interessante gesprekken met mensen, dompelde me helemaal onder in een andere cultuur en kreeg de kans om voor de eerste keer een eigen project op te zetten. Ook deze bachelorproef is het resultaat van deze intense ervaring. Dit was me echter nooit alleen gelukt.

Daarom wil ik eerst en vooral mijn ouders bedanken die me de kans hebben gegeven om op buitenlandse stage te gaan. Ook Nicole Vanhoucke wil ik bedanken, in de eerste plaats om mij in contact te brengen met mijn stageplaats en ook voor het begeleiden van mijn bachelorproef. Een derde grote bedanking gaat uit naar Ellen Bosch, Myrian Garcia Castillo en Sadith Paez Montesinos, die mij dagelijks ondersteund hebben en elk van mijn vragen geduldig beantwoorden. Ook Lukas Jonckheere wil ik graag bedanken om er altijd voor mij te zijn wanneer ik hem nodig had. Ook iedereen die deelnam aan het pilootproject, de gezinnen en de vrijwilligers, ben ik enorm dankbaar.

Een laatste bedanking gaat uit naar al degenen die deze bachelorproef nagelezen hebben en er hopelijk voor gezorgd hebben dat hij helemaal schrijffoutvrij is.

Inhoudsopgave

Inleiding	3
1. Onderzoeksopzet	4
1.1. Onderwerpkeuze	4
1.2. Wat wordt er onderzocht?	4
1.3. Wat is het doel van het onderzoek?	5
1.4. Plan van aanpak	5
1.5. Hoe ziet het vervolg van mijn bachelorproef eruit?	5
2. Contextschets	7
2.1. Peru	7
2.2. Cusco	8
2.2.1. Demografisch	8
2.2.2. Welzijn	9
2.3. Asociación ONG Añañau	10
2.3.1. Visie en missie	10
2.3.2. Doelgroep	11
2.3.3. Werking	11
2.3.4. Waarop bouwt deze bachelorproef verder?	12
2.4. Woonomstandigheden	12
2.4.1. Onderzoek naar de Kwaliteit van Leven in San Jeronimo	12
2.4.2. Eigen observaties	15
2.5. Belang van onderwijs	16
2.6. Ouders	17
2.6.1. Taal	17
2.6.2. Onderwijsniveau	17
2.6.3. Werk	18
2.6.4. Gezinsproblematieken	18
2.7. Besluit	18
3. Het belang van (huiswerk)ondersteuning bij de ouders	19
3.1. Paulo Freire en zijn 'Pedagogie van de Onderdrukten'	19
3.2. De theorie van het handelingsgericht werken	20
3.3. Het theoretisch ontwerpen van een interessante leeromgeving	21
3.3.1. Educatief ontwerpers	21
3.3.2. Wat is een leeromgeving?	21
3.3.3. Een rijke leeromgeving	21
3.3.4. De tien uitdagingen van een leeromgeving	22
3.4. Vier aspecten van onderwijsondersteunend gedrag van ouders	22
3.5. Praktijkvoorbeeld: Katrol	23
3.5.1. Waarom studenten inschakelen?	24
3.5.2. Studieondersteuning	24
3.5.3. Doelstellingen	24
3.5.4. De presentietheorie	25
3.6. Een ander praktijkvoorbeeld: de Brede School	26
3.7. Een laatste inspirerend praktijkvoorbeeld: Uilenspel	27
3.8. Besluit	27
4. Projectfiche	29
4.1. Programmatiefiche	29
4.2. Opzet poulegroep studenten	30
4.3. Selectie startgezinnen	31
4.3.1. Eerste kennismakingsgesprek met de ouders	31

4.3.2.	Gesprekken met de kinderen	32
4.3.3.	Effectieve selectie	32
4.4.	Vorbereiden studenten	33
4.4.1.	Tips die ze aan de ouders kunnen geven	33
4.4.2.	Presentatie	34
4.5.	Samenwerking met de school	35
4.6.	Besluit	36
5.	Verloop van de huiswerkondersteuning	37
5.1.	Sessie 1	37
5.1.1.	Gezin Maria	37
5.1.2.	Gezin Pedro	39
5.1.3.	Gezin Ruth en Flavia	41
5.2.	Sessie 2	44
5.2.1.	Gezin Maria	44
5.2.2.	Gezin Pedro	46
5.2.3.	Gezin Ruth en Flavia	48
5.3.	Sessie 3	50
5.3.1.	Gezin Maria	50
5.3.2.	Gezin Pedro	53
5.3.3.	Gezin Ruth en Flavia	55
5.4.	Besluit	58
6.	Eindevaluatie project en verdere verloop	59
6.1.	Sterktes	59
6.1.1.	Motivatie	59
6.1.2.	Openheid van de gezinnen	59
6.1.3.	Professionaliteit van de vrijwilligers	60
6.1.4.	Opleiding tot (huiswerk)ondersteuner	60
6.1.5.	Vrijwillige karakter van de deelname	60
6.2.	Zwaktes	61
6.2.1.	Taalkloof	61
6.2.2.	Gebrek aan opleiding bij de ouders	61
6.2.3.	Tijd	61
6.2.4.	Moelijkheid van leerstof voor de vrijwilligers	62
6.2.5.	Communicatie over afspraken	62
6.3.	Aanbevelingen voor de toekomst van het project	62
6.3.1.	Leeftijdsafbakening	62
6.3.2.	Vrijwilligers	63
6.3.3.	Focus van het project	63
6.3.4.	Selectie van de gezinnen	63
6.3.5.	Aanwezigheid van een vertrouwenspersoon	64
6.3.6.	Uitwisseling van contactgegevens bij de start van het project	64
6.3.7.	Groepsmomenten	64
6.3.8.	Samenwerking met de scholen	65
6.4.	Besluit	65
7.	Tot slot	66
7.1.	Eindbesluiten	66
7.2.	Eindreflecties	67
8.	Bibliografie	69
9.	Bijlagen	71
9.1.	Programmatiefiche	71
9.2.	Folder infomoment	74
9.3.	Presentatie infomoment	77
9.4.	Vragen die de studenten elke keer moeten invullen na een sessie	80
9.5.	Informed Consent	81

Inleiding

Mijn eerste stageweken bij de organisatie Asociación ONG Añañau begon ik aan de zoektocht naar een nieuw project. Enkele voorgaande studenten werkten reeds rond ouderparticipatie en ook ik koesterde interesse voor dit onderwerp. Daarom besloot ik op zoek te gaan naar een pilootproject waarin de focus ligt op die ouderparticipatie. Hier kan namelijk nog heel veel rond gewerkt worden in deze redelijk nieuwe organisatie.

Vanuit Añañau en de ouders kreeg ik steeds meer ideeën waarop ik een focus kon leggen: een project dat mensen kan betrekken bij de organisatie. Een project dat zowel jongeren uit kwetsbare gezinnen als hun ouders het belang van onderwijs doet inzien. Een project dat een aanvulling kan bieden op de huiswerkbegeleiding. Verschillende ideeën passeerden de revue. Ik wist dat de oplossing in het sociaal-cultureel werk lag, maar kon er mijn vinger niet op leggen. Tot ik tijdens een gesprek met Ellen Bosch, mijn stagebegeleidster, de volgende ingeving kreeg: deze organisatie kan ondersteuning aan huis tijdens huiswerkbegeleiding gebruiken. Op deze manier worden niet alleen de kinderen geholpen, maar worden ook de ouders betrokken in het (leer)proces.

En zo werd het idee geboren. Gedurende mijn stageperiode van drie maanden kreeg ik de kans om intensief samen te werken met de ouders en hun kinderen. Ik leerde hen beter kennen, zocht naar manieren om beter samen te werken en liet hen een plaatsje in mijn hart veroveren. Ik heb onnoemelijk veel respect voor deze ouders, die ondanks hun beperkte middelen er toch alles aan doen om hun kind een toekomst te bieden. De grote droom van de meesten van hen is dat hun kind het beter zal hebben dan zichzelf. Daarom leek dit bachelorproefproject mij dan ook de ideale kans om hen daarbij te helpen. Want het is niet omdat de ouders zelf niet kunnen lezen, dat ze geen mogelijkheden mogen hebben om hun kind te helpen. Verder heb ik zelf doorheen het project een enorme professionele groei meegemaakt. Ik leerde werken met mensen in erbarmelijke leefomstandigheden, zette voor de eerste keer zelf een project op en kreeg veel verantwoordelijkheden binnen de organisatie.

Ik hoop dat mijn onderzoek naar dit project en het effectieve pilootproject een meerwaarde kunnen betekenen voor iedereen die eraan meewerkt of zal aan verder werken. De studenten verwerven meer inzichten over de sociale ongelijkheid in hun land, de kinderen krijgen extra hulp en een vertrouwenspersoon, de ouders worden versterkt in het ondersteunen van hun kind(eren) op alle vlakken... Voor Añañau kan er een intensievere samenwerking ontstaan met een aantal andere organisaties, zoals de universiteiten en de scholen van de verschillende kinderen. Op het einde van deze bachelorproef zal ik na een grondige evaluatie kunnen zeggen of al deze doelen bereikt zijn.

In deze bachelorproef vindt u ook regelmatig foto's terug die door mij gemaakt zijn in de huizen van de mensen. Voorafgaand op sociaal-cultureel werk studeerde ik fotografie, iets waar ik nog steeds intensief mee bezig ben. Daarom is het de bedoeling dat de foto's een aanvulling vormen op datgene wat beschreven wordt in dit eindwerk. Dit alles wordt nog meer gekaderd in hoofdstuk 2.4.2. De mensen die gefotografeerd werden gaven hiervoor allemaal hun toestemming, waardoor ik op een heel vrije manier te werk kon gaan.

In het volgende hoofdstuk kan u alvast een concretere aanpak vinden van het pilootproject. Naast de doelstellingen, kan u er ook meer lezen over waarom ik juist koos voor dit onderwerp. Want dat hier een grondige motivatie achter zit, dat spreekt voor zich.

1. Onderzoeksopzet

In dit hoofdstuk kan u meer lezen over het waarom van deze bachelorproef. Wat is de motivatie om de ouderparticipatie binnen de organisatie te bevorderen? Hoe zal ik dit aanpakken? Wat is de onderzoeksvraag die de leidraad vormt doorheen deze bachelorproef?

1.1. Onderwerpkeuze

De stageplaats waarbinnen dit onderzoek plaatsvindt is Asociación ONG Añañau in San Jeronimo, een deelgemeente van Cusco. Door te werken in een andere culturele context, verwerf je er nieuwe interculturele competenties, die een meerwaarde vormen voor zowel de opleiding tot sociaal-cultureel werker als het latere beroepsleven. Daarom wou ik zeker een bachelorproefonderwerp dat aansloot bij mijn buitenlandse stage, zodat ik deze nieuw verworven competenties ook hier in kon verwerken.

In deze organisatie wordt er sterk gewerkt rond onderwijs en hoe elke Peruviaanse jongere recht heeft op kwaliteitsvol onderwijs. Daarom kunnen een dertigtal kinderen elke weekdag bij de organisatie terecht voor hulp bij het maken van hun huiswerk. De meeste ouders kunnen hier namelijk niet mee helpen, aangezien ze zelf geen onderwijs genoten hebben of alleen maar over de basis beschikken. (Asociación ONG Añañau, 2015)

Daarom besloot ik in samenspraak met mijn stageplaats een project uit te werken dat helpt om de zelfredzaamheid en de participatie van de ouders te vergroten. Hiervoor werkte ik verder op het werk van eerdere studenten, die reeds een oplossing zochten voor de ouderparticipatie binnen de werking van de organisatie.

1.2. Wat wordt er onderzocht?

Volgende onderzoeksvraag is het uitgangspunt van het onderzoek: *“Kan de organisatie Añañau Peruviaanse ouders meer mogelijkheden bieden om de (onderwijs)ontwikkeling van hun kinderen te ondersteunen via sociaal-culturele interventies?”*. Hiervoor wordt een nieuw project opgezet, waarbij ondersteuning aan huis wordt gegeven door vrijwilligers om samen met de ouders aan het huiswerk en de opvoeding van de kinderen te werken. Er zal worden gekeken in welke mate dit een verandering teweegbrengt in de leeromgeving van het kind. Ook zal er een focus zijn op het veranderen van de visie van ouders op educatie. Het is namelijk niet omdat ze niet kunnen lezen, dat ze geen interesse kunnen tonen in de opleiding van hun kind en hier geen meerwaarde voor kunnen betekenen. Door hierover met hen in interactie te gaan, hopen we een kleine verandering teweeg te brengen.

Het is dus zeer belangrijk dat de focus ligt op spelend leren. Op deze manier kan je kinderen gemakkelijker motiveren om dingen bij te leren. Verder kunnen ouders op deze manier ook meer dingen bijleren, zowel over opvoeden als het opnemen van nieuwe leerstof. Het belangrijkste in dit project is dat er veel communicatie plaatsvindt tussen de drie betrokken actoren: ouders, kinderen en de vrijwilliger. Via deze communicatie worden nieuwe inzichten verworven die hopelijk kunnen leiden tot verandering op verschillende vlakken (zowel educatief als op relationeel vlak). Want als de ouders er zijn voor hun kinderen, gaat dit ook een positieve invloed hebben op hun schoolresultaten. Dit heeft dan weer een invloed op de toekomst van de kinderen. En zo ga ik dus kijken hoe het ondersteunen van de ouders meer kansen biedt aan de kinderen in de toekomst.

1.3. Wat is het doel van het onderzoek?

Het doel van het onderzoek is een pilootproject uit te werken waarbij drie studenten gedurende drie weken huiswerkondersteuning geven in een gezin. Deze huiswerkondersteuning zorgt er niet alleen voor dat de kinderen hulp krijgen met hun huiswerk, maar ook dat de ouders betrokken worden bij het hele leerproces. Door dit project nadien aan een grondige evaluatie te onderwerpen, wordt aan de stageorganisatie een afgewerkt project afgeleverd waarmee ze de komende maanden zelf aan de slag kunnen.

1.4. Plan van aanpak

Ik begin met een literatuuronderzoek. In België zijn er namelijk al veel projecten rond huiswerkondersteuning-en begeleiding opgezet en hun good practices zijn ook inzetbaar voor dit project. Ook neem ik via e-mail contact op met een aantal organisaties, zoals de Katrol en Uilenspel, om op deze manier extra informatie te bekomen. Ik voer ook een aantal gesprekken met studenten die in België als vrijwilliger actief zijn/waren bij één van deze twee organisaties. Ik lees verschillende boeken over huiswerkondersteuning, de creatie van een leeromgeving en ook over het belang van de samenwerking tussen ouders en de school.

Naast het verwerken van de theorie is het belangrijk dat ik de leer-en leefomgeving van de kinderen leer kennen. Hiervoor ga ik gedurende drie weken op huisbezoek bij verschillende gezinnen. Ik stel hen een aantal vragen, waaruit ik onder andere kan afleiden in welke mate ze interesse hebben in huiswerkondersteuning. Ook voor de kinderen stel ik een vragenlijst op om meer informatie te verkrijgen over hun thuissituatie. Nadat ik twaalf gezinnen heb bezocht, maak ik een selectie van drie gezinnen waarmee ik het pilootproject start. Doorslaggevend hiervoor is de motivatie van de ouders, maar ook de meerwaarde die geboden kan worden voor het kind.

Nadien zet ik al de theoretisch verkregen informatie om in een persoonlijk project. Ik bereid een presentatie voor in het Spaans en ga op zoek naar drie studenten. Wanneer ik deze gevonden heb, wil ik na ongeveer negen weken stage het pilootproject starten. Ik begeleid de studenten van heel nabij en ga mee met elk huisbezoek. Ook ben ik hun contactpersoon als ze vragen hebben, zorg ik dat ze educatief – of leermateriaal kunnen lenen van de organisatie en ondersteun ik hen waar nodig.

Na drie weken evalueer ik het project en pas ik het aan waar nodig. Hiervoor geef ik elke week een vragenlijst mee met de studenten die ze me nadien terug bezorgen. Aan de hand van deze vragenlijst wil ik weten wat hun ervaring is met het project en wat ze geleerd hebben. Verder bevraag ik ook de ouders en de kinderen en schrijf ik ook mijn eigen bevindingen neer. Op deze manier stippel ik de toekomst van het project verder uit, alvorens ik het definitieve geëvalueerde project aan mijn stageplaats bezorg.

1.5. Hoe ziet het vervolg van mijn bachelorproef eruit?

In de komende hoofdstukken komt eerst theorie aan bod alvorens het pilootproject grondig uit te werken. Ik eindig met een grondige evaluatie. Doorheen deze bachelorproef kan de lezer volgen hoe het project zich gevormd heeft. Welke problematieken liggen aan de basis van dit pilootproject, hoe wordt er een oplossing geformuleerd op deze problematieken... zijn allemaal elementen die aan bod komen.

Beginnen doen we met een contextschets van Peru en de organisatie Añañau. Deze contextschets is nodig om het onderwerp te kunnen kaderen. Nadien volgt er een kort literatuuronderzoek naar verschillende theorieën en praktijken die werken rond ouderparticipatie en educatie. Wat dan volgt is de concrete uitwerking van het project. Hoe ben ik in contact gekomen met de ouders en welke opleiding kregen de studenten, zijn maar enkele van de vragen die aan bod komen. Een hoofdstuk later bekijk ik hoe het project in zijn

werk gaat. Waar gaat het goed, wat zijn werkpunten? Eindigen doe ik met een grondige evaluatie van het hele traject. Hier schrijf ik ook aanbevelingen voor de stageorganisatie waar het project aangepast moet worden en wat er behouden moet blijven. Deze worden ook meegenomen in mijn eindbesluit.

2. Contextschets

Alvorens er meer ingezoomd wordt op het pilootproject, is het belangrijk om de context waarin het project plaats vindt weer te geven. In Peru heb je namelijk een andere cultuur, andere gewoontes, een andere bevolkingssamenstelling... Ook is het relevant om de levensomstandigheden van de gezinnen van het project te kennen, aangezien het project in die omstandigheden uitgewerkt wordt.

2.1. Peru

Peru is een grotendeels rooms-katholiek land in Latijns-Amerika. In 1821 werd het land onafhankelijk, al vind je er nog veel invloeden terug van de Spaanse kolonialisten. In 2015 woonden er meer dan 31,1 miljoen mensen in dit uitgestrekte land. Meer dan 30% van de mensen werken in de landbouw. Dit komt vaak voor in de bergen of in andere streken waar de grond vruchtbaar is. Het andere grote inkomen van de Peruvianen is toerisme. (INEI, 2015)

Peru bestaat uit drie soorten landschappen: de kust, de bergen en de jungle. (INEI, 2015) In mijn bachelorproef ga ik alleen maar toespitsen op de mensen die leven in de bergen, aangezien mijn stageplaats zich daar bevindt. Hou echter in het achterhoofd dat de levensomstandigheden en -standaarden van mensen in de jungle en aan de kust nog totaal anders zijn.

Het politieke systeem van de republiek Peru is een democratie en aan het hoofd van het land staat een president(e). Deze wordt om de vijf jaar verkozen. De huidige president (sedert 2011) is Ollanta Humala Tasso van de Peruviaanse Nationalistische Partij. 2016 is een cruciaal jaar. Zondag 10 april 2016 vond de eerste ronde van de presidentsverkiezingen plaats. Op zaterdag 4 juni 2016 nemen de twee besten het tegen elkaar op. Deze twee zijn Keiko Fujimori (Fuerza Popular) en Pedro Pablo Kuczynski (Peruanos por el Cambio). (RPP, 2016) Op het moment dat deze bachelorproef werd geschreven, was de uitslag dus nog niet bekend.

Geografisch is het land onderverdeeld in 24 departementen, waarvan Cusco er één is. Dan heb je nog 196 provincies en 1854 districten. (INEI, 2015)

In de gegevens van het Peru Instituto Nacional de Estadística e Informática (2015) staat er te lezen dat in 2013 maar liefst 23,9% van de Peruviaanse bevolking in situaties van extreme armoede moest leven. In de jungle gaat dit over maar liefst 43%. In de regio van Cusco is 29% van de bevolking extreem arm. Toch zijn er de laatste jaren reeds een aantal inspanningen geleverd, waardoor het armoedecijfer op 6 jaar tijd met ongeveer de helft gedaald is. Nog andere nationale gegevens die online te vinden zijn, waren deze over de analfabetisering in Peru. In 2014 waren nog 6,3% van de inwoners ouder dan 15 jaar niet in staat om te lezen en schrijven. Ook had 31% van de inwoners datzelfde jaar geen enkele vorm van sociale zekerheid.

Uit al deze gegevens kan je dus afleiden dat Peru een land is dat de laatste jaren veel vorderingen maakt en probeert zoveel mogelijk problemen tegelijk aan te pakken. Het land is echter zo uitgestrekt en biedt een thuis aan zoveel verschillende soorten mensen met verschillende culturele achtergronden, dat de regering zeker nog niet iedereen bereikt. Het wordt een uitdaging voor de komende regering om deze ongelijkheid verder te effenen en om elke Peruviaan dezelfde kansen te bieden op lange termijn.

2.2. Cusco

Cusco is een stad in het zuidoosten van Peru, in het midden van het Andesgebergte. Armoede is sterk aanwezig in deze regio, onder andere omwille van het klimaat. Veel mensen uit de omliggende berggemeenschappen verhuizen naar de stad, in de hoop op een betere toekomst voor henzelf en hun (klein)kinderen. Toch blijkt dit in realiteit vaak harder dan gedacht. (Añañau, 2015)

2.2.1. Demografisch

In het departement Cusco wonen 1,3 miljoen inwoners. (INEI, 2015) De meesten van hen wonen in de stad Cusco zelf. De meerderheid van de bevolking in deze streek zijn Quechua-indianen. Ze leven voornamelijk van de landbouw, maar dit loopt de laatste jaren regelmatig fout door de opwarming van de aarde en het bijhorende veranderende klimaat. Zo heeft het natuurverschijnsel El Niño hier de laatste tijd voor veel problemen gezorgd, zoals het uitblijven van het regenseizoen en heel warme temperaturen.

Vele mensen die in de bergen wonen, zijn echter analfabeet, waardoor ze moeilijk een andere job dan landbouwer kunnen uitoefenen. Toch bestaat er een zichtbare tendens waarbij de mensen vanuit de bergen meer en meer naar de stad trekken in hun zoektocht naar werk. Aangezien Cusco een stad is die voornamelijk leeft van het toerisme, vinden velen hier echter geen job omdat ze enkel Quechua spreken. (Añañau, 2015) Ook dit taalprobleem heeft dus een enorme invloed op het leven van deze “bergbewoners”.

2.2.2. Welzijn

2.2.2.1. Onderwijs

Het onderwijssysteem in Peru ziet er hetzelfde uit als dat van Chili. In 2007 namen ze blindelings dit systeem over, zonder dit eerst aan het nodige onderzoek te onderwerpen. Op papier wordt er misschien wel rekening gehouden met iedereens individuele behoeften, in de praktijk blijkt dit niet waar te zijn. Medewerkers van Añañau verschaften deze informatie.

Om het onderwijssysteem beter te begrijpen, heb ik het document geraadpleegd waarin de EBR (Educación Básica Regular) beschreven staat. In Peru is de school onderverdeeld in drie grote delen, zoals je in Vlaanderen kleuterklas, lagere school en middelbaar hebt. Het middelbaar bestaat hier uit vijf jaar en naar de kleuterklas ga je tot en met je vijfde levensjaar. Kinderen zijn hier dus rond hun zestien jaar afgestudeerd. (Nadal, 2005)

Opvallend tijdens de huiswerkbegeleiding op Añañau, is het feit dat het meeste huiswerk bestaat uit het kopiëren van teksten en oefeningen, zonder dat het kind hiervoor moet nadenken. Ze moeten het huiswerk ook niet verder verwerken, dus het stopt bij het kopiëren. Verder moeten de leerkrachten jaarlijks een bepaald percentage van de leerlingen laten slagen, anders bestaat de kans dat ze hun job verliezen. Hierdoor zitten veel kinderen met een leerachterstand in het verkeerde jaar.

Op Añañau is er een meisje van zeven jaar oud dat in het begin van het schooljaar ineens van het eerste leerjaar naar het derde leerjaar overging. Het meisje kan echter nog niet lezen of schrijven en ook met wiskunde heeft ze een grote achterstand. Er was echter geen plaats meer voor haar in het tweede leerjaar.

In Peru heb je ook een onderscheid tussen privaat onderwijs en scholen van de staat. Het niveau van de scholen van de staat is veel lager. Deze scholen zijn echter 'gratis', al is dit relatief want ouders moeten wel jaarlijks uniformen aankopen en veel schoolmateriaal zoals schriften, boeken en schrijfmateriaal. Voor arme ouders is dit een grote investering die ze vaak niet kunnen maken.

Kinderen gaan bovendien enkel naar school in de voor -of in de namiddag. Per week hebben ze dus 25 uur les, wat vaak te kort is om alle leerstof gezien te krijgen. Daarom moeten ze thuis veel zelfstandig doen en hebben ze dus dagelijks grote pakketten huiswerk. Ook dit is informatie die verkregen is door te praten met ouders, met ervaringsdeskundigen en met de medewerkers op het project. Graag had ik dit nog besproken met één van de leerkrachten van de kinderen, maar wegens de korte tijdsperiode waarin ik mijn bachelorproef moest uitwerken was dit niet haalbaar. Dit is namelijk wel te onderzoeken maar dat gaat de opzet van mijn bachelorproef te buiten.

2.2.2.2. Gezondheid

Zoals reeds eerder vermeld zijn er in heel Peru veel mensen die geen sociale zekerheid hebben om op terug te vallen wanneer ze ziek zijn. Ook in Cusco is dit een herkenbare problematiek. Er bestaat ergens wel een vorm van sociale zekerheid, namelijk SIS (Seguro Integral de Salud). SIS is een overheidssysteem onder het Ministerie van Volksgezondheid om de gezondheid van de Peruanen te beschermen met prioritaire aandacht voor kwetsbare bevolkingsgroepen die zich in extreme armoede bevinden. Men beschouwt het als het recht van iedere Peruaan of iedere inwoner van het land om (zonder leeftijdsgrens) een ziektekostenverzekering te hebben. SIS waarborgt het recht op gezondheidszorg in termen van toegankelijkheid, tijdigheid, kwaliteit en financiering. Voor specifieke doelgroepen is deze verzekering gratis, maar dit is weinig gekend bij de Peruvianen en ze weten niet hoe ze hierop beroep kunnen doen. (SIS, 2011)

2.2.2.3. San Jeronimo

San Jeronimo is één van de acht districten van de provincie Cusco. Volgens de laatste beschikbare cijfergegevens van het INEI in 2007 wonen in het district 31 687 inwoners. Aan de ene kant wonen hier mensen die een leven kunnen leiden zonder al te veel financiële, sociale en culturele problemen. De overgrote meerderheid leeft echter dichtbij of onder de armoedegrens. (Eeckhout, 2016)

2.3. Asociación ONG Añañau

De organisatie waarbinnen ik een project zal opzetten is “Asociación ONG Añañau”. Dit is een non-profit en niet-gouvernementele organisatie die werd gesticht in december 2014 in San Jeronimo (Cusco) door Ellen Bosch en Sadith Paez Montesinos. Añañau is een uitdrukking die moeders gebruiken in Quechua om te zeggen hoe mooi en hoe lief hun kindje wel niet is. (Añañau, 2015)

2.3.1. Visie en missie

Añañau gelooft in de kracht van goed onderwijs. Daarom is het in de eerste plaats een onderwijsproject. Het wilt namelijk gelijke onderwijskansen creëren voor kinderen uit armere milieus. Dit wordt gedaan aan de hand van huiswerkbegeleiding en spelend leren. Zo wordt de ontwikkeling van deze kinderen gestimuleerd en tracht het nieuwe kansen te creëren. Kinderen worden gestimuleerd in het ontplooiën van hun talenten en krijgen hulp waar ze dat nodig hebben. Men laat de kinderen geloven in hun eigen mogelijkheden en vaardigheden en zo worden ze op weg geholpen naar een betere toekomst en een zelfstandig leven. (Añañau, 2015)

Hiervoor zet de organisatie in op drie verschillende gebieden, namelijk onderwijs, gezondheid en algemene socio-culturele ontwikkeling. Onder onderwijs kan je onder meer de huiswerkbegeleiding verstaan, maar ook het sensibiliseren van de gemeenschap in verband met het belang van goed onderwijs en ook het onderhouden/bewerkstelligen van een goed contact met de verschillende scholen. Voor het deelproject rond hygiëne zijn er reeds verschillende workshops opgezet rond het poetsen van tanden, het wassen van de handen, het koken van gevarieerde maaltijden... De algemene socio-culturele ontwikkeling wordt bevorderd door regelmatig huisbezoeken te doen en individuele gesprekken te hebben met de verschillende kinderen. Wanneer hier problemen worden gesignaleerd, gaat men samen met de betrokken personen op zoek naar een oplossing. (Añañau, 2015)

Gedurende mijn eerste stageweken organiseerde ik in samenwerking met mijn stageplaats een infomoment over de 'ziekteverzekering' of SIS (Seguro Integral de Salud) en gaven we alle ouders de kans om hun SIS in orde te maken. Nu kunnen de kinderen van het project dus gratis naar de dokter en de oogarts, aangezien dit allemaal onder deze verzekering valt. Het is een verzekering voor de allerarmste gezinnen in Peru, dus zo'n 23 procent van de Peruvianen maakt er aanspraak op. Dit project viel onder de tweede pijler en toont aan dat de organisatie ook inzet op de thuissituaties van de gezinnen.

2.3.2. Doelgroep

Elke dag kunnen een dertigtal jongeren tussen de 4 en 18 jaar oud, die in situaties van extreme armoede leven, bij de organisatie terecht voor huiswerkbegeleiding. Het project is toegankelijk voor zowel jongens als meisjes. Omdat er hier van geboortepanning nauwelijks sprake is, komen de meeste kinderen uit heel grote gezinnen. Ze leven in erbarmelijke omstandigheden, hebben te kampen met vele financiële problemen en dit alles heeft ook een invloed op de gezondheid van de kinderen. Ze zijn vaak ondervoed, hebben niet voldoende kleding... Een terugkomend probleem zijn aandacht –en concentratieproblemen ten gevolge van voedingstekorten. (Añañau, 2015)

Verder werkt de organisatie ook samen met de ouders van de kinderen, door middel van bijvoorbeeld een oudervergadering of workshops. Ook al ligt de focus op de kinderen, de ouders worden eveneens betrokken, net zoals de rest van de gemeenschap. (Añañau, 2015)

2.3.3. Werking

Het is voornamelijk een onderwijsproject. Men probeert de kinderen te stimuleren tot het ontplooiën van hun talenten en men wil ook de ontwikkeling van de kinderen vlotter laten verlopen. (Añañau, 2015)

Er wordt zeer gestructureerd gewerkt in de organisatie. Wanneer de kinderen binnen komen, moeten ze eerst hun handen wassen. Dan werken ze de komende negentig minuten aan hun huiswerk. Nadien krijgen ze even vrije tijd om te spelen of worden ze individueel begeleid met huiswerk/problemen thuis. Verder is er ook ruimte voor allerlei andere activiteiten, zoals knutselen, sporten, een verhaal voorlezen... Op het einde van de dag krijgen alle kinderen een maaltijd en drank, waarna ze hun tanden nog poetsen en naar huis gaan.

Hiernaast heb je een maandelijks oudervergadering en worden de ouders ook regelmatig betrokken bij informatiemomenten of workshops.

De afgelopen maanden werden er verschillende medische onderzoeken uitgevoerd bij de kinderen van het project. Hieruit bleek dat velen van hen te kampen hadden met bloedarmoede, met vitamine –of ijzertekort... Dit komt doordat ze vaak geen gevarieerde voeding krijgen thuis en hierdoor dus niet genoeg weerstand kunnen opbouwen. Ook moest bijna de helft van de kinderen een bril dragen en hebben velen van hen gaatjes in hun tanden omdat ze hun tanden niet (goed) poetsen. Deze problematieken kunnen veralgemeend worden naar de volledige armere bevolking van San Jeronimo. (Añañau, 2015)

De organisatie zet zich in op verschillende vlakken. Het pilootproject, opgezet voor deze bachelorproef, valt onder deze eerste pijler, onderwijs, maar ook onder de laatste pijler, algemene socio-culturele ontwikkeling. Het zal een aanvulling vormen op datgene waar de organisatie reeds mee bezig is. Ook zal het project meer participatie van de ouders en van de gemeenschap beogen, waardoor het ook een gemeenschapsvormende functie zal hebben. Bedoeling is dat de organisatie meer en meer verbonden geraakt met de buurt en dat ze zal evolueren tot een bekend begrip.

2.3.4. Waarop bouwt deze bachelorproef verder?

Het is niet de eerste keer dat er een project rond ouderparticipatie wordt opgezet binnen Añañau. Er waren reeds twee soortgelijke projecten de voorgaande jaren. Het eerste project behandelde voornamelijk hoe je als brugfiguur gaat handelen tussen de school, de ouders, de kinderen en het project. Het tweede project was een boekjesproject, dat ouders in staat probeerde te stellen om thuis bij te dragen in het begeleiden van het huiswerk van het kind. Het is de bedoeling dat op lange termijn (lees: nadat dit pilootproject is uitgetest) beide projecten geïntegreerd worden in de huiswerkondersteuning.

Ook haalde ik veel informatie uit het onderzoek van Bert Eeckhout. Hij deed in het kader van zijn opleiding tot orthopedagoog een onderzoek naar de kwaliteit van leven van de bewoners van San Jeronimo. In dit onderzoek vond hij ook hoe de moeders nood hadden aan een manier om een bijdrage te kunnen leveren aan het huiswerk van hun kinderen. Dit analfabetisme ervaren ze zelf namelijk als een probleem en hier moet zeker en vast een oplossing voor gevonden worden. (Eeckhout, 2016) Meer hierover leest u in hoofdstuk 2.4.1. Onderzoek naar de kwaliteit van leven in San Jeronimo.

2.4. Woonomstandigheden

De kinderen zijn allemaal afkomstig uit het district San Jeronimo. Dit is een arme buitenwijk van Cusco, ten midden van de Andes. Het harde bergklimaat heeft een grote invloed op de barre levensomstandigheden van de gezinnen. Verder is er een heel hoog armoedepercentage. Er zijn namelijk veel gezinnen die naar hier verhuizen in de hoop op een betere toekomst. Niets is echter minder waar, want velen ouders vinden geen werk of moeten hard werken voor een heel laag inkomen. (Añañau, 2015)

De woningen waarin de meeste gezinnen wonen, kunnen nauwelijks woningen genoemd worden. Ze hebben geen stromend water, geen WC, ze leven met het hele gezin in één kamer, hebben geen vuren... De meeste huizen zijn nog van leem gemaakt en worden geïsoleerd met stukken plastic. Omdat men hier nauwelijks aan geboortebeperving doet, bestaan de meeste gezinnen uit vijf of meer kinderen. Ouders hebben echter weinig tijd om zich in te zetten voor de opvoeding van hun kinderen en laten de kinderen ook al op jonge leeftijd werken. Anders is het namelijk financieel niet haalbaar om het onderwijs van de kinderen te betalen. Zo blijkt uit het jaardossier van Añañau (2015) en uit de ervaringen van de vaste werknemers.

2.4.1. Onderzoek naar de Kwaliteit van Leven in San Jeronimo

Begin 2016 rondde orthopedagogiekstudent Bert Eeckhout, stagiair bij Añañau, zijn onderzoek naar kwaliteit van leven in San Jeronimo af. (Eeckhout, 2016) Hij probeerde zicht te krijgen op de algemene situatie van de gezinnen, gekaderd binnen de hedendaagse en plaatselijke context, rekening houdend met lokale overtuigingen, tradities en opvattingen. (Eeckhout, 2016)

Het onderzoek verschafte mij veel voorkennis over zowel de leefomstandigheden van de gezinnen, als wat hen bezig houdt. Zo kwam uit zijn onderzoek regelmatig naar voor dat de ouders een betere toekomst willen voor hun kinderen. Ook viel het op dat hun sociaal netwerk waarop ze kunnen terugvallen niet zo groot is. Dit zijn allemaal elementen die ik mee verwerkt heb in het pilootproject, omdat het informatie was die reeds beschikbaar was binnen de organisatie. Om de context van de gezinnen beter te kunnen schetsen naar de lezers toe, besloot ik de informatie die ik heb verkregen uit dit onderzoek ook neer schrijven in mijn bachelorproef zodat het later duidelijker is waar ik sommige bevindingen vandaan haalde.

“Kwaliteit van Leven” houdt in dat welzijn breder opgevat kan worden dan enkel en alleen welvaart. Men jaagt dus geen bezit na, maar wel het spirituele, esthetische en relationele. Dit

evalueert men op een subjectieve manier, aangezien elke persoon anders reageert op een bepaalde situatie. (Eeckhout, 2016)

Een aanvaardbare tot goede Kwaliteit van Leven is afhankelijk van vijf factoren volgens Ligthart (1999).

- 1) Men moet zo weinig mogelijk afhankelijk zijn van anderen.
- 2) Er is een gevoel van algemeen welbevinden dat gezondheid wordt genoemd.
- 3) Men heeft een goede sociaal economische positie.
- 4) Men geniet maatschappelijk aanzien.
- 5) Men heeft een veilige woonsituatie.

Om de Kwaliteit van Leven te kunnen onderzoeken, deelt men deze op in acht verschillende domeinen, die hieronder kort besproken worden samen met de bevindingen die gedaan werden in San Jeronimo. (Eeckhout, 2016)

2.4.1.1. Persoonlijke evolutie

Enkele voorbeelden van indicatoren voor dit domein, zijn opleidingsniveau, persoonlijke vaardigheden en aanpassingsmogelijkheden. De negen moeders die deelnamen aan het onderzoek, kregen hier de vraag voorgelegd of ze de mogelijkheid hebben om hun capaciteiten ten volle te benutten.

Het antwoord van de moeders was dat ze niet zoveel vrije tijd hadden, naast het huishouden. Ze zagen hun huishoudelijke taken als hun enige capaciteiten. Na wat doorvragen bleek echter dat velen ook goed zijn in een bepaalde sport, maar hier gewoon geen tijd voor hebben. Soms hebben ze ook interesse in bepaalde zaken, zoals naaien of breien, maar hebben ze niet voldoende (financiële) middelen om hierin verder te gaan. (Eeckhout, 2016)

2.4.1.2. Zelfdeterminatie en communicatie

Hiervoor gaat men kijken naar keuzes die mensen maken. Zijn ze autonoom genoeg om beslissingen te maken en hebben ze hun eigen leven in handen? Hiervoor kregen de moeders de volgende vraag: 'Heeft u wensen naar de toekomst toe?'

Hier hadden de ouders maar één unanieme wens: dat hun kinderen een mooiere toekomst tegemoet gaan dan zijzelf. Ze hopen dat hun kinderen naar het hoger onderwijs kunnen en nadien een goede job en een vast inkomen hebben. Elke ouder had geen wens voor zichzelf, maar leeft elke dag om een goede toekomst voor zijn kind op te bouwen. (Eeckhout, 2016)

2.4.1.3. Persoonlijke relaties

Hier zijn sociale netwerken, relaties en sociale activiteiten van groot belang. Daarom werd hier door Bert Eeckhout de vraag gesteld of de ouders belangrijke vriendschappen hadden.

Over het algemeen scoorden de respondenten zeer laag op deze vraag. Het netwerk van de ouders is vaak beperkt tot dichte familie. De weinige vrije tijd die er is, wordt altijd met familie doorgebracht. De families leven dus dag in dag uit samen, met kinderen en werk als centrale punten. (Eeckhout, 2016)

2.4.1.4. Sociale inclusie

Bij sociale inclusie wordt er gelet op de community en de integratie of participatie aan deze gemeenschap. Verder kijkt men hier ook naar de sociale rollen die eenieder opneemt. De vraag die werd gesteld om dit te onderzoeken, was of de mensen vaak gemeenschappelijke voorzieningen in de stad bezoeken.

Hier zeiden de ouders dat ze amper gebruik maken van de stedelijke en openbare voorzieningen. Het leven van de gezinnen speelt zich voornamelijk af binnen de huismuren en men voorziet zoveel mogelijk in de eigen behoeften. Verplaatsingen worden voornamelijk te voet gedaan, waardoor men steeds in de dichte omgeving blijft. (Eeckhout, 2016)

2.4.1.5. Mensenrechten

Hier gaat men kijken naar respect, waardigheid en gelijkheid. Hoe worden de mensen benaderd door hun omgeving? Ook gaat men kijken of ze kans maken op een eerlijk proces als ze voor de rechter verschijnen, of ze overal evenveel toegang toe hebben... Moeders kregen hier de vraag voorgelegd of ze zich gewaardeerd voelen.

Vrouwen voelen zich vaak niet gewaardeerd door hun man in San Jeronimo. Hij toont nooit eens een teken van dankbaarheid of appreciatie en kijkt alleen naar de negatieve zaken. Aangezien de vrouwen heel hard werken overdag en zich 's avonds nog bezighouden met het huishouden, hebben ze meer nood aan die appreciatie. Ze krijgen echter vaak te maken met huiselijk geweld of discussies wanneer er zich (financiële) problemen voordoen binnen het gezin. (Eeckhout, 2016)

2.4.1.6. Emotioneel welzijn

Men kijkt naar de veiligheid van de persoon, naar positieve ervaringen die hij al heeft meegemaakt, naar de mate waarin hij stress heeft, naar zijn tevredenheid... Daarom stelde men hier de vraag: 'Bent u gelukkig in het leven?'

De respondenten waren vrij positief bij deze vraag, zeker vergeleken met de erbarmelijke levensomstandigheden. Er werd aangegeven dat ze vrede hadden genomen met hun levenssituatie. Ze zijn dankbaar voor de mooie momenten die ze hebben meegemaakt en trekken zich telkens op aan de positieve gebeurtenissen. Zoals reeds eerder aangegeven is ook de aanwezigheid van kinderen en familie een lichtpunt voor deze mensen. (Eeckhout, 2016)

2.4.1.7. Fysisch welzijn

Voor fysisch welzijn wordt er rekening gehouden met de gezondheid van de mensen, met hun voeding en de mate waarin ze vrije tijd hebben. Ook hier moesten de respondenten antwoorden op een vraag, namelijk of ze aangepaste medische hulp krijgen wanneer ze dit nodig hebben.

Hier werd geantwoord in de lijn van verwachtingen. Mensen hebben vaak weinig financiële middelen om naar een dokter of een medisch centrum te gaan. In de plaats proberen ze te rusten en lokale kruiden en producten in te nemen. Hierdoor komen de klachten echter regelmatig terug en genezen de mensen nooit 100%. Het immuunsysteem is namelijk zwak, waardoor mensen snel terug besmet geraken. (Eeckhout, 2016)

2.4.1.8. Materieel welzijn

Om deze factor uit te spitten, bekijkt men de financiële status, de mate waarin men werkt, hoe men woont en welke bezittingen men heeft. Hier werd gewerkt rond de vraag: 'Bezit u genoeg geld om te sparen?'

Geen enkele bevraagde familie heeft de mogelijkheid om een financiële toekomst uit te bouwen. Soms is er zelfs te weinig geld om te kunnen voorzien in de basisbehoeften. Elke sol wordt dus meteen terug uitgegeven, aan gemaakte schulden of om eten op de tafel te voorzien. (Eeckhout, 2016)

2.4.2. Eigen observaties

Alvorens het pilootproject werd aangevangen, werden er verschillende gezinnen bezocht. Het is namelijk onmogelijk om een project op te zetten, wanneer je zelf geen verbinding hebt gemaakt met de context waarin mensen leven.

“De meeste “huizen” of krotten gaan verschild achter een grote poort. Hierachter bevindt zich meestal een open koertje, waar je vaak een houtstapel terugvindt waarop gekookt wordt en daarnaast ook een emmer die als “wasbak” wordt gebruikt. Verder lopen hier regelmatig enkele dieren rond, zoals kippen of cavia’s, die vaak een aantal weken later terug te vinden zijn in de kookpot.

Naast deze koer, zie je één of twee ruimtes waarin vaak het hele gezin (moeder, vader en een aantal kinderen) samen slaapt. In alle huizen vind je wel één of meerdere bedden terug. Dit (éénpersoons)bed wordt echter bijna altijd gedeeld, waardoor veel van de kinderen geen vaste nachtrust hebben. Ze liggen namelijk met hun broertjes of zusjes in bed, waardoor ze elkaar vaak wakker houden. Er is dus zo goed als geen sprake van privacy. Ook op hygiënisch vlak zijn hier niet veel mogelijkheden. Aangezien geen enkel van de huizen waar ik ben geweest een badkamer heeft en het toilet gewoon een put in de grond is, zijn deze huizen echt een broedhaard voor ziektekiemen.

Slechts één van de huizen dat ik bezocht had een vloer. Voor de rest bestond de vloerbedekking overal uit verhard zand. Vooral wanneer het regent, veroorzaakt dit veel problemen. Gezien het regenseizoen loopt van december tot april, is het op deze momenten heel moeilijk voor de mensen om hun huis stevig te houden. Ook regent het regelmatig binnen, aangezien de meeste huizen gemaakt zijn van leem en takken en dus niet voorzien zijn op de lange regenbuien die hier soms overtrekken. Vele ouders bedekken daarom hun huis langs binnen met stukken plastic, om zo hun huis droog te houden en het voor een stuk te verwarmen.”

Dit waren allemaal bevindingen die neergeschreven werden in een schriftje na alle twaalf huisbezoeken. Deze informatie was nodig om de organisatie te kunnen kaderen en ook om meer te weten over de leefsituaties van de kinderen in het project.

Tijdens de huisbezoeken maakte ik ook elke keer een aantal foto's. Fotografie is namelijk een methode die vaak wordt ingezet in het sociaal-cultureel werk. Dit kan het namelijk gemakkelijker maken om een project te kaderen en om mensen een visueel beeld te geven van datgene wat er gebeurt in een gezin. Het is ook laagdrempeliger om mensen te fotograferen, dan om een gesprek met hen te voeren. (Socius, 2015) Een laatste reden waarom ik foto's inzet als extra ondersteuning bij mijn bachelorproef, is omdat een foto vaak meer zegt dan duizend woorden.

Zelf leefde ik ook vier maanden in een gastgezin in Wanchaq (Cusco). Mijn gastmoeder maakt deel uit van de Peruviaanse middenklasse. In haar appartement vind je dus alles terug van basiscomfort, zoals een douche, toilet, aparte kamers, een living, een keuken... Het werd mij door de observaties duidelijk dat de kinderen van Añañau (en hun ouders) in extreme armoede moeten leven en opgroeien. In hun huizen vond je de luxe niet terug van mijn Peruviaans gastgezin. Basisbehoeften zoals naar het toilet gaan worden hier op een totaal andere manier ingevuld dan in mijn gastgezin, waar ik niets tekort kwam.

De huisbezoeken hebben een sterke invloed gehad op hoe ik de rest van mijn verblijf in Peru ervaren heb. Het was namelijk de eerste keer dat ik geconfronteerd werd met extreme armoede, maar ook met de relatief positieve manier hoe mensen ermee om gaan. Ik zag hoe belangrijk familie is in Peru, hoe dromen ervoor zorgen dat je elke dag de drive voelt om verder te doen, hoe onderwijs wordt gezien als een uitweg uit die extreme armoede... Dit zijn allemaal dingen die ik meeneem naar de toekomst toe en die ik mee zal verwerken in het huiswerkondersteuningsproject.

2.5. Belang van onderwijs

Elk kind heeft recht op onderwijs. Dit is één van de basisrechten van het kind. Hiervoor werd het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (1989) geraadpleegd, waartoe ook Peru is toegetreden in 1990. Artikel 28 luidt:

“Het kind heeft recht op onderwijs. Basisonderwijs is voor ieder kind gratis en verplicht. De overheid zorgt ervoor dat het voortgezet - en beroepsonderwijs toegankelijk is voor ieder kind, in overeenstemming met zijn of haar leerniveau. De overheid pakt vroegtijdig schooluitval aan. De handhaving van de discipline op school moet de menselijke waardigheid en kinderrechten respecteren. Internationale samenwerking is nodig om analfabetisme te voorkomen.”

Ook artikel 29 van datzelfde internationaal verdrag is een belangrijke kapstok, zowel voor de organisatie als voor het pilootproject:

“Het kind heeft recht op onderwijs dat is gericht op: de ontplooiing van het kind; respect voor mensenrechten en voor de eigen culturele identiteit, de waarden van het eigen land

en van andere landen; vrede en verdraagzaamheid; gelijkheid tussen geslachten; vriendschap tussen alle volken en groepen en eerbied voor het milieu. Iedereen is vrij om een school naar eigen inzicht op te richten met inachtneming van deze beginselen en de door de overheid vastgestelde minimumnormen voor alle scholen.”

Onderwijs zorgt er namelijk voor dat kinderen zich verder kunnen ontwikkelen en kans maken op een toekomst. Ze ontplooiën zichzelf en dit alles is dus een meerwaarde voor henzelf. Uit verschillende onderzoeken is reeds gebleken dat er een recht evenredig verband bestaat tussen ouderbetrokkenheid en het schoolsucces van het kind. Een kind leeft namelijk in twee werelden, namelijk school en thuis, die op elkaar dienen afgestemd zijn. Dit is ten gunste van het kind, dat hierdoor beter kan ontwikkelen. (Meijnen, 1998; Van Loggem & Autar, 2002)

Hier kan sociaal(-cultureel) werk tussenbeide komen. Sociaal werkers kunnen de brug vormen tussen ouders en de school, tussen de kinderen en hun ouders en tussen de ouders en de organisatie, tussen de organisatie en de overheid. Hun sterkte zit niet per sé in het inhoudelijk technisch leeraspect, maar wel in het interveniëren in de thuissituaties en tussen de diverse actoren. Het belang van de betrokkenheid van alle partijen bij het onderwijsproject is primordiaal. Wanneer niet iedereen zich inzet met hetzelfde doel wordt het namelijk heel moeilijk om een toekomst voor het kind te bereiken. Door regelmatig deel te nemen aan vergaderingen met verschillende organisaties en overheidsinstellingen uit de buurt, kan een sociaal werker op lange termijn ook mee veranderingen in het onderwijssysteem bekomen.

2.6. Ouders

De ouders in dit project zijn allen ouders van kinderen die reeds deelnamen aan de projectwerking van Asociación ONG Añañau. Het is namelijk belangrijk dat de ouders reeds een band vertonen met de organisatie, alvorens ze in het deelproject stappen.

De organisatie probeert de ouders zo nauw mogelijk bij haar werking te betrekken. Denk hierbij maar aan een maandelijks oudervergadering, huisbezoeken en infoavonden over bijvoorbeeld de sociale zekerheid. Er worden voor de ouders ook workshops georganiseerd met betrekking tot hygiëne, koken... Añañau staat open voor de mening van de ouders en probeert een hechte band met hen te creëren. Wanneer de ouders hiervoor open staan is het namelijk ook gemakkelijker om eventuele problemen sneller te kunnen signaleren. (Añañau, 2015)

2.6.1. Taal

De meeste ouders spreken Quechua met hun kinderen. Deze taal wordt voornamelijk in de bergen gesproken. Verschillende ouders spreken nauwelijks Spaans. Daarom werkt de organisatie samen met een persoon die ook Quechua spreekt en die dingen vertaalt bij huisbezoeken en dergelijke. De kinderen spreken wel allemaal Spaans, al gaat het bij de ene iets moeizamer dan bij de andere. Het onderwijs is immers wel volledig in het Spaans, maar vaak is de moedertaal Quechua, wat maar zeer weinig gelijkenissen heeft met het Spaans. Regelmatig zijn er kinderen die naar de logopediste moeten om hun Quechua-accent af te leren. (Añañau, 2015)

2.6.2. Onderwijsniveau

De meeste ouders hebben enkel lager onderwijs genoten. Ook zijn er verschillende ouders (voornamelijk moeders) die nooit naar school zijn geweest en dus analfabeet zijn. De ouders waren vaak al vanop jonge leeftijd aan het werk en hebben nooit toegang gekregen tot fatsoenlijk onderwijs. Ook nu nog, lopen vele Peruviaanse jongeren de kans op goed onderwijs mis. Het onderwijs in Peru is namelijk zo ingericht dat alleen de beste studenten

meekunnen en de rest wordt aan hun lot overgelaten. De nadruk ligt namelijk op de kwantiteit en niet op de kwaliteit van de leerstof. (Añañau, 2015)

2.6.3. Werk

De meeste ouders hebben het moeilijk om werk te vinden. Ze werken van 's morgens vroeg tot 's avonds laat. Gemiddeld verdienen ze 350 à 400 soles per maand (minder dan € 100). Het grootste deel van hun inkomen gaat naar de huur van hun pand, waardoor er maar weinig geld over is voor kleding en voeding. Vele moeders werken op de markt en de vaders werken vaak in de bouw. Het gevolg is dus dat de kinderen hun ouders niet veel zien wanneer deze werken, aangezien het hier geen 9-to-5 jobs zijn. (Añañau, 2015)

2.6.4. Gezinsproblematieken

In vele gezinnen is er sprake van agressie en huiselijk geweld. Verscheidene vaders binnen het project hebben te kampen met een problematisch alcoholgebruik of een afhankelijkheidsproblematiek. Ook kinderverwaarlozing is geen uitzondering. Er wordt van de kinderen reeds op jonge leeftijd verwacht dat ze volwassen kunnen zijn en voor zichzelf kunnen zorgen. Het zou dus zeker een meerwaarde zijn indien het project opvoedingsondersteunend zou werken. Vaak weten de ouders namelijk niet beter, omdat hun eigen verleden er hetzelfde uitzag. Enkel door hierover met de ouders te communiceren kan deze vicieuze cirkel doorbroken worden. (Añañau, 2015)

2.7. Besluit

Vele Peruviaanse ouders hebben als kind weinig kansen gekregen en gingen niet of amper naar school. Ze kunnen niet lezen, hebben nooit Spaans leren spreken... Hierdoor is het voor hen quasi onmogelijk om hun kinderen bij te staan in hun huiswerk. Zij starten hierdoor met een achterstand op kinderen van wie de ouders wel kunnen helpen, aangezien ze er alleen voorstaan indien ze iets niet begrijpen.

In de meeste huizen zijn geen faciliteiten om te studeren. De kinderen hebben geen eigen plekje om te studeren, hebben geen tafel om aan te schrijven... Dit alles zorgt ervoor dat het voor hen heel moeilijk is om zich thuis te kunnen concentreren. Het project van Añañau is daarvoor een goede oplossing. Er wordt hier namelijk een plaats geboden waar kinderen hun huiswerk in alle rust kunnen maken. Hierdoor zijn de ouders echter niet betrokken bij het schoolse gebeuren. Dit is een brug die zeker en vast gelegd moet worden.

Toch merk je dat er sprake is van kans op beterschap. De meeste ouders hopen dat hun kinderen, mede dankzij het project, kans krijgen op een betere toekomst dan zichzelf. Ze hopen dat hun kind zijn weg vindt naar de universiteit en op deze manier weggeraakt uit de armoede. Dit is niet evident, maar toch kan dit project hopelijk hierin zijn steentje bijdragen. Door het inzetten van studenten van de universiteit kunnen de kinderen een soort rolmodel krijgen binnen hun eigen gemeenschap.

3. Het belang van (huiswerk)ondersteuning bij de ouders

In België zijn er reeds verschillende huiswerkondersteuningsprojecten aan de slag. Hun skills en knowledge kunnen zeker ook ingezet worden voor dit nieuwe project. Ook verschillende theorieën rond ouderparticipatie en educatie komen in dit hoofdstuk aan bod.

3.1. Paulo Freire en zijn 'Pedagogie van de Onderdrukten'

Het werk van Paulo Freire is één van de belangrijkste inspiratiebronnen omdat hij ook sterk werkte rond alfabetisering. Hij was er heilig van overtuigd dat mensen die niet konden lezen of schrijven onderdrukten waren en dat je hen alleen kon bevrijden door hen een graad van alfabetisering te bezorgen. (De Vriendt, 2011)

De manier waarop Freire het onderwijs inricht, is in de taal van het volk. Hij laat de leerkracht geen moeilijke woorden gebruiken die de mensen niet verstaan, maar hij werkt integendeel met begrijpbare taal en situaties voor degenen die les willen volgen. Op deze manier staat het onderwijs veel dicht bij de mensen zelf. (Van der Lans, 2009) Dit is ook het doel van dit project. Het is niet de bedoeling een afstandelijke samenwerking te bekomen met de ouders, maar wel dat er gezocht wordt naar een haalbare manier voor de ouders een stimulerende bijdrage te leveren bij het leren van hun kinderen.

Het is namelijk heel belangrijk om eerst de situatie te verkennen in dialoog met de ouders zelf en op deze manier een samenwerkingsrelatie op te bouwen. Dit deed Freire ook in zijn theorie. Nadien zocht hij aan de hand van interviews en observatie naar belangrijke thema's voor de mensen. Deze thema's werden nadien geanalyseerd en daarover ging hij in interactie met de mensen. Zo werd achterhaald waarom ze bepaalde handelingen stelden. En zo bevrijdden mensen zich uit hun onderdrukking. (Borelli, 1972)

Deze methode zal ook in het project worden toegepast. Dialoog staat namelijk centraal in de aanpak met de ouders. Het is niet de bedoeling dat de vrijwilligers een volledig voorgedrukt project aangeboden krijgen, maar wel dat ze zelf op zoek gaan met de ouders naar de meest gepaste methode om huiswerk te maken. Het is de bedoeling dat de ouders op lange termijn zelf in staat zijn om oplossingsgericht te werken naar het huiswerk van hun kinderen toe. Het is namelijk niet omdat ze niet kunnen lezen of rekenen, dat ze geen interesse in het schoolgebeuren van hun kind kunnen betonen, dat ze de leercondities kunnen verhogen. Gewoon al het tonen van interesse, kan ervoor zorgen dat het kind meer motivatie heeft om voor school te werken en naar school te gaan.

'De pedagogie van de onderdrukten' (1970) heeft een belangrijke invloed op dit project. Deze theorie erkent het belang van een persoonlijke aanpak en van individueel werken met de mensen. Men moet kijken naar de individuele capaciteit van elkeen. (Borelli, 1972) Dit is ook een waarde die sterk leeft binnen de organisatie Añañau. Kinderen krijgen hier een individuele aanpak in het begeleiden van hun huiswerk. Er wordt ook gekeken naar hun individueel schoolniveau, ook al loopt dit niet gelijk met het studiejaar waarin ze zitten. Bovendien wordt hun individuele situatie opgevolgd en er wordt toegezien op hun sociaal-emotioneel welbevinden. Paulo Freire heeft duidelijk invloed binnen deze organisatie.

3.2. De theorie van het handelingsgericht werken

Handelingsgericht werken houdt in dat de school samen gaat werken met de ouders aan de schoolcarrière van het kind. Ouders kennen hun kind namelijk door en door, terwijl de school het beste weet wat hij/zij als student aankan. Door hierover in overleg te gaan, kan dit het leergedrag van het kind ten goede komen. Er wordt een gemeenschappelijk kader gecreëerd op die manier, waarbinnen zowel school als de ouders weten wat er van hen verwacht wordt. Dit vereenvoudigt de communicatie. (Pameijer, 2012)

Deze theorie is gebaseerd op het feit dat de ouders primair verantwoordelijk zijn voor de opvoeding van het kind en de leraren voor het onderwijs van het kind. Doordat beiden hierover met elkaar in communicatie treden, kan dit op elkaar worden afgestemd en zo meer bereikt worden. Het kind gaat immers door beiden beïnvloed worden. Wanneer de verwachtingen van de school en van de ouders mijlenver uit elkaar liggen, wordt het heel moeilijk voor het kind om goed te presteren. Het kind ervaart dan namelijk niet genoeg steun van de ouders of van de school en gaat zich meestal niet meer gemotiveerd voelen. (Pameijer, 2012)

Dit is een situatie die heel herkenbaar is in Peru. Er is nauwelijks tot geen communicatie tussen de ouders en de school. Hier draait de school om kwantiteit en niet om kwaliteit. De leerkrachten krijgen in het begin van het jaar een pakket leerstof die ze tegen het einde van het jaar gezien moeten hebben. Deze leerstof is totaal niet afgestemd op het kennen en kunnen van de kinderen. Hierdoor ervaren de kinderen een enorme druk. Ze krijgen enorm veel (moeilijk) huiswerk mee naar huis, dat ze moeten verwerken tegen de dag nadien. Vaak is het huiswerk dingen overschrijven of kopiëren uit een boek. Hierdoor leren ze niet echt iets en weten ze ook niet wat ze schrijven of waar ze mee bezig zijn.

Thuis moeten ze echter ook regelmatig helpen in het huishouden, hebben ze geen echte plaats om hun huiswerk te maken, kunnen hun ouders hen niet helpen als ze iets niet begrijpen... Hierdoor haken vele jongeren af, zeker uit armere milieus. Deze informatie werd allemaal verkregen uit de gesprekken met de professionals die werken op Añañau.

Een grote hervorming van het Peruviaanse onderwijs is dus zeker noodzakelijk om betere resultaten te bereiken bij de kinderen. Dit project tracht op lange termijn alvast te interveniëren in het contact tussen leerkracht en ouders. Het tracht ervoor te zorgen dat beiden communiceren over de problemen van het kind, zowel op schools vlak als in zijn privésituatie. Zo wordt elk kind individueel benaderd, wat hen dan weer gaat motiveren om wel naar school te gaan. Ze worden dan namelijk gezien als persoon en niet als een cijfertje in de statistieken.

Eén van de basisrechten van de mens, is namelijk het recht op onderwijs. Zie hiervoor in hoofdstuk 2.5. Het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind. Recht op onderwijs houdt in dat iedereen gediversifieerd moet worden behandeld. Men moet kijken naar eenieders onderwijsbehoeften en op deze manier een aanpak formuleren. Zo zou een leerkracht er bijvoorbeeld rekening mee kunnen houden dat de ouders niet kunnen lezen en het kind dus niet als taak geven om elke dag een halfuurtje te lezen met zijn ouders.

Bij deze theorie gaat de meeste aandacht naar het positieve in plaats van naar wat er fout gaat. Als je namelijk naar alles negatief gaat kijken, dan mis je diepgang en nuance. Je ziet dan namelijk alleen het slechte aan bijvoorbeeld een ouder of de school, hoewel zij ongetwijfeld ook goede kwaliteiten hebben. Deze moet je meer in de spotlights zetten. Verder ga je hogere verwachtingen creëren voor het kind, waardoor het meer kan bereiken in de toekomst. Je merkt dus dat deze positieve samenwerking kan zorgen dat ouders en leerkrachten elkaar beter begrijpen en samenwerken voor een betere toekomst voor het kind. En dat is uiteindelijk toch het belangrijkste. (Pameijer, 2012)

3.3. Het theoretisch ontwerpen van een interessante leeromgeving

3.3.1. Educatief ontwerpers

Wat is een educatief ontwerper? Dit is een begeleider die anderen stimuleert om te leren, zoals te lezen valt in het boek "Inspireren tot leren". Hij gaat op zoek naar inspirerende en uitdagende leeromgevingen voor zowel individuen als voor groepen. Educatie kan mensen namelijk niet alleen competenties bijbrengen, maar kan ook sociale verbondenheid creëren. (Van der Vlerk, 2005) En deze sociale verbondenheid wordt één van de pijlers van dit project.

Een educatief ontwerper zorgt echter niet alleen voor een uitdagende leeromgeving, maar hij zorgt ook voor een burgerschap waarbinnen een harmonieuze en respectvolle relatie met de omgeving wordt ontwikkeld. En daar waar mensen zelf dingen kunnen, treedt hij terug. Hij ondersteunt dus enkel de mensen op de punten waar ze zelf tekortschieten. Hij legt verbindingen met groepen, personen en organisaties en kan zichzelf professioneel verantwoorden. (Van der Vlerk, 2005)

Hierdoor kan je dus gerust stellen dat de vrijwilligers die in het project stappen, echte educatief ontwerpers zijn binnen deze gemeenschap en binnen de verschillende gezinnen. Ook de sociaal werkers die binnen het project tewerkgesteld zijn, nemen zeker en vast deze taak op als educatief ontwerper. Het is namelijk één van de voornaamste taken van een sociaal werker om vanuit gemeenschapsvorming mensen aan non-formeel en informeel leren te laten doen.

3.3.2. Wat is een leeromgeving?

Alle plaatsen kunnen een leeromgeving vormen. Dit kan je wat verder ook lezen in de praktijk van de Brede School (hoofdstuk 3.6.). Je kan namelijk leren op vele plaatsen, denk maar aan een bankje in het park, op een zolderkamertje, in de bibliotheek. Wat ik echter in deze context bedoel met een leeromgeving, is een plaats waar de leerling meer wordt uitgedaagd tot studeren dan normaal. *"Een leeromgeving kun je dus zien als een tijdelijk en bewust gecreëerd samenspel van maatregelen, materialen, mensen en begeleidingsvormen, waardoor een optimale plek ontstaat voor het leren."* (Van der Vlerk, 2005)

3.3.3. Een rijke leeromgeving

Een rijke leeromgeving wordt grotendeels door de ouders gecreëerd. Het is een omgeving waar ouders voorlezen, spelletjes doen, liedjes zingen, praten met hun kinderen, samen lezen, samen tv-kijken, duidelijke grenzen stellen (bijvoorbeeld aan computergebruik)... Ook is het een omgeving waarbinnen het kind wordt geholpen met zijn huiswerk en waar hij ook een rustig plekje vindt om dat te doen. Verder zit er structuur in het levensritme van het kind, zoals elke dag op dezelfde moment gaan slapen... Ouders geven het kind het goede voorbeeld en geven het kind ook tijd voor vrije tijd in de vorm van hobby's. (Pameijer, 2012)

De kinderen die worden begeleid in dit project hebben geen rijke leeromgeving. In hun omgeving draait het vooral om overleven. Boeken, spelletjes of laat staan een tv zijn niet aanwezig in hun thuissituaties. Dit is één van de risico's van dit project: zal het lukken om de kinderen in hun huis een plekje te geven waar ze bij kunnen leren. Ook het betrekken van de ouders hierin wordt cruciaal. Je ziet namelijk dat een rijke leeromgeving voornamelijk gecreëerd wordt door de ouders, wat in deze Peruviaanse context vaak niet evident is. Het grootste probleem is het feit dat de ouders niet kunnen lezen. Voor deze vanzelfsprekendheid (van de scholen uit) moet er dus in samenwerking met de studenten een oplossing gezocht worden.

3.3.4. De tien uitdagingen van een leeromgeving

Van der Vlerk (2005) schreef in zijn boek tien uitdagingen neer voor een leeromgeving waarbinnen het kind ervaringsgericht kan leren. De voornaamste uitdaging die ik voor het pilootproject zie, is dat er voldoende ruimte wordt voorzien om op een speelse manier non-formeel te leren. Op deze manier worden zowel ouders als kinderen ertoe aangezet om zelfstandig kennis te verwerven, in plaats van enkel en alleen binnen een schoolse context.

(Van der Vlerk, 2005)

3.4. Vier aspecten van onderwijsondersteunend gedrag van ouders

Volgens Noelle Pameijer (2012) is de manier hoe je als ouder tegen school aankijkt van invloed op de manier hoe je opvoedt. Er zijn vier factoren die hiermee te maken hebben.

De eerste is de betrokkenheid bij het onderwijs van het kind. Je laat bijvoorbeeld aan je kind zien dat je interesse toont voor zijn schoolwerk, je vraagt hoe het op school ging en je helpt hem regelmatig met zijn huiswerk. Hierdoor merkt het kind dat jij ook gemotiveerd bent om hem te helpen en weet het kind dat school belangrijk is.

Het tweede aspect is het stimuleren van de kinderen om thuis de aangeleerde skills spelenderwijs toe te passen. Denk hierbij maar aan een bezoekje brengen aan een museum of de bibliotheek, een spelletje spelen met je kind waarbij het moet hoofdrekenen, het kind in de winkel alle reclameborden laten lezen... Dit stimuleert het kind om buiten school bezig te zijn met zijn schoolse vaardigheden, met hulp van de ouders.

Ik ben mij er sterk van bewust dat het in de Peruviaanse context niet gemakkelijk is om aan dit aspect te voldoen. De ouders hebben namelijk niet veel tijd en al helemaal het geld niet om bijvoorbeeld naar een museum te gaan. Huiswerkbegeleiding – en ondersteuning kan hierop wel een aanvulling bieden.

Een derde aspect waar je als ouder rekening mee moet houden, is dat je toezicht moet houden op je kinderen. Kinderen zijn namelijk enorm beïnvloedbaar door anderen via

bijvoorbeeld internet. Door hierop te controleren gaat een kind op een gezondere sociale manier contacten leggen met andere kinderen. Verder is het ook belangrijk om ervoor te zorgen dat het kind op regelmatige tijdstippen naar bed gaat, dat hij/zij gezond eet en dat de ouder een aangename thuissituatie voor het kind creëert. Anders wordt het namelijk moeilijk voor het kind om zich te concentreren in een schoolcontext.

We zien dat velen van de puberende jongeren een gameverslaving aan het ontwikkelen zijn. Na school gaan ze meteen naar het dichtstbijzijnde internetcafé en gamen daar de hele namiddag online (in plaats van aan hun schoolwerk te werken of naar het project te komen). Het wordt dus belangrijk de ouders hiervan bewust te maken. De situatie van deze jongeren wordt wel reeds opgevolgd door de verantwoordelijken van het project. Zij controleren deze jongens extra op hun aanwezigheid. Indien de ouders ook mee inspringen in deze controle, kunnen ze samen de jongens op 'het goede pad' houden.

Een laatste punt waar je als ouder rekening mee moet houden, is om realistische verwachtingen te stellen aan het kind. Een kind onder druk zetten, leidt namelijk vaak tot faalangst waardoor het kind heel onzeker wordt. Te lage verwachtingen zorgen ervoor dat het kind niet gemotiveerd is om dingen bij te leren of om zich goed te gedragen. Ze krijgen hier namelijk toch geen voldoening voor van hun ouders. Vooral dit laatste is in sommige gezinnen het geval, aangezien de ouders niet thuis zijn en dus niet veel interesse tonen in het onderwijs van het kind. (Pameijer, 2012)

In een ander boek, 'ouders tussen opvoeding en onderwijs' stonden vier andere aspecten beschreven, voornamelijk voor ouders die zelf de taal niet spreken waarin het onderwijs gegeven wordt. Dit onderzoek werd gevoerd bij Vietnamese bootvluchtelingen, wiens kinderen onderwijs genoten in Amerika. (Van Loggem & Autar, 2002)

In de eerste plaats is het heel belangrijk dat de ouders hun kinderen motiveren om huiswerk te maken. Hierbij worden ze vaak geholpen door oudere broers en zussen, omdat ze er zonder deze hulp niet komen. Daarboven moeten de ouders ook hun betrokkenheid tonen in het schoolgaan van de kinderen. Ze tonen zelf interesse en tonen aan dat leren ontspannend en leuk kan zijn. Een derde belangrijk element is de houding van de ouders ten aanzien van sekserollen. De resultaten van kinderen zijn namelijk hoger wanneer vader en zonen meehelpen in het huishouden. Het laatste waarmee ouders rekening moeten houden zijn de culturele waarden en tradities. In gezinnen waar minder waarde wordt gehecht aan materieel bezit en waar plezier centraal staat, presteren kinderen over het algemeen beter. (Van Loggem & Autar, 2002)

Het is heel belangrijk deze aspecten in het achterhoofd te houden bij het opzetten van de ouderbegeleiding. Het is namelijk belangrijk dat de ouders door middel van het project in staat zijn om (op lange termijn) zelfstandig aan deze punten te werken, samen met hun kinderen. Hiervoor moeten ze nog niet kunnen helpen met het huiswerk zelf. Alleen er zijn voor hun kind en interesse tonen, kan ervoor zorgen dat hun kind een pak beter presteert op school.

3.5. Praktijkvoorbeeld: Katrol

Er zijn veel gelijkenissen tussen de gezinnen die deelnemen aan het project van "De Katrol" en tussen de gezinnen die deelnemen aan het project van "Añañau". Beide projecten zijn namelijk gericht op kwetsbare en kansarme gezinnen, waar in vele gevallen Nederlands/Spaans niet de moedertaal is. Añañau werkt met gezinnen uit de derde wereld, Katrol met gezinnen uit de vierde wereld. Het doel van beide projecten is het bieden van studie-en opvoedingsondersteuning, in nauw contact met de ouders. (Markey, 2009; Añañau, 2015)

De Katrol ondersteunt het gezin en probeert de gezinnen om deze manier gehoor te geven. Ze werken dus anders dan andere organisaties die huiswerkbegeleiding geven, want ze proberen het gezin niet aan te vullen, maar eerder te ondersteunen. De gezinnen vinden bij het project gehoor om zich verder te kunnen ontwikkelen. Het is namelijk niet evident om vanuit een armoedesituatie toekomstperspectieven te bieden aan kinderen. Dit is al gebleken uit verschillende onderzoeken. (Markey, 2009)

3.5.1. Waarom studenten inschakelen?

Voor de werking van de Katrol spelen de studenten van verschillende studierichtingen een heel grote rol. Ze zijn er namelijk van overtuigd dat de studenten in de thuissituaties kennis kunnen opdoen die ze later kunnen inzetten in het werkveld. Zo beseffen ze dat het niet altijd aangewezen is om kinderen buitenshuis te plaatsen, maar dat het soms beter is om aangepaste thuishulp te bieden. Zo kan je samen met het gezin verder geraken en een oplossing zoeken voor de bestaande problemen. De toekomstige welzijnswerkers en leerkrachten bouwen een band op met het gezin waarmee ze samenwerken en kunnen op deze manier nieuwe inzichten krijgen. (Markey, 2009)

Daarom wordt er eveneens binnen dit pilootproject gewerkt met studenten. Ook hier kennen de studenten namelijk niet altijd de leefsituaties van mensen in extreme armoede. Mensen in extreme armoede vinden namelijk heel moeilijk de weg naar het hoger onderwijs. Verder kunnen de studenten een echte voorbeeldfunctie opnemen. Een aantal maanden geleden kwamen er namelijk al een aantal studenten van de universiteit op bezoek bij de organisatie. Toen waren de kinderen van het project allemaal onder de indruk van deze studenten en mochten ze allemaal vragen stellen over verder studeren. Vooral op de grote kinderen heeft dit een diepe indruk achtergelaten, want sindsdien koesteren velen van hen de droom om verder te studeren.

3.5.2. Studieondersteuning

Het hele opzet van de Katrol draait om studieondersteuning. Het is dus niet de bedoeling dat van de ouders 'super'ouders worden gemaakt die hun kind met alles kunnen ondersteunen en dat ze hiervoor tools aangeleerd krijgen. Het is echter wel de bedoeling dat de student naast de ouders gaat staan (in plaats van erboven) en dus mee ondersteuning gaat bieden aan het kind. Zo kan de student de vragen van het kind over zijn huiswerk beantwoorden, kan hij spelletjes spelen met de familie die ontleend zijn in de Spelothek en kan er op deze manier een onderwijscultuur geïnstalleerd worden binnen het gezin. (Markey, 2009)

3.5.3. Doelstellingen

3.5.3.1. Kansarme kinderen rijker maken

Ze willen de leer-en ontwikkelingskansen voor alle leerlingen optimaal verhogen. Dit doen ze vooral door in te grijpen bij kinderen uit de derde kleuterklas en het eerste en het tweede leerjaar. Op deze manier lopen deze kinderen minder risico om op jonge leeftijd te moeten blijven zitten. (Markey, 2009)

In Peru is de leersituatie totaal anders en blijf je niet meteen zitten wanneer je niet mee bent met de leerstof. Hier heeft de leerkracht namelijk een bepaald aantal studenten dat ze elk jaar moeten laten slagen en is zitten blijven eerder uitzonderlijk. Toch zijn er heel vaak kinderen die in het verkeerde studiejaar zitten qua niveau en die dus totaal niet kunnen volgen tijdens de lessen. Daarom lijkt het de verantwoordelijken van Añañau interessanter om ondersteuning te bieden aan verschillende leeftijden, omdat bijna iedereen die extra hulp wel kan gebruiken. Ook hebben de ouders vaak kinderen van uiteenlopende leeftijden, waardoor er voor elke leeftijd apart gezocht kan worden naar een manier om met hen samen te werken.

3.5.3.2. Zelfredzaamheid van de ouders verhogen en onderwijscultuur in het gezin installeren

Jan Vranken (2005) zei in zijn onderzoek naar armoede dat het investeren in scholing een zinvolle strategie is om armoede en sociale uitsluiting preventief aan te pakken. De preventieve bescherming van scholing tegen armoede heeft namelijk aanzienlijke en langdurige effecten. Vanuit deze overtuiging gaat 'empowerment' een grote rol spelen binnen de Katrol, zowel op individueel niveau (de ouders) als op organisatieniveau (toegankelijkheid van maatschappelijk kwetsbare groepen tot organisaties) en als op gemeenschapsniveau (waar je samenwerkingsverbanden gaat krijgen binnen een gemeenschap). (Markey, 2009)

Vele ouders binnen het project in San Jeronimo hebben zelf geen opleiding genoten en weten totaal niet wat hun rechten en plichten zijn. (Añañau, 2015) Hierbij kan een universiteitsstudent eventueel ook helpen. Hij kan namelijk de ouders informatie verschaffen zodat ze zich op deze manier zekerder voelen over hun rol als ouders en als persoon op zich. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de ouders helpen met het zoeken van een dokter of oogarts die werkt voor de SIS (Seguro Integral de Salud, sociale zekerheid in Peru). Hiervoor is het dus heel belangrijk dat de student zelf ook informatie kan vragen bij de vaste medewerkers van Añañau. Het is namelijk goed mogelijk dat de student zelf deze informatie niet weet.

3.5.3.3. Toekomstige leerkrachten en hulpverleners de kans bieden om zicht te krijgen op gezinnen die in armoede leven

Heel vaak hebben leerkrachten geen ervaring met kansarmoede, aangezien ze zelf uit de middenklasse komen. Hierdoor weten ze niet hoe het is om op te groeien in armoede en kampen ze met vooroordelen. Deze vooroordelen werken in het nadeel van de kinderen. Daarom zou het interessant zijn als er meer leerkrachten tijdens hun studententijd in een project vrijwilligerswerk doen zoals de Katrol, zodat ze meer praktijkervaring opdoen en met een bredere kijk naar kansarmoede kijken. (Markey, 2009)

Ook in Peru kunnen armere mensen vaak niet verder studeren. Hoger onderwijs is namelijk té duur. Ondanks het feit dat je ook op universiteitsniveau een school hebt van de staat en een duurdere privé-universiteit. Daarom zou het ook hier een meerwaarde zijn voor toekomstige leerkrachten om in contact te komen met maatschappelijk kwetsbare gezinnen, waaraan ze in de toekomst les zullen geven. Misschien krijgen ze hierdoor het inzicht dat ze als leerkracht kinderen individueel moeten benaderen. Het is echter ook interessant voor studenten uit andere afstudeerrichtingen om kennis te maken met de armoedeproblematiek in hun land. De kans is namelijk reëel dat velen zich hier niet bewust van zijn doordat ze er niet rechtstreeks mee in contact komen.

3.5.4. De presentietheorie

De Katrol werkt volgens de presentietheorie, waarbij men gewoon present is in de gezinnen. Het is dus niet de bedoeling dat men daar alle problemen gaat oplossen, maar wel dat men zich focust op zowel het goede als het slechte. Op die manier wordt men echt een deel van het gezin en gaat men als vrijwilliger lief en leed delen met deze mensen. Om die reden geven zij nooit informatie over de gezinnen mee, wanneer de vrijwilliger er een eerste keer naartoe gaat. Men moet namelijk werken met wat de ouders en de kinderen zelf aanbrengen en op deze manier ontstaan er minder vooroordelen. Men leert dus de mensen echt kennen, want vaak is dat hetgene waar de ouders echt nood aan hebben. Door te luisteren naar zowel de ouders als naar de kinderen kan men uit de kleine informele gesprekken ook meer informatie verkrijgen over de sociale context. (Markey, 2009)

Het is bij de presentietheorie dus zeker niet de bedoeling dat men zich gaat inmengen in het leven van de mensen. Integendeel, men stelt zich als hulpverlener open voor hun eigen

inbreng, waarden en normen. Men werkt samen met een gezin op hun eigen tempo en naargelang hun eigen sterktes en zwaktes. Dit is heel belangrijk om het project te doen slagen, dat de vrijwilligers de mensen benaderen vanuit hun eigen waardigheid. Dit wordt de laatste tijd namelijk vaak vergeten in de hulpverlening. Mensen hebben een eigen gezicht en gevoelens en het is heel belangrijk om hier rekening mee te houden. (Baart, 2001)

Ook tijdens de huisbezoeken had ik reeds de indruk dat de ouders hier meer nood hebben aan een luisterend oor en iemand die eens naar hen omkijkt, dan aan iemand die hen zegt wat ze moeten doen. De ouders zijn zich namelijk bewust van hun problemen en gaan hier in verschillende gevallen iets aan willen doen. Het is echter niet altijd even evident om een oplossing te vinden. Gewoon al 'er zijn' voor het gezin kan soms echt een meerwaarde betekenen voor deze mensen. Ik vind het ook iets heel mooi dat de Katrol op voorhand niet veel informatie prijsgeeft over hun cliënten. In mijn pilootproject wil ik dit uittesten binnen de Peruviaanse context. Het is namelijk waar dat ik op voorhand al bepaalde vooroordelen had over bepaalde ouders, doordat ik in hun fiches op mijn stageplaats had gelezen: dat ze redelijk gesloten waren, dat ze een alcoholprobleem hadden... Dit zorgde ervoor dat mijn beeld over dat gezin al beïnvloed was, alvorens ik er zelf geweest was.

3.6. Een ander praktijkvoorbeeld: de Brede School

De Brede School is een project dat de behoeften en talenten van kinderen en jongeren in kaart wil brengen. Door samen te werken met de ouders, de buurt en de scholen, willen Brede Scholen ervoor zorgen dat kinderen maximale ontwikkelingskansen krijgen. Er wordt namelijk niet alleen gewerkt aan de leerstof, maar ook aan een leerrijke en fijne omgeving voor de kinderen, waar ze dus ook goed aan hun huiswerk kunnen werken. (Steunpunt Diversiteit en Leren, 2014)

Het is wenselijk om de theorie van de Brede School toe te passen in het huiswerkondersteuningsproject van Añañau. De Brede School doorloopt eerst een aantal fases voor het project doorgevoerd wordt. De eerste fase is 'verkennen'. Hierbij wordt de beginsituatie in kaart gebracht. Nadien volgt het 'plannen', waarbij alle doelstellingen en acties in kaart worden gebracht. Vervolgens wordt het 'uitgevoerd' om het dan uiteindelijk te kunnen 'evalueren' en te kijken of de doelstellingen bereikt kunnen worden met het project. (Vervaecke, 2012)

Op deze manier kan men de gevolgen van een nieuw project schetsen en weet men of het project op de juiste manier vorm heeft gekregen. Men kan namelijk op een gestructureerde manier kijken waar er fouten zijn gemaakt in het project en waar de sterktes zitten. Zo heb je een duidelijke evaluatie, waarna je de nodige aanpassingen kan doen.

De Brede School werkt aan een multifunctionele accommodatie, waar verschillende organisaties en mensen een bijdrage kunnen leveren aan het leergedrag van het kind. Door een samenwerking te bekomen met de verschillende scholen, de organisatie, de universiteiten en de studenten en uiteindelijk ook de ouders, wordt het kind beter begeleid in het schoolse gebeuren en zal dit dus op termijn een invloed hebben op de schoolresultaten van het kind. Ook zorgt een betere communicatie en samenwerking er ook voor dat binnen de gemeenschap meer plaats is voor dialoog over onderwijs en kunnen er eventueel kleine veranderingen bekomen worden. (Vervaecke, 2012)

De reden waarom het project 'Brede School' heet, is doordat er wordt gekeken naar het bredere begrip van school. Men ziet school niet alleen als een plaats waar je dingen kan leren, maar ook als een plaats waar je plezier kan maken en je kan ontspannen. Om dit te bekomen wordt er ook gewerkt met de brede leefomgeving rond de school. Deze leefomgeving maakt dat de jongere meer en andere competenties kan ontwikkelen. Het is heel belangrijk om de leefomgeving te betrekken bij het onderwijs. (Steunpunt Diversiteit en Leren, 2014)

Dat is dan ook wat ik wil bekomen met mijn eigen project. Door de ouders en de studenten uit de buurt te betrekken, zien de kinderen hopelijk meer het plezier van leren in en worden ze gemotiveerd om hard te werken. Dit alles moet wel op een leuke en ontspannen manier gebeuren, zodat zowel het kind als de ouders niet te veel druk opgelegd krijgen.

3.7. Een laatste inspirerend praktijkvoorbeeld: Uilenspel

Een andere organisatie die zich bezighoudt met opvoedings-en huiswerkondersteuning is actief in het Gentse. Het belangrijkste van de organisatie Uilenspel, is dat er gewerkt wordt met mensen uit de buurt. Deze buurtbewoners gaan één uur per week langs bij het gezin en proberen gedurende een jaar een band op te bouwen met de kinderen. Deze vertrouwensband is heel belangrijk en zorgt ervoor dat de buurt naar elkaar toegroeit. Op deze manier kan het werken met individuen dus buurtwerk versterken. (Uilenspel, 2015)

Uilenspel is een redelijk jonge organisatie, nog geen tien jaar oud. De laatste jaren hebben ze hun activiteiten uitgebreid naar verschillende wijken in Gent. Elke wijk heeft een eigen werking en wordt door andere organisaties en scholen ondersteund. Hierdoor groeit deze organisatie aan capaciteit en bereiken ze jaarlijks meer mensen. Ze slagen er elk jaar opnieuw in meer vrijwillige gezinnen te ondersteunen en laten op deze manier ook de buurt mee evolueren en floreren. (Uilenspel, 2015)

Zowel bij deze organisatie als bij de Katrol is het belang van een vertrouwenspersoon cruciaal. Beiden werken met een persoon die tussen de organisatie en de vrijwilliger/gezin staat. Je kan hem alles vragen en hij ondersteunt waar nodig. Het belang van de vertrouwenspersoon is groot, aangezien er gewerkt wordt met vrijwilligers. Deze zijn geen professionals en hebben dus nood aan ondersteuning op moeilijke momenten. (Uilenspel, 2015; de Katrol, 2014)

Het allerbelangrijkste van het project, naast het groeien van de buurtsolidariteit, is het spelenderwijs leren. Het doel is een nieuwe leercultuur binnen het gezin te installeren, waar zowel ouders als kind bij betrokken zijn. Het is namelijk belangrijker dat iedereen zich tijdens het uurtje 'huiswerk' geamuseerd heeft en spelenderwijs dingen heeft bijgeleerd, dan dat alle huiswerk is afgerond. (Uilenspel, 2015)

3.8. Besluit

Tijdens het lezen van alle informatie, kwam er het besef dat niet alles even bruikbaar is in de Peruviaanse context. Zoals reeds beschreven in het vorige hoofdstuk hebben de gezinnen van Añañau namelijk heel weinig middelen. Zo wordt het creëren van een gepaste leeromgeving voor hen een grotere uitdaging. Er zijn namelijk niet altijd financiële middelen om bijvoorbeeld een tafel te kopen. De theorie die hier werd neergeschreven, moet dus nog verder genuanceerd worden in de komende hoofdstukken om hem bruikbaar te maken in de Peruviaanse context.

Waar echter wel veel belang aan gehecht wordt, is aan de communicatie tussen de school en de gezinnen. Deze twee moeten namelijk goed op elkaar afgestemd zijn, zodat de leerling zich ten volle kan ontwikkelen.

Dit hoofdstuk behandelde het onderscheid tussen de theorie en de verschillende praktijken die er al bestaan. Het is namelijk belangrijk om deze praktijken te bekijken, omdat ze reeds de nodige expertise hebben om samen te werken met maatschappelijk kwetsbare gezinnen. Door de ondersteuning die ze bieden en de vertrouwensfiguur waarmee ze werken, laten ze jongeren zich ten volle ontplooiën. Het is echter ook belangrijk om te kijken naar de theorievorming die er schuilt achter elk project, aangezien dit mee de visie en de missie van mijn project gaan bepalen.

Ik neem dan ook verschillende dingen mee uit de vele teksten die ik heb gelezen. Denk hierbij maar aan de presentietheorie: je moet niet naar een gezin gaan en er zeggen wat ze moeten doen, maar je moet er zijn voor hen en naar de verschillende gezinsleden luisteren. Pas wanneer je op deze manier een band kweekt, kan je samen werken aan een betere toekomst. Ook de theorieën rond het motiveren en betrekken van de ouders zullen een grote rol spelen binnen het huiswerkondersteuningsproject.

4. Projectfiche

Het pilootproject kan niet tot stand komen als er geen duidelijk projectfiche bestaat. Daarom vindt u in dit hoofdstuk de theoretische uitwerking van het project terug, namelijk de doelstellingen, de missie en de visie, maar ook hoe de keuze van de verschillende deelnemers gebeurde en hoe ze werden opgeleid.

4.1. Programmatiefiche

De volledige programmatiefiche is te vinden in bijlage 9.1. Wat volgt is een samenvatting van wat er in deze programmatiefiche vermeld staat.

De missie van het project is dat het een kans wil bieden aan alle ouders en kinderen, ongeacht hun socio-economische achtergrond, om goed onderwijs te genieten. Hiervoor ondersteunt men de gezinnen daar waar ze zelf tekorten ervaren, op een losse en spontane manier. Iedereen die in het project stapt, doet dit uit vrije wil. Hierbij gaat het zowel over de vrijwilliger als over de gezinnen. Op deze manier wil men de gezinnen meer slagkracht geven en de ouders empoweren om hun kind te ondersteunen in de ontwikkeling.

De visie die achter dit project schuilt, is dat men ouders op deze manier nauwer bij de projectwerking van Añañau kan betrekken. Onderwijs en educatie zijn twee belangrijke factoren om verandering te bekomen in een maatschappij. Wanneer mensen onderricht zijn, maken ze meer kans om hogerop te geraken en een betere toekomst te verkrijgen met een betaalde job.

De beginsituatie ziet er als volgt uit: er wordt gewerkt met drie gezinnen die reeds aangesloten zijn bij Añañau. In twee van de drie gezinnen wordt er gewerkt met een puber, in het derde gezin gaat het om jongere kinderen. Drie vrijwillige universiteitsstudenten van 18, 19 en 20 jaar gaan wekelijks op bezoek in hetzelfde gezin. Geen van hen heeft reeds soortgelijke ervaringen opgedaan. Ze komen alle drie uit een middenklassegezin uit Cusco.

Binnen de organisatie Añañau was er vanaf het begin veel ruimte om een nieuw project uit te werken. Er was reeds informatie beschikbaar over het thema ouderparticipatie. Ook werken van voorgaande studenten zorgden ervoor dat er al een basis was binnen de organisatie om rond ouderparticipatie te werken. Er werd de kans geboden om een infoavond te organiseren over de Seguro Integral de Salud (SIS) om op deze manier de ouders beter te leren kennen. Nadien organiseerde Añañau een aantal huisbezoeken om een band te kunnen scheppen met de ouders, waarbij er telkens ondersteuning voorzien was door één van de vaste medewerkers.

Het huiswerkproject heeft vier grote doelstellingen:

1. De eerste doelstelling is het vinden van een gepaste leeromgeving. Dit moet een plaats zijn die voldoet aan een aantal kenmerken, zoals voldoende licht, een plaats om te schrijven...
2. De volgende doelstelling is dat er op een individuele manier wordt gewerkt aan het huiswerk en aan een studeerklimaat. Het is niet de bedoeling dat elk kind dezelfde aanpak krijgt, maar wel dat er op leuke manieren dingen worden aangeleerd. Zo kunnen ze eens samen een spel spelen, een boek lezen of gewoon een gezellige babbel doen.

3. Vervolgens is het heel belangrijk dat de student zowel de ouders als de kinderen gaat motiveren dat educatie en aanwezigheid van de ouders heel belangrijk is. Het gaat heel moeilijk worden voor de kinderen om uit de vicieuze cirkel van armoede te geraken indien ze niet voldoende ondersteund worden. Dit is dus iets waar de studenten een bijdrage aan kunnen leveren door middel van motivatie en empowerment. Communicatie wordt hiervoor hun krachtigste 'wapen'.
4. Inspelen op de capaciteiten van de ouders is de laatste doelstelling. Oorspronkelijk bestond deze doelstelling uit het bereiken van alfabetisering bij de ouders. In de loop van het pilootproject werd dit echter al aangepast. Het is namelijk niet de bedoeling om te kijken naar de tekorten van de ouders, dan wel om echt te kijken naar hun sterktes. Hiermee moet de vrijwilliger aan de slag gaan.

Dit project kent verschillende leerinhouden. Langs de ene kant zal het kind feiten leren, maar het zal ook beter in staat zijn om verbanden te leggen, om nieuwe inzichten te verwerven... Het is van groot belang dat de kinderen samenwerken met de volwassenen en de studenten en dat op deze manier iedereen dingen bij kan leren uit het project. Pas dan kan men spreken van een geslaagd project.

De eerste werkvorm die wordt gebruikt in het project is een presentatie (zie bijlage 9.3.). Tijdens deze presentatie worden de vrijwilligers voorbereid op wat hen te wachten staat. Ook wordt sterk de focus gelegd op de doelen van het project en krijgen ze veel tips. Deze presentatie is ook een kennismakingsmoment. De gezinnen zien voor de eerste keer de vrijwilliger die bij hen thuis zal komen. De tweede werkvorm is dat er met elke vrijwilliger drie huisbezoeken van één uur plaats vinden bij hetzelfde gezin. Er gaat telkens een verantwoordelijke mee van Añañau die de samenwerking observeert.

Het is een bewuste keuze geweest om te werken met drie totaal verschillende gezinnen. Ook de studenten zijn gedifferentieerd. Elke studierichting kan namelijk een meerwaarde bieden voor het project. Elke student kent een andere schoolloopbaan en benadert de kinderen op zijn/haar eigen manier. Het is zeker en vast belangrijk in het project dat de student zichzelf kan zijn en zich goed voelt bij wat hij moet doen. Zijn eigen inbreng bepaalt deels de slaagkans van de sessies.

Het project wordt geëvalueerd aan de hand van een gesprek met het gezin en een vragenlijst na elke sessie bij de studenten (zie bijlage 9.4. voor de vragenlijst). Ook wordt de student elke keer bevraagd wanneer het gezin verlaten wordt. Er zijn zowel tussentijdse evaluaties als een eindevaluatie. Deze eindevaluatie is vooral belangrijk om de verdere toekomst van het project te bepalen.

4.2. Opzet poulegroep studenten

De studenten zijn dé cruciale factor van dit project. Wanneer zij niet gemotiveerd zijn, dan komt er van huiswerkondersteuning niets in huis (dit mag je letterlijk nemen). In de aanvangsfase van het project was er veel overleg met Ellen, maar ook met Sadith en Kely. Zij zijn twee Peruviaanse medewerksters van het project, die veel kennis hebben over het Peruviaanse gebeuren rond vrijwilligerswerk en over de werking van de universiteiten. Aangezien Kely zelf op de universiteit werkt, hoopten we via haar connecties vrijwilligers te vinden.

Al snel stuitte we echter op een aantal problemen. Ten eerste zijn studenten hier veel losser in hun schoolgebeuren dan in België. Ze worden hier redelijk vrij gelaten aan de universiteit en krijgen niet vaak dingen van bovenaf opgelegd. Dat weet ik uit een gesprek met een medewerkster van de universiteit. Wanneer we ze zouden inschakelen in het project, dan beaamden de drie medewerkers dat ze binnen de twee weken niet meer zouden opdagen. Het was dus alvast geen idee om gewoon studenten te gaan ronselen aan de

universiteitsgebouwen. Een tweede moeilijkheid is dat vrijwilligerswerk hier iets heel ongewoon is. Vele studenten werken tijdens hun vrijetijd om hun universiteitsstudies en het huishouden van hun ouders mee te bekostigen. Hierdoor hebben ze geen tijd en geen motivatie om aan vrijwilligerswerk te doen.

Daarom besloten we het anders aan te pakken. Via een gesprek met de decaan van de campus "Onderwijs" van de beide universiteiten in Cusco, wilden we een aantal studenten warm maken voor het pilootproject. Ook hier hadden we echter weer tegenslag. Doordat de universiteit twee weken gesloten was, bleek deze insteek door het korte tijdsbestek voor het pilootproject namelijk niet haalbaar. Voor een samenwerking op lange termijn kan er eventueel in de toekomst nog een gesprek plaatsvinden met de decaan, maar op de korte tijdspanne die er was om het pilootproject te laten starten, was dit niet haalbaar.

Via de connecties van de vaste medewerkers van Añañau vonden we uiteindelijk drie universiteitsstudenten die bereid waren om drie weken mee te werken aan het pilootproject. Elk van hen nam volledig vrijwillig deel en wist dat hij/zij om op het even welk moment uit het project kon stappen.

4.3. Selectie startgezinnen

4.3.1. Eerste kennismakingsgesprek met de ouders

Alvorens te starten met het project, werd een intakebezoek gebracht aan twaalf gezinnen. Het doel hiervan was de ouders en hun thuissituaties beter te leren kennen. Op Añañau wordt er voornamelijk gewerkt met de kinderen. Hierdoor is het contact van de stagiaires met de ouders beperkt tot de workshops of de ouderavonden.

Vaak was enkel de moeder thuis en was de vader gaan werken wanneer we de gezinnen bezochten. Regelmatig kunnen de moeders niet werken omwille van een recente zwangerschap of een ziekte. De meeste moeders spraken enkel Quechua. Een tolk zorgde voor een goede communicatie.

Om wat meer te weten te komen over de manier waarop ouders in staat zijn om momenteel met het huiswerk van hun kind te helpen, kregen ze onderstaande vragenlijst:

1. Help je soms met het huiswerk van je kind?
2. Op welke manier help je je kind?
3. Ondervind je moeilijkheden om je kind te helpen met zijn huiswerk? Zo ja, hoe komt het dat je dit moeilijk vindt?
4. Zijn studeren en educatie belangrijk voor u? Zo ja, waarom?
5. Waar maakt je kind zijn huiswerk?
6. Als we een project zouden opstarten waarbij een universiteitsstudent jullie thuis komt helpen met het huiswerk, zou u dan interesse hebben?

De reden waarom voor deze vragen werd gekozen, was om een aantal gezinnen te vinden waarbij het project zou kunnen aanslaan. Voor het pilootproject is het namelijk belangrijk dat de moeders zelf willen helpen, maar hier zonder hulp van buitenaf niet toe in staat zijn. Verder moet deze vragenlijst een idee geven waar de focus van de huiswerkondersteuning op komt te liggen op lange termijn. Er worden namelijk een aantal problematieken blootgelegd aan de hand van deze vragen waar de (huiswerk)ondersteuning een aanvulling of oplossing kan bieden.

De antwoorden waren over de grote lijn gelijk. De meesten wilden hun kind wel helpen met het huiswerk, maar konden het niet. Ze waren namelijk zelf nooit naar school geweest en kunnen dus lezen noch schrijven. Vaak zijn het oudere broers of zussen die thuis de jongere kinderen helpen met hun huiswerk. Enige kinderen of de oudsten zijn op zichzelf

aangewezen. De ouders voelen zich hier niet goed bij en zijn daarom heel blij dat hun kind hulp krijgt op het project van Añañau. Soms kunnen de vaders wel helpen, aangezien ze vaak langer naar school zijn geweest dan de moeders. Toch doet het merendeel dat niet, aangezien ze tot 's avonds laat werken. In een aantal gezinnen is het ook zo dat het voornamelijk de moeder is die zich bezig houdt met de opvoeding van de kinderen en de vaders minder. Door dit klassieke rollenpatroon ondersteunt het merendeel van de vaders hun kinderen dan minder.

Elke moeder zei dat ze het héél belangrijk vond dat haar kind(eren) naar school gaan. Ze hopen dat hun kinderen op deze manier uit de cirkel van armoede geraken en een betere toekomst tegemoet gaat dan zichzelf. Daarom reageerden de meesten ook positief op het voorstel van het huiswerkondersteuningsproject. Ze hopen dat een student van de universiteit hun kind echt individueel de hulp kan bieden die het nodig heeft en dat zij hier ook iets van kunnen opsteken. In de geselecteerde gezinnen voor het pilootproject is de moeder enorm gemotiveerd om haar kind(eren) te helpen.

4.3.2. Gesprekken met de kinderen

Ook de kinderen werden bevraagd voor de aanvang van het pilootproject. Voornamelijk de oudere kinderen (vanaf 9 jaar) werden bevraagd. Zij kregen quasi dezelfde vragen voorgelegd als hun ouders. Bij hen lag echter ook een grote focus op hun motivatie om verder te studeren en op waar ze zichzelf zagen in de toekomst. Ook werd hen gevraagd of ze het pilootproject interessant vonden en of ze hieraan mee wilden werken.

Vele kinderen geven aan 'ingeniero civil' (burgerlijk ingenieur) te willen worden. Ze beseffen dat ze hiervoor heel hard moeten werken en goed moeten studeren. Deze kinderen beseffen echt waarvoor ze werken. Ze weten dat ze het doen om een betere toekomst te hebben, om later een goed beroep te kunnen uitoefenen. Individuele thuisondersteuning kan hen helpen om zich nog beter te ontwikkelen. Ze krijgen één uur per week persoonlijke aandacht, gefocust op hun individuele problemen.

Een ander probleem dat echter werd aangehaald door de kinderen, is dat ze thuis geen plek hebben om te studeren. Ze doen dit vaak gewoon op hun bed, in een ruimte die ze delen met andere mensen. Hierdoor is het moeilijk om zich te concentreren. Daarom zeiden een aantal van de kinderen dat ze liever gewoon huiswerkbegeleiding op het project zouden hebben, omdat ze hier beter konden doorwerken. Ook werd het thema eenzaamheid een aantal keer aangehaald tijdens de individuele gesprekken. Vaak zitten de kinderen 's avonds of overdag alleen thuis, tot hun ouders terugkomen van het werk. Ze moeten hun huiswerk helemaal alleen maken, iets wat ze echt niet leuk vinden. Ze voelen namelijk sterk aan dat het werk veel vlotter gaat wanneer één of beide ouders (of andere familieleden) hen helpen.

4.3.3. Effectieve selectie

De effectieve selectie van de drie pilootgezinnen gebeurde op basis van de behoeften van het kind en de motivatie van de moeder. Dit waren namelijk twee doorslaggevende factoren in het vooronderzoek. Wat volgt is een beschrijving van de drie gezinnen. In mijn volledige onderzoek wordt nergens de echte naam van de kinderen vermeld omwille van de privacy.

Het eerste volggezin is het gezin van Maria. Maria is een meisje van 12 jaar dat in het eerste middelbaar zit. Aangezien ze les heeft in de namiddag, kan ze niet meer naar het huiswerkproject van Añañau komen. Ze is echter enorm gemotiveerd om elke dag haar huiswerk te maken en om binnen een aantal jaar naar de universiteit te kunnen gaan. Ze woont in een huis met haar ouders en haar twee broers. Haar zus van 20 jaar woont nog in de bergen, aangezien ze doof is en haar ouders bang waren dat ze niet aanvaard zou worden in de stad. De moeder van Maria spreekt alleen maar Quechua en het zal dan ook een moeilijkheid worden in dit gezin om de moeder te betrekken bij het project. De vader van

Maria is heel hard bezig met het onderwijs van zijn kinderen. Zo spaarde hij voor een bureau voor elk van zijn kinderen en hebben ze ook elk een eigen kamer. Hiervoor moet hij echter dagelijks vele uren werken.

Het tweede gezin waarmee wordt samengewerkt is dat van Pedro. Pedro is 13 jaar, zit in het tweede middelbaar en is sterk aan het puberen. Daarom is het voor zijn mama heel moeilijk om toenadering te zoeken tot Pedro, aangezien hij heel gesloten is. Ook hij heeft les in de namiddag, waardoor hij niet meer naar het project van Añañau kan komen. Daarom verzocht zijn mama ons om te mogen deelnemen aan het project, omdat ze op deze manier terug meer grip op haar zoon wil krijgen. Pedro studeert graag, maar vindt het soms heel moeilijk om zijn huiswerk alleen te maken. Hierdoor verliest hij soms zijn motivatie om verder te studeren. In het gezin van Pedro telt vier kinderen. Hij heeft één zus die ouder is, zijn andere broer en zus zijn jonger. De jongste is één jaar oud. Aangezien alle kinderen en de ouders in dezelfde ruimte slapen, eten en wonen, is het niet altijd even gemakkelijk om er geconcentreerd te kunnen werken of om er vast te kunnen slapen.

Het laatste gezin is dat van Ruth en Flavia. Deze actieve meisjes van 6 en 7 jaar oud wonen samen met hun mama en papa in een kamertje. De ouders doen er alles aan om hun kinderen elke dag eten voor te schotelen en houden zich sterk bezig met het onderwijs van de twee meisjes. Er worden veel extra oefeningen gemaakt in dit huis, zodat de meisjes zeker mee zijn op schoolvlak. Toch is het voor de mama niet altijd even gemakkelijk om de meisjes te helpen, aangezien ze zelf maar twee jaar naar school is gegaan. Ook zij wonen met z'n allen samen in één kamer, waar ook gekookt en gegeten wordt en het huiswerk wordt gemaakt.

4.4. Voorbereiden studenten

4.4.1. Tips die ze aan de ouders kunnen geven

De meeste ouders kunnen, zoals reeds eerder vermeld, lezen noch schrijven. Het is voor hen dus heel moeilijk om te helpen met het huiswerk van het kind.

Wat de ouders echter wel zelfstandig kunnen doen, is aan de hand van kleine gesprekjes interesse tonen voor het schoolgaan van de kinderen. De vrijwilligers worden onderstaande tips aangereikt om deze met de ouders te delen.

1. Vraag aan je kind wat er goed/slecht ging op school.
2. Vraag wat je kind vandaag op school geleerd heeft.
3. Breek bij een slechte ervaring van je kind de school niet af, maar blijf langs de andere kant ook altijd achter je kind staan.
4. Zoek samen met je kind naar een oplossing voor problemen.
5. Wanneer het kind een rapport krijgt, bespreek dit dan met hem. Hoe komt het dat hij/zij goede/slechte resultaten heeft?
6. Zorg dat er altijd een doel vasthangt aan je gesprek.

Ook wordt aangeraden om veel met de ouders te praten over educatie, maar ook over voeding en hygiëne. Vaak is een tekort aan voedingsmiddelen namelijk de oorzaak dat het kind zich niet kan concentreren op school. Daarom wordt op het project van Añañau dagelijks een maaltijd uitgedeeld aan alle kinderen.

Verder moeten de studenten vooral zichzelf blijven in het hele project. Ze zijn namelijk geen leerkrachten, maar wel de vertrouwensfiguren van de gezinnen op lange termijn. Het belangrijkste is dat ze communiceren met alle familieleden en niet dat ze alleen maar huiswerkbegeleiding geven. Dan wordt namelijk het doel van het project niet bereikt. De kans is groot dat dit niet lukt op drie weken tijd, maar naar de toekomst van het project toe is dit wel de bedoeling.

4.4.2. Presentatie

Voor de studenten in de gezinnen van start gingen, moesten ze deelnemen aan een infomoment.

Tijdens dit infomoment werd er gefocust op de doelstellingen van het project en wat de studenten kunnen doen om die doelstellingen te bereiken. Met deze aandachtspunten in het achterhoofd werden de studenten naar de gezinnen gestuurd. De vier doelstellingen van het project zijn de volgende:

4.4.2.1. Helpen met het huiswerk

Het eerste doel van het project is dat de student het kind kan helpen met zijn huiswerk. Hier is het echter de vraag in welke mate dit een doel is of een middel. Het doel is namelijk dat het kind en de ouder op lange termijn in staat zijn om zelf te voorzien in het maken van het huiswerk. Het grootste belang bij het maken van het huiswerk is dat de ouders sterk betrokken worden. Ook moet dit alles op een speelse manier gebeuren, zodat het kind het plezier van studeren inziet en dit niet ziet als een verplichting. Daarom wordt er ook belang gehecht aan ontspanning tijdens dit huiswerkmoment. Zo kunnen er spelletjes gespeeld worden, kan er samen gezongen worden...

4.4.2.2. Een geschikte leeromgeving creëren

In verschillende boeken die op voorhand werden geraadpleegd voor de literatuurstudie (zie hoofdstuk 3) stond er informatie over een geschikte leeromgeving. Het is echter ook belangrijk om te kijken naar de context waarin deze boeken geschreven zijn. De huizen in België en Nederland zijn op een andere manier ingericht dan deze van de Peruviaanse kansarmen. Soms hebben de ouders niet voldoende middelen om een tafel te kopen en is huiswerk maken aan een tafel geen optie. Dan is het aan de student om uit te kijken naar een plek waar het kind zich goed voelt, waar de ouders in de buurt zijn en waar er voldoende licht is. Ook is het belangrijk dat het kind kan schrijven op deze plek en dat er aan zijn zithouding wordt gedacht.

4.4.2.3. Communiceren naar ouders en kinderen dat educatie belangrijk is

De slaagkans van het project hangt voor een groot deel af van dit derde punt. De motivatie van de student gaat namelijk voor een groot deel bepalen of hij dingen kan veranderen in het gezin. Het is namelijk van cruciaal belang dat de student voldoende communiceert met de ouders en de kinderen. Door middel van kleine gesprekken zal de student hopelijk een band

kunnen opbouwen met de verschillende gezinsleden. Hij kan zo op een informele manier tips geven aan de ouders over hoe ze hun kind kunnen ondersteunen, maar ook kan hij zo een losse sfeer creëren. Deze losse sfeer zorgt ervoor dat iedereen zich op zijn gemak voelt en dat huiswerk maken iets leuk wordt. Ook gaat de sociale kring van de ouders uitgebreid worden wanneer deze regelmatig in contact komen met de student. Op lange termijn kan de student de ouders en kinderen meenemen naar openbare plaatsen, zodat ze uit de sociale isolatie worden gehaald. Hun sociaal kapitaal wordt op deze manier ook vergroot.

4.4.2.4. Inspelen op de capaciteiten van de ouders

Oorspronkelijk bestond deze doelstelling uit het bereiken van alfabetisering bij de ouders. In de loop van het pilootproject werd dit echter al aangepast. Het is namelijk niet de bedoeling om te kijken naar de tekorten van de ouders, dan wel om te kijken naar hun sterktes. Want deze mensen zijn sterke mensen die alleen het beste willen voor hun kinderen. Hiermee moet de vrijwilliger aan de slag gaan. Dat de ouders niet kunnen lezen, hoeft niet meteen een probleem te zijn. Ze kunnen namelijk ook op andere manieren bijdrage doen aan de (onderwijs)ontwikkeling van hun kind. Het is de bedoeling dat de student op zoek gaat naar deze manieren en hierover in overleg gaat met de ouders. Op deze manier worden de ouders empowered en (nog) meer betrokken in de opvoeding van hun kind.

4.5. Samenwerking met de school

De samenwerking met de school zal in dit pilootproject niet behandeld worden. De tijdspanne waarin het volledige project moet opgezet worden, is namelijk te kort om een goed contact op te bouwen met de school. Hier zal Añañau achteraf zelf moeten proberen contacten te leggen met de verschillende colleges van de kinderen, wanneer het project effectief in gang is getreden. Hierbij is het belangrijk dat de leerkracht kennis heeft over de capaciteiten van het kind en dat dit dus een meerwaarde kan betekenen voor het project.

Het valt echter af te wachten in welke mate de scholen geïnteresseerd zijn om mee te stappen in dit project. Leerkrachten hebben hier een zware werkdruk. Ze staan vaak voor klassen van 30 tot 40 kinderen. Op het einde van het jaar moeten ze een bepaald percentage kinderen laten slagen om hun job te behouden. Bovendien is de leerstof niet gemaakt op maat van de leeftijd van de kinderen. Er wordt niet gekeken naar bijvoorbeeld hun cognitieve ontwikkeling, maar toch moeten de leerkrachten hun leerplan elk jaar met het grootste deel van de klas behalen. Deze onderwerpen kwamen regelmatig aan bod tijdens de teamvergaderingen bij Añañau of tijdens de huisbezoeken. Toch is het voor de toekomst van het project enorm belangrijk dat de scholen mee betrokken worden. Goede leeromstandigheden zijn er pas als de school, de ouders en de leerlingen op dezelfde lijn zitten en allemaal weten wat er van hen verwacht wordt.

Het pilootproject zou ook de werkdruk voor de leerkracht voor een deel kunnen verlagen. Veel van de kinderen uit maatschappelijk kwetsbare gezinnen kunnen namelijk niet mee in de klas. Door hen individuele hulp te geven na de schooluren, worden de leerkrachten mee geholpen. Zij moeten zich namelijk in de klas minder bezig houden met de individuen (al is er hier nauwelijks sprake van een individuele aanpak in de klas) en gaan op het einde van het jaar meer geslaagde studenten hebben in hun klas.

Dit alles is echter nog niet intensief onderzocht en berust op veronderstellingen. Het is de bedoeling dat er in de toekomst onderzoek wordt gedaan vanuit de organisatie naar de samenwerking met deze scholen en dat op basis daarvan een concreter beeld bekomen wordt van wat de mogelijkheden zijn.

4.6. Besluit

Tijdens de uitwerking van het pilootproject werd er rekening gehouden met de belangen van de verschillende betrokkenen. Er werd gekeken naar de ouders, de studenten, de kinderen en ook naar de school. Ook werden de verschillende doelen van het project behandeld, net zoals de missie en de visie.

Hieruit kunnen we besluiten dat het project werkt op verschillende domeinen en met verschillende mensen. Het is heel belangrijk dat elk van deze aspecten in de verdere uitwerking van het project opgevolgd worden en sterk ondersteund worden. Ook constante evaluatie is belangrijk om het pilootproject op tijd te kunnen bijsturen en het tot een succes te maken.

5. Verloop van de huiswerkondersteuning

Er vonden drie sessies plaats van huiswerkondersteuning bij elk gezin. Elke week werd er op hetzelfde tijdstip afgesproken door de vrijwillige student, de ouder(s), het/de kind(eren) en de verantwoordelijke van het project. Elke sessie werd nauwkeurig geobserveerd door de verantwoordelijke. Na elke sessie werd door de studenten een evaluatieformulier ingevuld. Hierdoor kan de evolutie van de verschillende gezinnen ook beter opgevolgd worden.

5.1. Sessie 1

Vooraf wordt gezegd dat deze eerste sessie de focus voornamelijk zal liggen op kennismaking. Ook wordt tijdens deze sessie gezocht naar een geschikte leeromgeving en wordt er geluisterd naar de ouders. Er worden aan hen vragen gesteld in verband met de opvoeding van hun kind en de moeilijkheden die zijn ervaren. Ook wordt voor de eerste keer gekeken naar de schriften van het kind en naar wat er moeilijk is voor hem/haar.

5.1.1. Gezin Maria

Op maandag 18 april 2016 bezochten Harner en de verantwoordelijke van het project voor de eerste keer Maria en haar mama.

5.1.1.1. Observaties

Volgende observatienotities werden gemaakt tijdens deze sessie:

'Maria neemt ons meteen mee naar haar eigen kamer. In tegenstelling tot bij het voorgaande huisbezoek heeft Maria nu een bureau staan op haar eigen kamer. Haar kamer is eenvoudig ingericht, maar ze is één van de enige kinderen van Añañau die überhaupt een eigen kamer heeft. Op de vraag waar haar mama is, komt het antwoord dat deze later komt.

Maria en Harner praten meteen over het schoolwerk. Wat zijn de moeilijkheden en wat doet ze graag? Helpen haar ouders soms? Aangezien haar ouders zelf niet lang naar school zijn geweest, kunnen ze haar niet helpen met haar huiswerk. Haar oudere broer, Jhon, die ook naar het project komt, helpt haar wel af en toe als hij zelf niet te veel werk heeft. Ze heeft echter een achterstand opgelopen voor wiskunde, communicatie en Engels.

Wanneer de twee een tijdje bezig zijn met wiskundeoefeningen, stelt Maria zelf vragen over de universiteit. Zo werken ze heel snel aan het derde doel, namelijk het motiveren dat verder studeren belangrijk is. Je merkt dat de wil om verder te gaan studeren bij Maria sterk aanwezig is. Harner antwoordt eerlijk op de vragen van Maria over de examens aan de universiteit. Ze beginnen daarop een gesprek over andere aspecten die een invloed hebben op studeren, zoals voeding, lawaai om thuis te studeren... Je merkt sterk dat Harner goed heeft opgelet tijdens de infosessie. Hij grijpt terug naar veel voorbeeldvragen die hij er aangereikt kreeg. Je ziet dat hij niet alleen focust op het huiswerk van Maria, maar ook op haar algemene ontwikkeling.

Wanneer de mama binnenkomt in de kamer, grijpt Harner de kans om met haar te praten over het feit dat het belangrijk is dat Maria elke dag haar huiswerk maakt en telkens haar bord leegeet wanneer ze eten krijgt. Hij praat met haar ook over de toekomst van Maria, dat wanneer ze zo blijft verder studeren, dat ze zeker en vast naar de universiteit kan. Dan ligt de hele toekomst voor haar open en kan ze alles worden wat

ze maar wilt. Harner geeft haar ook de tip om haar dochter af en toe te belonen wanneer ze haar huiswerk goed heeft gemaakt. Ik merk echter enig onbegrip op bij de moeder. Achteraf besef ik dat de mama zo goed als geen Spaans verstaat en alleen maar Quechua spreekt. De mama vertrekt dan ook snel weer naar beneden om het eten klaar te maken. Het is dus niet volledig gelukt om de mama bij deze sessie te betrekken.

Tijdens de rest van de sessie is Maria geïnteresseerd, gemotiveerd maar ook wel snel afgeleid. Haar bureau staat aan het raam, met als gevolg dat ze elke keer buiten kijkt wanneer ze iets op straat hoort gebeuren.

Wanneer ze op een bepaald moment even buiten gaat, draait Harner zich om en vraagt wat hij nog meer kan vragen aan haar of doen met haar. Hij vraagt om bijsturing en dat toont ook zijn motivatie voor het project aan. Ik raad hem aan om deze sessie af te ronden met nog een klein gesprekje over hoe ze zich voelt thuis en op school. Tijdens deze babbel merk je dat Maria zich op haar gemak voelt bij Harner. Ze antwoordt namelijk heel eerlijk dat ze op school gepest wordt. Eén van de redenen hiervoor, is het feit dat ze geen Engels kan. Harner speelt hier meteen op in en stelt voor om volgende week aan haar Engels te werken. Ook praten ze een beetje over hobby's. Hier merk je dat het niet alleen Harner is die vragen stelt, maar ook Maria. Zij wil duidelijk ook graag weten waar hij zich mee bezig houdt. De twee zijn dus duidelijk al een band aan het opbouwen.'

5.1.1.2. Vragenlijst van de student

Uit de vragenlijst komt duidelijk naar voor dat de student deze eerste sessie vooral wenste te besteden aan het maken van het huiswerk en elkaar leren kennen. Hierin is hij dan ook geslaagd en dat haalt hij zelf ook aan. Ook vertelt hij uitgebreid over het contact dat hij heeft gehad met de mama. Hij zegt dat ze goed luisterde naar de tips die hij gaf om haar kinderen te ondersteunen en dat ze voor haar kinderen een veilige thuis biedt. Ze helpt ook waar ze kan, al is het maar door bijvoorbeeld een bureau te kopen.

Hij vindt het wel spijtig dat de mama niet zoveel tegen hem zegt en heeft hierdoor het gevoel dat de communicatie wat moeizamer loopt. Hij heeft echter wel het gevoel dat Maria in dit gezin veel waardering en genegenheid krijgt. Ze hangen naar het gevoel van Harner ook heel sterk samen en zijn een echt 'team'.

5.1.1.3. Sterktes van deze sessie

De sterkte van dit huisbezoek zit hem in het feit dat de twee al sterk communiceren. Ze praten niet enkel over school, maar ook over andere aspecten die de ontwikkeling van Maria bepalen. Er werd er al een aanzet gegeven naar het derde doel, namelijk het motiveren van zowel ouder als kind dat onderwijs belangrijk is.

Verder heeft Maria al een duidelijk plekje waar ze haar huiswerk kan maken. Ze kan hier in stilte werken, aangezien het haar eigen kamer is. Ook is er voldoende licht aan haar bureau, aangezien hij naast het raam staat. Bovendien heeft ze ook een stoel aan haar bureau staan, wat ervoor zorgt dat ze een goede zithouding heeft. Het is niet evident in de gezinnen dat er een bureau aanwezig is, laat staan een individuele bureau per kind. Hiervoor werden de ouders sterk gewaardeerd, door zowel de vrijwilliger als de observator.

5.1.1.4. Aanpassingen voor de toekomst van het project

Volgende keer gaan we met de mama praten dat het van cruciaal belang is voor het project dat ze gedurende de hele sessie aanwezig is (indien dit mogelijk is voor haar). Je merkt wel dat de mama trots is dat haar dochter alles alleen doet qua huiswerk, maar het zou een meerwaarde betekenen voor Maria indien de mama meer aanwezig was wanneer ze bezig is met haar schooltaken. Ze wordt namelijk niet vaak aangemoedigd dat ze goed bezig is en dat vindt ze persoonlijk heel spijtig.

Verder mag er ook meer ruimte zijn voor ontspanning. Dit is echter een zwak punt in het project dat na de eerste sessies reeds is opgemerkt. De kinderen die in de namiddag niet naar het huiswerkproject van Añañau kunnen komen, hebben een grotere achterstand opgelopen op schools vlak. Het uurtje per week dat ze individuele hulp kunnen krijgen binnen dit pilootproject, is voor hen noodzakelijk om deze achterstand weg te werken. Hierdoor ligt bij hen al sneller de focus op het huiswerk en minder op alles errond. Ze hebben namelijk nog veel meer vragen over hun cursussen dan de kinderen die deze vragen kunnen stellen in de namiddag op het project van Añañau.

Op lange termijn zou het misschien een optie kunnen zijn dat Añañau zowel in de voormiddag als in de namiddag huiswerkondersteuning geeft, maar dit is momenteel niet mogelijk omwille van te weinig middelen en te weinig medewerkers die hier tijd voor hebben. Er is één andere organisatie in de buurt die hetzelfde doet als Añañau, maar ook hun werking loopt alleen in de namiddag omdat ze dan het meeste kinderen bereiken.

5.1.2. **Gezin Pedro**

Op vrijdag 15 april 2016 werden Pedro en zijn mama voor de eerste keer bezocht. Zijn twee oudste zussen zijn die ochtend (zoals elke vrijdagochtend) naar school, dus de focus ligt telkens volledig op Pedro.

5.1.2.1. Observaties

‘Wanneer we binnen komen, is er meteen een opmerkelijk verschil met het voorgaande huisbezoek. De mama heeft ervoor gezorgd dat er een tafel aanwezig is in de ruimte die ook dient als slaap-en eetkamer. Dit was bij het voorgaande huisbezoek nog niet het geval. Aan de tafel staat ook al een krukje klaar, waarop Mario kan plaatsnemen. Pedro zit zelf op de hoek van het bed.

Het begin loopt een beetje stroef. Pedro is een redelijk gesloten en verlegen jongen. Zijn mama zet hem aan om zijn huiswerk te tonen aan Mario, en verdwijnt dan zelf. Ze wilt de twee de kans geven om elkaar beter te leren kennen. Beetje bij beetje komt Pedro wat

losser en begint hij uit te leggen wat hij moeilijk en gemakkelijk vindt in zijn vakken. Het gesprek gaat echter niet verder dan het schoolwerk.

Na een tijd komen een neefje en nichtje, die op hetzelfde erf wonen, een kijkje nemen in de ruimte. Ze maken echter redelijk veel lawaai. De mama komt op dat moment terug binnen en maant hen meteen aan tot stilte. Ze zegt dat dit nu een studeerruimte is, dus dat ze buiten moeten spelen en binnen moeten zwijgen. De twee blijven in stilte op één van de bedden zitten, zodat Pedro en Mario geconcentreerd kunnen doorwerken. Je ziet gaandeweg dat het respect van Pedro voor Mario aan het groeien is. Hij lacht soms om de mopjes die Mario maakt en luistert heel de tijd geïnteresseerd.

Een bedenking die ik me wel maak tijdens deze sessie is dat de nadruk voornamelijk op de wiskunde ligt en te weinig op samenwerking met de mama of op een leuke manier leren leren. Het zorgt er echter wel voor dat Pedro regelmatig woorden wisselt met Mario en er beetje bij beetje meer communicatie plaatsvindt tussen beiden. Het is voor Pedro wel een goede manier om elkaar beter te leren kennen door te praten over de wiskunde.

Na twintig minuten komt de mama terug binnen en blijft ze verder de hele tijd aanwezig. Terwijl ze luistert naar de twee jongens begint ze reeds aan het eten. Je merkt wel dat ze echt aan het opletten is en geïnteresseerd is in het project. Je ziet ook aan haar gezicht dat ze trots is wanneer Pedro een paar keer op rij zijn oefeningen juist maakt. Wanneer Mario haar vraagt of zij soms helpt met het huiswerk, zegt ze dat het te moeilijk is voor haar. Het valt op dat wanneer Mario met de mama praat, Pedro rustig door blijft werken en geen interesse toont in wat er besproken wordt. Hij kijkt namelijk niet op en wanneer hem achteraf een vraag gesteld wordt, lijkt hij eerst niet te reageren.

Tijdens deze eerste sessie werden de eerste twee doelen dus sterk nagestreefd. Mario legde alles heel duidelijk uit aan Pedro. Ook was er een duidelijke leeromgeving gecreëerd. Dit was mede met hulp van de moeder die de andere kinderen aanmaande tot stilte en een tafel voorzag in de ruimte. Ook hier zie je weer dat de ouders proberen helpen waar ze kunnen, iets waar ik alleen maar grote bewondering voor heb. De interesse van de mama was ook opmerkelijk aan het einde van de sessie, wanneer ze kon zeggen welk huiswerk haar zoon nog moest maken voor hij naar school vertrok.'

5.1.2.2. Vragenlijst van de student

Om deze eerste sessie te starten, wilde Mario voornamelijk praten met Pedro en kijken wat de moeilijkheden juist zijn op schoolvlak, maar ook op persoonlijk vlak. Hij vond dat de eerste sessie hiervoor zeker lang genoeg duurde.

Hij was heel blij dat de mama gedurende de hele tijd aanwezig was in de ruimte. Ook het feit dat ze Pedro elke dag bevrageet over zijn huiswerk en zijn schriften nakijkt is een zeer sterk punt van deze moeder. De manier die Mario ziet om de mama meer te betrekken bij Pedro, is door verschillende activiteiten te doen met zowel Pedro als zijn mama, waardoor ze meer een eenheidsgevoel ontwikkelen doorheen de komende weken. Op deze manier gaat Pedro hopelijk gemakkelijker praten tegen zijn mama, want dat is op dit moment niet het geval.

Ook merkt Mario op dat er momenteel nog niet zoveel contact is tussen hemzelf en de verschillende familieleden. Hij zegt dat dit waarschijnlijk ligt aan het feit dat hij een 'vreemde' is die deze familie binnen komt. Ze moeten elkaar eerst beter leren kennen alvorens ze meer gaan praten.

5.1.2.3. Sterktes van deze sessie

Pedro is een heel gesloten jongen die in het midden van zijn pubertijd zit. Het is heel moeilijk om tot hem door te dringen. Ook mist hij een vaderfiguur in zijn opvoeding, omdat deze van 's morgens tot 's avonds werkt. Daarom is het goed om te zien dat Mario hem op een heel rustige manier benadert. Hij stelt regelmatig vragen, maar probeerde dit voornamelijk over het schoolse gebeuren te doen. Op deze manier voelt Pedro zich niet direct 'aangevallen' en wordt er eerst een vertrouwensband opgebouwd. Bij Pedro zou op een directe manier vragen stellen namelijk niet werken.

Ook de interesse van de moeder is opmerkelijk in dit gezin. Ze is enorm gemotiveerd om haar kinderen een goede toekomst te bezorgen en doet dan ook al het mogelijke om een bijdrage te kunnen leveren. Ondanks het feit dat ze zelf niet lang naar school is geweest, doet ze er wel alles aan om haar kinderen op de schoolbanken te houden.

5.1.2.4. Aanpassingen voor de toekomst van het project

Net zoals bij Maria moet hier dezelfde opmerking gemaakt worden dat er te weinig tijd wordt gemaakt voor 'leuke' dingen. Ook Pedro kan namelijk in de namiddag niet naar school gaan. Daarom zal er vanaf volgende sessie een spelletje schaak gespeeld worden nadat er aan het huiswerk is gewerkt. Op deze manier hopen we ook de mama van Pedro meer te kunnen betrekken bij de volgende sessie, door haar te leren schaken. De grote jongens (ouder dan twaalf jaar) hebben namelijk tijdens de grote vakantie leren schaken op het project. Dit is voor hen de ideale manier om zich te ontspannen, dus ook zeker iets wat we tijdens de huiswerkondersteuning kunnen gebruiken.

5.1.3. **Gezin Ruth en Flavia**

Op vrijdag 15 april 2016 gingen we voor de eerste keer naar het gezin van Ruth en Flavia. De mama wachtte ons en de kinderen op aan het project en wandelde nadien het hele stuk mee naar haar huis (ongeveer vijftwintig minuten).

5.1.3.1. Observaties

'Binnengekomen in hun huis(/kamer), begon Flavia meteen alles te tonen aan Antoinette. Waar ze haar huiswerk maakt, welke boeken ze allemaal heeft, waar zij en Ruth slapen... Ook hier valt het op dat er nu een tafeltje staat waaraan de kinderen hun

huiswerk kunnen maken. Tijdens het vorige huisbezoek was dit nog niet het geval, want toen maakten de kinderen hun huiswerk nog op het bed.

Daarna beginnen de kinderen aan hun dagelijks ritueel. Beiden halen hun huiswerk boven en tonen dat aan de mama. De moeder legt uit dat ze dat elke dag aan hen vraagt. Het probleem is echter dat ze niet kan helpen wanneer de oudste vragen heeft. Zij zelf is namelijk maar één jaar naar school geweest. De kinderen moeten wachten op hulp tot hun papa naar huis komt, wat meestal pas laat in de avond is nadat hij gedaan heeft met werken.

Alvorens Antoinette het huiswerk van de meisjes bekijkt, spreekt ze met de mama en de kinderen over de zithouding. De kinderen hebben namelijk geen stoel waarachter ze kunnen zitten aan het bureautje. Ze zitten op het bed, waardoor ze gemakkelijk naar voor schuiven. Hier valt het op hoe de mama de hele tijd bij het gesprek betrokken is. Ze zit zelf aan de eettafel en neemt alles wat er gezegd wordt grondig op.

Nadien merkt Antoinette een boek op dat op de eettafel ligt. Het boek gaat over de leerinhouden op school en hoe ouders hun kinderen kunnen ondersteunen om te voldoen aan de leerdoelen. Elke ouder moet dit boek verplicht lezen tegen de week nadien. De mama zegt echter dat het moeilijk is voor haar om het boek te lezen, aangezien ze zelf niet zo lang naar school is geweest. Daarop neemt Antoinette een kijkje in het boek en geeft ze enkele tips die erin staan. Vele tips werden ook reeds aan de studenten gegeven tijdens de infosessie die vooraf ging aan dit pilootproject. Het is dus goed om te zien dat de ouders hier ook zo'n tips krijgen vanuit de school. Het is alleen heel spijtig dat er geen rekening wordt gehouden met het feit dat een deel van de ouders analfabeten zijn. Zij krijgen deze informatie namelijk niet mee, aangezien ze het boek zelf niet kunnen lezen.

De meeste gesprekken verlopen goed tussen de vier aanwezigen: Flavia, Ruth, de mama en Antoinette. Je merkt sterk op dat de interesse van alle kanten komt. De mama wilt het graag goed doen voor haar kinderen, Antoinette wil het gezin graag beter leren kennen en de kinderen zijn vanaf het begin zichzelf bij Antoinette. Er wordt heel veel gelachen in dit gezin en er hangt een aangename en losse sfeer.

Wanneer er meer gefocust wordt op het huiswerk van de kinderen, haalt de mama een nieuwe schrift uit de kast. Ze legt uit dat ze na het huiswerk van de kinderen extra oefeningen maken, zoals het schrijven van hun naam of het extra oefenen van de maal-of deeltafels. Meestal is het de papa die de kinderen hiermee helpt en de oefeningen verbetert, maar de mama probeert wel de oefeningen op te schrijven. Dit toont aan hoe belangrijk ze de toekomst van hun kinderen vinden.

Er bestaat een mooie afwisseling tussen het helpen van de jongste en de oudste. Aan allebei wordt ongeveer evenveel tijd besteed. Op het einde wordt er nog even gepraat over de examens van Flavia die eraan komen. De mama vertelt dat ze nooit schoolresultaten te zien krijgt. Het is namelijk zo dat ze geen contact heeft met de school, omdat de school hier geen ruimte voor voorziet. De kinderen komen gewoon naar huis met de mededeling dat ze geslaagd zijn, maar meer weet de moeder daar ook niet van. Hierop reageert Antoinette dat de mama moet proberen om in contact te komen met de leerkracht. Indien het haar niet alleen lukt, dan gaat Antoinette hierbij helpen.

De dankbaarheid van de mama uit zich ook op het moment dat we willen vertrekken. Ze schotelt ons beiden een tas melk en brood voor, dat hoewel ze zelf amper rond komen. Ze staat er ook op om ons naar de bushalte te brengen, omdat ze het op straat te gevaarlijk vindt voor twee jonge meisjes alleen in het donker.'

5.1.3.2. Vragenlijst van de student

Ook deze studente wou de eerste sessie vooral focussen op communicatie en het leren kennen van de verschillende familieleden. Door de vlotte conversaties heeft ze het gevoel dat deze eerste keer dus zeker en vast geslaagd was. Ze had namelijk vlotte contacten met zowel de kinderen als de mama.

Ze voelt sterk aan dat de kinderen in een veilige thuis wonen, waar ze veel ondersteuning krijgen. Dit is dus zeker en vast een sterkte voor het begeleiden van het huiswerk. Ook geeft de mama veel vertrouwen aan haar kinderen. De enige tip die Antoinette heeft voor de mama, is dat ze haar kinderen misschien soms nog wat meer mag aanmoedigen om door te werken. Het is namelijk een hele lieve mama die haar kinderen gemakkelijk laat doen. Dat is iets waar ze de komende weken aan wilt werken.

5.1.3.3. Sterktes van deze sessie

Het contact in dit gezin verloopt heel vlot. De mama is de hele tijd betrokken, de kinderen vertellen honderduit... Ook Antoinette neemt een mooie positie in. Ze laat voornamelijk de mama en de kinderen vertellen en houdt zichzelf meer op de achtergrond. Hierdoor merk je dat iedereen gerust wordt gesteld en ze voelen zich veilig bij deze studente. Er is al heel veel informatie bekomen over dit gezin op één uur tijd. Hier zie je duidelijk dat het verder gaat dan enkel huiswerkondersteuning en dat er vanuit de gezinnen ook vraag is naar een vertrouwensfiguur.

5.1.3.4. Aanpassingen voor de toekomst van het project

Het is niet gemakkelijk om met twee kinderen tegelijkertijd te werken. Je merkt ook dat het vooral de oudste is die hulp nodig heeft met haar huiswerk. Zij kan namelijk niet altijd geholpen worden door de mama, waar dat bij de jongste wel mogelijk is. Daarom gaat in de komende sessies de focus iets meer op Flavia liggen. Verder is het belangrijk dat alle betrokkenen goed blijven praten en dat er steeds ruimte blijft bestaan voor ontspanning. Ook het probleem dat er geen communicatie bestaat tussen de school en de ouders, moet opgevolgd worden. Dit is een duidelijk teken dat er in de toekomst werk moet gemaakt worden van een samenwerking tussen de school, de ouders en de vrijwilligers.

5.2. Sessie 2

De tweede sessie wordt voor een stuk voorbereid door de studenten. Aan het einde van de voorgaande sessie werd meestal al besloten wat er tijdens deze sessie gedaan ging worden. Ook worden aan het begin van deze sessie nog een aantal aandachtspunten herhaald door de verantwoordelijke van het project. Ook is het de bedoeling dat de band tussen de ouders, de kinderen en de vrijwilliger tijdens deze sessie groeit.

5.2.1. Gezin Maria

Maandag 25 april 2016 werkte Maria voor de tweede keer samen met Harner.

5.2.1.1. Observaties

'Aangekomen in het gezin, waren alleen de mama en Maria thuis. Het was al een geruststelling dat de mama deze keer vanaf het begin in het huis aanwezig was. We werden verwelkomd en gingen dan naar boven naar de kamer van Maria. Hier werd er meteen gekeken naar het huiswerk dat ze nog moest maken. Anderhalf uur na de start van de sessie moet ze namelijk naar school en moet al haar huiswerk af zijn.

Zoals vorige week afgesproken begonnen we dus aan de oefeningen van Engels die ze nog moest maken. Hier valt het op dat ze echt een enorme achterstand heeft. Ze kende geen enkel woord in het Engels, maar moest wel in staat zijn om tegengestelden en synoniemen te zeggen. Het probleem was echter dat Harner ook niet goed Engels kan. Daarom vroegen ze beiden of ik kon helpen, aangezien het niveau van Engels voor hen te hoog was. Ik hielp in de mate dat ik kon, maar liet hen toch zelf naar een oplossing zoeken. Zo kwam Harner op het idee om een woordenboek te gebruiken. Hij legde uit hoe Maria deze moest gebruiken en samen stelden ze een hele woordenlijst op (ook al was dit niet het huiswerk van Maria). Zo zie je dat er verder wordt nagedacht over oplossingen, iets waardoor Maria op termijn oplossingsgericht leert werken.

Na een tijd beginnen de twee wat te praten over de mama van Maria. Maria vertelt dat ze niet kan lezen of schrijven en ook geen Spaans spreekt, waardoor ze liever niet bij hen komt zitten wanneer ze aan het huiswerk werken. Hierdoor merk ik dat een deel van het project in dit gezin verloren gaat. Doordat de moeder zelf geen opleiding genoot, ziet ze zichzelf niet in staat om haar dochter te helpen. In de plaats neemt de grote broer van Maria die taak over. Regelmatig verwijst ze namelijk naar haar broer: hij helpt haar, hij luistert vaak naar muziek, hij kan haar soms plagen... Je merkt uit de gesprekken dat haar grote broer veel voor haar betekent.

Wanneer er samen huiswerk wordt gemaakt, zie je dat ze beiden zoeken naar de antwoorden. Het Engels is voor Harner namelijk ook niet evident. Hierdoor merk je dat Maria zich wat geruster voelde. Ze is namelijk niet de enige voor wie Engels een probleem is en dat schept een band tussen beiden. Tijdens het maken van de oefeningen valt nogmaals op hoe de leerstof van de verschillende vakken niet is afgestemd op elkaar. Maria moet namelijk klok lezen in het Engels, maar heeft dit nog nooit in het Spaans geleerd. Op zo'n momenten is het handig dat er iemand naast haar zit die het allemaal kan uitleggen.'

5.2.1.2. Vragenlijst van de student

Harner wou deze keer graag op een dynamische manier samenwerken met Maria. Hij is hier echter in zijn ogen niet in geslaagd, omdat hij niet genoeg tijd had om te kunnen helpen. Een uur is namelijk te weinig zegt hij om al het huiswerk van Maria te kunnen maken. Aangezien ze nadien naar school moet vertrekken, kunnen ze ook niet langer werken en mag de sessie niet uitlopen.

Over de samenwerking met de mama schrijft hij dat hij merkt dat ze vooral moreel ondersteuning biedt aan Maria. Hij probeerde de mama hier nog meer bewust van te maken door met haar te praten over hoe belangrijk het is om te communiceren met Maria over school en over het feit dat leren goed is. Deze keer schrijft hij ook neer dat hij beseft dat de communicatie stroef verloopt, doordat de mama geen Spaans kan en enkel en alleen Quechua spreekt.

De sterkte van Maria is volgens hem zeker en vast dat ze heel gemotiveerd is om dingen te leren en dat ze ook echt haar best doet om de dingen goed te doen. Hij merkt ook dat Maria hem al meer vertrouwt dan afgelopen week en meer dingen begint te vertellen. Soms vraagt hij zich wel af wat het opzet van het hele project is.

5.2.1.3. Sterktes van deze sessie

Harner leert Maria oplossingsgericht werken. Hij leert haar bijvoorbeeld werken met een woordenboek. Wanneer Maria in de toekomst oefeningen van Engels moet maken, kan ze teruggrijpen naar deze methode die haar helpt om de woorden te verstaan. Zo is er echt wel aan huiswerkondersteuning gedaan, in plaats van puur het huiswerk te maken. Ook de communicatie tussen beiden verloopt heel vlot. Ze kijken regelmatig af om over dingen te praten die Maria bezig houden, zodat het om meer draait dan enkel en alleen maar schoolwerk.

5.2.1.4. Aanpassingen voor de toekomst van het project

Het is enorm moeilijk om de moeder in dit gezin te betrekken bij het project. Aangezien ze zelf nooit naar school is geweest, zegt ze dat ze haar dochter en zonen niet kan helpen. Ze weet dat haar kinderen op zichzelf hun huiswerk maken, maar laat hen voor de rest met rust op schoolvlak. Het wordt enorm belangrijk dat de mama nog meer inziet dat ze haar kinderen moet motiveren om naar school te blijven gaan en te blijven studeren. Via de

verantwoordelijke van Añañau hoorden we namelijk dat Maria schoolmoe is en echt niet meer zo graag naar school gaat. Als de mama of de papa soms niet op haar inpraten, zal ze binnen de kortste keren lessen beginnen skippen. Het is namelijk een feit dat het onderwijs niet is afgestemd op de interesses en de noden van de kinderen, maar Maria moet zich er toch doorslaan om in het hoger onderwijs te geraken. En dit zal eens zo gemakkelijk zijn als ze voelt dat haar ouders haar extra steunen.

Daarom wordt er volgende week een laatste poging gedaan om de mama te betrekken bij het hele gebeuren. Deze keer gaat Maria optreden als tolk in het Quechua, aangezien de mama anders niets verstaat. Er wordt ook meer gewerkt rond plezier maken, met een spel en eventueel muziek. Harner is namelijk zelf heel muzikaal en wil deze kwaliteit graag inzetten in het project. Dit zou zeker en vast sterk zijn, aangezien je dan ziet dat elke student zijn eigen kwaliteiten en interesses ook kan gebruiken om toenadering te zoeken tot de kinderen.

5.2.2. Gezin Pedro

Op vrijdag 22 april 2016 is het tijd voor het tweede bezoek aan het gezin van Pedro.

5.2.2.1. Observaties

‘Wanneer Mario de kamer binnen komt, voel je meteen aan Pedro dat hij open staat voor hem. Hij wandelt namelijk meteen naar hem toe en vraagt wat ze vandaag gaan doen. Die openheid die Pedro in het begin heeft, verdwijnt echter naarmate de sessie vordert. Pedro wordt terug geslotener, voornamelijk wanneer zijn mama en zijn zus in de ruimte zijn. Het lijkt alsof hij dan niet meer durft te antwoorden.

Mario doet een paar keer moeite om vragen te stellen aan zowel de jongere zus van negen jaar (die vandaag geen school heeft) en de mama. Het lukt echter voor de tweede keer op rij niet om hen te betrekken bij de effectieve huiswerkondersteuning. De mama moet zich ook bezig houden met het kleine broertje van één jaar dat honger heeft. Ze geeft het eten en probeert het stil te houden zodat de andere twee zich kunnen concentreren. En concentratie is er weer meer dan genoeg bij Pedro. Hij is echt geïnteresseerd als Mario iets uitlegt. De leerstof die ze behandelen is echter veel te moeilijk voor de mama. Pedro zit namelijk al in het tweede middelbaar, vertelt hij, iets waar de mama nooit geraakt is.

Gedurende de hele sessie wordt er enkel gepraat over het huiswerk van Pedro en laat Pedro niet toe dat er andere onderwerpen aan bod komen. Dan klapt hij namelijk toe en zegt niets meer. Het is dus niet evident om met hem samen te werken. Wanneer Mario echter voorstelt om als beloning voor het maken van zijn huiswerk een partijtje schaak te spelen, zie je hem heel hard lachen. Tijdens het spel zie je ook dat Pedro zich wel op zijn gemak voelt, maar dat hij geen grote prater is. De mama is ook blij om te zien dat Pedro zich ergens in kan smijten. Er gaat hier echter een kans verloren om de mama eventueel ook te leren schaken zodat ze dat regelmatig kunnen doen. De mama is namelijk nog sterk bezig met het kleine broertje.

Ook nu weer houdt Pedro zich op het einde afzijdig wanneer er nog wat gepraat wordt met de mama en de zus. Hij toont geen behoefte aan een gesprek met de andere gezinsleden. Wanneer hem gevraagd wordt wat hij volgende week wilt doen, komt er niet echt een antwoord. Hij zegt dat hij het niet weet. Wanneer we dezelfde vraag aan de mama stellen, vraagt deze om eens iets samen te kunnen doen met Pedro. We besluiten hierop een spel mee te nemen volgende week en hen op deze manier samen te laten werken.’

5.2.2.2. Vragenlijst van de student

Deze sessie wil Mario graag meer gesprekken voeren met Pedro. Hij wil dit doen door schaak te spelen, aangezien hij tijdens de vorige sessie te weten is gekomen dat Pedro dit graag doet. Hij heeft het gevoel dat deze methode wel aansloeg, aangezien Pedro opener naar hem toe was dan de vorige keer.

Het contact met de mama gaat steeds beter naar zijn gevoel. Ze is weer heel de tijd aanwezig in de ruimte en let aandachtig op wat het huiswerk is van Pedro. Waar ze kan, probeert ze te helpen ook al is dit niet altijd even gemakkelijk. Zo zorgt zij er bijvoorbeeld voor dat zijn schriften en zijn huiswerk altijd op orde liggen. Ook neemt Percy deze structuur over wanneer hij zijn huiswerk maakt. Hij doet dit telkens heel netjes, waar zijn mama hem toe aanspoort. Dit is een heel belangrijk punt vindt Mario waar de mama een goede bijdrage toe levert. Soms kan de mama wel proberen nog meer een gesprek aan te knopen met haar zoon, vindt Mario.

De aanwezigheid van de jongere zus merkt Mario op als een negatief punt. De zus is veel extravertter als Pedro. Hierdoor trekt ze al snel alle aandacht naar zich toe, waardoor Pedro op de achtergrond verdwijnt. Wanneer de zus in de ruimte is, durft Pedro niets meer zeggen en klapt hij helemaal toe. Hij is dan totaal niet meer zo zelfzeker als wanneer hij alleen is met Mario.

Toch voelt Mario dat er al veel verschillen zijn ten opzichte van vorige week. Pedro praat meer, stelt zich opener op en de mama vraagt af en toe of ze ergens mee kan helpen als ze ziet dat het nodig is.

5.2.2.3. Sterktes van deze sessie

Het lijkt erop dat Mario het meeste toenadering kan maken tot Pedro. Hij voelt zich meer op zijn gemak bij hem, dan bijvoorbeeld bij de mama of zus. Hij toont interesse naar de student toe, stelt vragen als hij iets niet begrijpt... Ook is de mama het grootste deel van de tijd aanwezig in de ruimte en merk je dat ze veel interesse toont voor het huiswerk van haar zoon. De mama doet haar best om altijd zo goed mogelijk op de vragen te antwoorden en helpt daar waar ze kan. Tijdens deze sessie kwam er ook ontspanning aan te pas, in de vorm van schaak. Hierdoor moet Pedro zijn hersenen gebruiken en gefocust zijn. Daarom is dit het ideale tijdverdrijf.

5.2.2.4. Aanpassingen voor de toekomst van het project

Het wordt steeds duidelijker dat het schoolniveau van Pedro te hoog ligt om de mama echt bij het huiswerk te kunnen betrekken. De mama staat open voor nieuwe informatie, maar kan niet mee helpen met het huiswerk. Dit wordt een belangrijk aandachtspunt voor de rest van het project. Gaat het mogelijk zijn om mama's van kinderen in het middelbaar de kans te geven om echt te participeren of is het beter om te starten met de kinderen van de lagere school en de kleuterklas en zo verder op te klimmen naarmate de kinderen ouder worden?

Verder is Pedro een heel gesloten jongen. Hij maakt moeilijk contact met zijn mama en zijn zussen. Daarom is het belangrijk om volgende week aan dit punt te werken, door bijvoorbeeld een spel te spelen met zowel de mama als Pedro. Het is namelijk belangrijk dat hij beseft dat zijn mama er is voor hem en dat ze hem graag wilt helpen. Momenteel laat hij deze hulp namelijk niet toe.

5.2.3. **Gezin Ruth en Flavia**

Op 22 april 2016 werd ook het gezin van Flavia en Ruth bezocht. Hier was het hele gezin aanwezig, zowel moeder, vader als de kinderen.

5.2.3.1. Observaties

'Binnengekomen in de kamer, vertelt de mama meteen aan Antoinette dat ze met de leerkracht van Flavia is gaan praten deze week. Ze is gaan vragen waarom Flavia haar resultaten voor communicatie niet zo goed waren. Blijkbaar let ze niet op leestekens en accenten, waardoor ze teksten verkeerd interpreteert. Het was goed om te zien dat de mama de raad van Antoinette opgevolgd heeft. Hopelijk ziet de mama nu in dat ze haar kind beter kan ondersteunen wanneer ze weet wat de problemen zijn vanuit het school.

Dit is het de eerste keer dat er een papa aanwezig is in de ruimte. De papa gaat meteen met de jongste aan de slag, die nog wat huiswerk moet maken. Hij werkt heel rustig en geduldig met haar en legt elke opdracht goed uit. Hij kijkt ook de schriften na van de oudste om te zien wat ze dit weekend allemaal moeten maken van huiswerk.

Ook wordt er voor de eerste keer echt samengewerkt tussen een moeder en haar kind. Antoinette stelt namelijk voor dat Flavia alles wat ze vandaag op school heeft geleerd uitlegt aan haar mama, zodat zij dat ook ineens kan leren. De mama stelt veel bijvragen wanneer Flavia het aan het uitleggen is en laat ook duidelijk merken wanneer ze het niet snapt. Flavia reageert hier heel fier op en gedraagt zich als een echte leerkracht. Nadien wordt aan de mama een samenvatting gevraagd van wat er juist verteld is, zodat getest wordt of er echt opgelet is. Zo ziet Flavia dat het belangrijk is dat je overal moet opletten om dingen bij te leren.

Na deze concentratieoefening zingt Flavia een liedje voor haar mama dat in haar cursus staat. Na drie keer moet de mama het ook vanbuiten kennen. Voor we het weten, zingt iedereen van het gezin het liedje mee en wordt er veel gelachen. Je voelt dat iedereen hier op een losse manier met elkaar omgaat en dat er veel liefde aanwezig is binnen dit gezin. Ook de relatie tussen de mama en papa zit duidelijk goed. De twee gaan op een respectvolle manier met elkaar om en brengen dit ook over naar hun kinderen.

Gedurende de hele sessie werkt Antoinette met de oudste dochter en de mama samen, en werkt de papa ondertussen met de jongste. Hij doet dit met veel concentratie. Wanneer ze geen zin meer heeft, probeert hij haar te blijven motiveren. Hij zegt haar dat als ze nu alles maakt, ze nadien niets meer moet doen. Daarna kan ze de rest van het weekend spelen. Hierdoor wordt ze aangezet om verder te werken en zet ze zich ook nog een halfuur in.

Ondertussen beginnen Antoinette, de mama en Flavia aan een nieuwe oefening: ze lezen samen een verhaal. Telkens leest eerst Flavia een stukje en daarna de mama. Flavia moet hierbij extra op de leestekens letten (omdat de leerkracht dit aangaf als een aandachtspunt) en dus pauzes laten op de gepaste momenten. De mama wordt ook regelmatig verbeterd door Antoinette. Op deze manier leren beiden samen bij op een leuke manier. Dit was zeker en vast de opzet van het hele project. In dit gezin merk je dat de ouders ook sterk aangezet worden tot leren. Doordat de mama zelf een inspanning moet doen om de tekst te kunnen leren, is Flavia extra geïnteresseerd in wat er gebeurt. Het is ook heel goed dat er niet enkel gewerkt wordt rond het huiswerk, maar wel rond de leerstof en leren in het algemeen. Zo merk je dat leren echt leuk kan zijn!

Nadat Ruth haar huiswerk heeft afgemaakt gaat de papa nog even meeluisteren bij het lezen van zijn vrouw en zijn oudste dochter. Je ziet aan zijn ogen dat hij de tekst zelf ook aan het meelesen is. Nadat het verhaal gedaan is, vraagt Antoinette aan de ouders of ze zelf regelmatig lezen. Ze zeggen dat ze hiervoor te weinig tijd hebben. Antoinette motiveert hen om vanaf nu elke week zondag te lezen, zodat ze hun lezen onderhouden op de dag dat ze niet werken. Het is namelijk heel belangrijk om te kunnen lezen en hier ook echt mee bezig te zijn. Door dit nog eens specifiek te zeggen tegen de ouders gaan deze hier hopelijk de komende tijd rekening mee houden. Na deze boodschap krijgen we beiden nog een warme maaltijd.'

5.2.3.2. Vragenlijst van de student

Deze keer werkte Antoinette met beide ouders verder rond het maken van het huiswerk op een interactieve manier en focuste ze meer op het ondersteunen van de ouders. Ook deze sessie ging ze weer met een goed gevoel naar huis, aangezien ze datgene heeft kunnen realiseren wat ze wou bereiken.

De ouders waren sterk betrokken in deze sessie. De vader hielp namelijk de hele tijd de jongste dochter, waar de moeder las met de oudste. De studente voelt dus sterk aan dat deze ouders hun kinderen hard ondersteunen en hen helpen waar ze kunnen. Ook de communicatie met de ouders verloopt heel vlot. Ze is blij dat ze hen een aantal tips kan geven van hoe ze hun dochters nog meer kunnen ondersteunen en dat ze hier voor open staan. Ook heeft ze het gevoel dat deze sessie nog vlotter liep dan deze van afgelopen week. Zowel de ouders als de kinderen kennen haar beter, waardoor ze meer vertrouwen tonen en over nog meer verschillende zaken communiceren.

5.2.3.3. Sterktes van deze sessie

Deze sessie komt al heel sterk in de buurt van datgene waar het project naartoe moet gaan: een samenwerking tussen de ouders en de kinderen, met het huiswerk als bindmiddel. Er werd deze sessie niet enkel gewerkt rond het huiswerk, maar ook rond leren en ontwikkeling in het algemeen. Verder was het goed dat elke ouder zich bezig hield met één kind, waardoor beide kinderen individuele ondersteuning en motivatie kregen. Je voelt sterk aan in dit gezin dat er motivatie is om te leren en dat de ouders zelf ook tijd willen maken om bij te leren in de mate van het mogelijke.

Verder hangt er een heel open sfeer in het gezin. Antoinette krijgt echt een plaats binnen deze familie. Ze kan ook vrij vragen stellen en krijgt telkens een eerlijk antwoord. De vragen gaan niet altijd over school of huiswerk, maar worden ook steeds persoonlijker. Er is een sterke vertrouwensband aanwezig tussen alle gezinsleden onderling. Verder is Antoinette heel rustig in haar omgang met de ouders en zorgt ze er ten allen tijde voor dat de ouders, de kinderen en hun verhalen centraal staan.

5.2.3.4. Aanpassingen voor de toekomst van het project

De wandeling van het project naar het huis van het gezin is een klein halfuurtje. Tijdens deze wandeling is het meestal redelijk stil. Volgende keer zal er geprobeerd worden dit halfuurtje te gebruiken om de gezinsleden wat beter te leren kennen. Het is namelijk extra tijd die een meerwaarde voor het project kan betekenen.

Verder is het belangrijk dat de volgende sessie in dezelfde lijn doorgezet wordt. Het zou namelijk kunnen, doordat er weer een week tussen zit, dat wat er nu opgebouwd is, tegen volgende week weer wat verwatert. Daarom moet Antoinette de laatste keer met even veel creativiteit en energie terugkomen om zo het pilootproject tot een goed einde te brengen.

5.3. Sessie 3

De allerlaatste sessie wordt er gewerkt rond een aantal aandachtspunten die de vorige keren zijn aangehaald. Er zal meer belang gehecht worden in het algemeen aan het plezieraspect en de ontspanning dan aan puur het leren zelf. Verder is het belangrijk dat er terug veel communicatie plaatsvindt en dat er op het einde een klein evaluatiegesprek plaatsvindt. Om de gezinnen en de vrijwilligers te bedanken krijgen ze ook allemaal een aantal koffiekoeken. Zij hebben namelijk wekelijks een uurtje vrijgemaakt voor dit project en dat mag beloond worden.

5.3.1. Gezin Maria

Deze sessie vond normaal gezien plaats op maandag 2 mei 2016. Aangekomen bij het gezin bleek echter dat er niemand thuis was. Na een aantal telefoontjes kwamen we te weten dat ze in de bergen zaten bij de rest van de familie. Wij waren hier echter niet van op de hoogte gebracht, waardoor de sessie verplaatst moest worden naar een andere datum. Dit bleek dan uiteindelijk voor alle partijen te passen op dinsdag 3 mei 2016. Doordat er geen rechtstreekse communicatie plaatsvond tussen alle betrokken partijen, was het echter niet helemaal duidelijk om welk uur het project aanving.

5.3.1.1. Observaties

'Ook vandaag begon het project wat chaotisch. Door een miscommunicatie was ik eerder in het huis dan de vrijwilliger. Hierdoor konden we niet meteen starten en praatte ik zelf wat met Maria. Ik vroeg haar of ze al veel huiswerk had gemaakt. Ze vertelde trots dat

haar mama haar had geholpen met haar huiswerk van Quechua. Aangezien de mama alleen Quechua praat, zie je dus dat ze wel helpt daar waar ze kan. Dit vond ik heel goed om te horen. Bij het binnenkomen in het huis vroeg de mama ook meteen waar Harner was. Ze was al even ongerust dat hij niet ging komen om Maria te helpen.

Twintig minuutjes later komt Harner aan. Maria keek al heel de tijd ongeduldig uit het raam. Ze wou duidelijk het moment niet missen waarop hij aanklopte. Ze stormde snel naar beneden en begroette Harner heel hartelijk. Ze zei dat ze blij was dat hij gekomen was en bood haar excuses aan voor de dag ervoor dat ze er niet was. Wanneer Harner haar vraagt hoe het met haar gaat, zegt ze niet zo goed. Ze is donderdag hard gepest op school en durft dus niet meer te gaan. Haar papa is namelijk vrijdag boos geworden tegen de directeur omdat ze steeds meer gepest wordt en niemand er iets aan doet. Daarom gaat ze een van de weken waarschijnlijk van school veranderen. Harner reageert hier heel begripvol op en is een luisterend oor voor Maria. Hij laat haar rustig haar verhaal doen zonder haar te onderbreken.

Nadien zegt Maria dat ze in de namiddag examen heeft van Engels. Hiervoor moet ze het alfabet in het Engels kunnen opzeggen. Aangezien ze geen basis heeft van Engels, kon ze dit volledig niet. Ook Harner zag in dat hij het op een andere manier moest aanbrengen. Daarom begon hij haar een liedje aan te leren in het Engels, waarin alle letters van het alfabet verwerkt worden. Maria zegt dat ze op school alleen maar de letters en de nummers snel achtereen opzeggen en dat ze het daarom echt niet kan. Nadat ze het liedje zo'n 50 keer achtereen zingen, lijken de letters te blijven hangen bij Maria.

Harner gaat ook op een heel rustige manier om met het feit dat ze veel fouten maakt. Hij geeft haar rustig de kans om elke keer opnieuw te beginnen en zingt het lied ook altijd mee zodat ze hoort hoe het moet. Hij corrigeert haar soms wanneer ze het verkeerd zegt. Ook blijft hij haar motiveren wanneer ze het niet meer ziet zitten. Ze zegt namelijk dat ze het nooit gaat kunnen, maar Harner leert haar hierop trucjes om het nog gemakkelijker te kunnen onthouden. Ook Maria zoekt zelf naar Quechuawoorden waarvan de klanken lijken op het alfabet om op deze manier het rijtje te kunnen onthouden. Ze maken er ook een spel van om om ter snelste het alfabet op te zeggen. En zo gezegd, zo gedaan, na een halfuur zegt Maria het alfabet foutloos op. Ze draait zich om en zegt blij: "TIA IK KAN HET!" tegen mij.

Nadat ze meer als een halfuur het alfabet hebben geoefend zegt Maria ineens dat ze echt geen zin heeft om naar school te gaan, omdat iedereen haar weer gaat pesten. Harner vraagt of ze niets leuk vindt van school. Hierop zegt Maria dat ze wel heel graag naar de kunstlessen gaat, waar ze mag tekenen. Hierop haalt ze een schrift boven die vol tekeningen staat. Een paar van de tekeningen moest ze maken tijdens de les, de rest maakte ze zelf thuis. Bij elke tekening geeft ze ook een beetje uitleg. Zo tekent ze heel vaak haar grote broer, omdat die belangrijk is voor haar. Ook neemt ze vaak prenten of foto's uit haar schoolboeken als voorbeeld om na te tekenen.

Hierop vraagt Harner haar wat ze graag wilt worden. Maria zegt dat ze nog geen idee heeft, maar misschien wel dokter wilt worden. Hierop zegt Harner dat ze misschien eens moet kijken wat een architect doet, want dat een architect goed moet kunnen tekenen en dat ze veel talent heeft. Maria krikt duidelijk op van dit compliment.

Zonder dat Harner veel moet vragen, blijft Maria maar vertellen. Ze vertelt zowel algemene dingen als heel persoonlijke dingen. Regelmatig vertelt ze meer over het pesten. Zo zegt ze dat ze lang gepest werd omdat ze geen GSM had. Kinderen noemden haar arm en volgden haar na school naar huis om te kijken in hoe een arme woning ze woont. Daarop kochten haar ouders haar een GSM, die nadien gestolen werd door dezelfde pestkoppes. Harner gaat telkens mooi in op datgene wat Maria zegt, maar laat

haar vooral haar hart luchten en alles op een rustige manier vertellen. Zo zegt Maria ook dat ze graag iets van sport zou doen, zoals karate, maar dat er geen geld voor is.

Gedurende de hele sessie is de mama ook thuis. Zij maakt ondertussen eten beneden. Je merkt dat ze de twee in alle rust wil laten werken. Op het einde van de sessie komt de mama weer naar boven om te vragen hoe het geweest is. Ze weet dus goed dat Harner er een uurtje is om te helpen met het huiswerk. Wanneer ik haar vraag wat ze vindt van het pilootproject, zegt ze dat ze heel blij is dat iemand Maria kan helpen met Engels en wiskunde, omdat zij als moeder dat helemaal niet kan. Ze is blij om te zien dat Maria gelukkig is als Harner komt en dat ze terug zin heeft om te leren. Wanneer ik haar vertel dat vandaag de laatste sessie was, vraagt ze teleurgesteld of we volgende week ook niet kunnen komen. Ze wilt namelijk heel graag dat Maria goede punten haalt en naar de universiteit kan.

Ook Maria zelf is teleurgesteld dat het project erop zit. Ze zegt dat ze tijdens het project dingen bij kan leren, zonder dat ze gepest wordt. Ze snapt de dingen ook sneller dan op school en vindt het leuker om van Harner nieuwe dingen te leren dan van haar leerkrachten die alles saai uitleggen. Uiteindelijk zegt ze ook nog dat ze blij was dat ze met iemand kon praten over van alles en nog wat en vraagt ze aan Harner of hij snel nog eens langskomt om samen iets te doen. Hierop zegt Harner volmondig ja en maken ze nog een foto samen.'

5.3.1.2. Vragenlijst van de student

Het doel dat door Harner voorop gesteld werd in deze sessie, was dat er veel gepraat werd over van alles en nog wat. Hij had het gevoel dat hij meer te weten is gekomen over Maria en dat de sessie dus geslaagd is.

De meeste dingen die hij neerschrijft, gaan over de mama. Ook al communiceert ze niet zoveel met Harner, toch voelt hij sterk aan dat ze emotioneel sterk betrokken is bij het schoolgaan van haar kinderen. Ze creëert een echte thuis waarin de kinderen onderling ook een sterke band vertonen. Hij vindt dat dit opvalt uit de manier waarop Maria over haar familie praat.

Hoe de mama haar kind nog meer kan ondersteunen, is door nog regelmatig met Maria te praten over school en haar het gevoel te geven dat ze haar sterk steunt. Op deze manier zal er elke week nog meer verschil te zien zijn en is Maria op termijn misschien terug gemotiveerd om naar school te gaan omdat ze zich gesteund voelt door haar gezin.

5.3.1.3. Sterktes van deze sessie

De grote sterkte van deze sessie zit hem in het feit dat Harner heel snel een vertrouwensfiguur is geworden voor Maria. Ze vertelt heel persoonlijke dingen aan hem, waar ze duidelijk mee zit. Hij gaat hier op een heel rustige manier mee om en is een luisterend oor voor haar.

Er wordt ook echt aan spelend leren gedaan. Er wordt gezocht naar trucjes om het alfabet te leren, worden liedjes gezongen over de leerstof, worden wedstrijdjes om ter snelste het alfabet opzeggen gedaan... Op het einde van de rit kent Maria het alfabet, zonder dat ze het gewoon honderd keer saai hebben opgezegd. Ze leert op deze manier ook echt leren, want leren draait vaak om meer dan gewoon vanbuiten leren.

De mama geeft de twee ook de ruimte om rustig samen te werken, maar komt wel zelf vragen wat ze gedaan hebben en of ze nu alles begrijpt. Hierin toont ze zeker en vast haar interesse voor de leerstof van haar dochter en doet ze op haar manier een bijdrage aan het leerklimaat van haar kinderen. Ook het feit dat haar vader naar school is gegaan om de directeur aan te pakken over het feit dat zijn dochter gepest wordt, toont dat ze bezig zijn met het welzijn van hun dochter en dat ze er onderling over communiceren.

5.3.1.4. Aanpassingen voor de toekomst van het project

Voor Harner was het moeilijk om zelf Engels huiswerk te begeleiden, aangezien hij zelf niet zoveel Engels kent. Hierdoor werd regelmatig op mij teruggevallen om te helpen. Op zich was dit tijdens het pilootproject totaal geen probleem, maar voor de toekomst van het project wordt het moeilijker om telkens met twee naar een gezin te gaan, aangezien er dan telkens een medewerker van Añañau mee zou moeten. Er is echter veel werk op de organisatie zelf, dus het zou beter zijn indien de vrijwilligers na een tijdje alleen naar de gezinnen kunnen gaan en een vertrouwensfiguur hebben binnen de organisatie aan wie ze wel vragen kunnen stellen, maar die niet telkens meegaat.

5.3.2. **Gezin Pedro**

Deze derde sessie vond plaats op vrijdag 29 april 2016. Opnieuw waren zowel de mama als Pedro als Mario aanwezig.

5.3.2.1. Observaties

‘Deze keer stond de mama van Pedro ons weer op te wachten in hun kamer. De tante en het kleine nichtje waren aanwezig op de patio. Binnengekomen in de kamer was Pedro heel verlegen. Toen hij Mario zag, nam hij meteen zijn boeken klaar. Hij had alleen een aantal vragen over wiskunde en stelde deze meteen. Hij heeft duidelijk door hoe het project werkt, dat zie je aan zijn houding naar Mario toe.

Ook de mama blijft weer even toekijken wanneer de jongens beginnen aan het huiswerk. Nadien gaat ze even mee helpen op de patio met het middageten. Ondertussen werken Mario en Pedro rustig door aan de tafel. Pedro stelt meer vragen dan de voorgaande keren. Na een tijd begint Mario ook wat dingen over zichzelf te vertellen, zoals wat hij studeert en waar hij vroeger naar school ging (ze gingen naar dezelfde middelbare school). Ook al vertelt Pedro zelf niet zoveel, toch kan je van zijn lichaamshouding afleiden dat hij geïnteresseerd is in wat Mario vertelt. Soms stelt hij zelfs een aantal bijvragen en hij durft soms oogcontact te maken met Mario. Dit deed hij de voorgaande twee sessies nooit.

Pedro vertelt dat hij geen huiswerk meer heeft. Hierop vraagt Mario of hij graag een spel zou spelen. Hij haalt een boek kaarten boven en begint een spel uit te leggen. Nadat

Pedro het spel begrijpt, vraagt Mario of hij zijn mama niet kan vragen om mee te spelen. Hierop loopt Pedro naar buiten en gaat de mama halen. Zij komt al lachend binnen en zegt dat ze niet zo vaak spelletjes speelt. Mario zegt dat het geen probleem is en dat hij het wel zal uitleggen. Ook ik word gevraagd om mee te spelen. Een tijdje spelen we het kaartspel met ons vieren. Er wordt veel gelachen. Ook is de drempel voor de mama om mee te spelen niet te hoog. Ze moet namelijk alleen de getallen kennen. Pedro wordt veel losser en ook de mama lijkt er van te genieten dat ze eens iets samen doen. Dan wordt echter de baby wakker en moet de mama zich daarmee bezig houden.

We spelen nog een tijdje verder met drie. Wanneer we tijdens het spel vragen stellen aan Pedro, antwoordt hij er veel eerlijker op. Hij lijkt echt open te bloeien en is minder verlegen. Ook zijn mama blijft met het kleintje op haar schoot toekijken. Ze lacht veel mee, net zoals Pedro. Wanneer de mama uit de ruimte is, bevroeg ik Pedro over wat hij van het pilootproject vond. Hij zegt het volgende: "Ik vond het project heel leuk, want eindelijk helpt iemand nog eens wanneer ik iets niet snap. Ook hebben we veel spelletjes gespeeld, wat ik heel leuk vind. Daarom zou ik willen dat het project langer duurde."

Nadien stel ik dezelfde vraag aan de mama. Ook zij vertelt dat ze heel blij was met het pilootproject. Ze vond het namelijk heel erg dat ze Pedro niet kon helpen, omdat het huiswerk te moeilijk was. Nu wordt ze er gelukkig van om te zien dat iemand hem wel dingen bijleert. Wanneer we haar vragen hoe het project ervoor zou kunnen zorgen dat zij haar kinderen nog meer kan helpen, antwoordt ze dat ze het huiswerk van de oudste nooit zal kunnen ondersteunen. Ze is namelijk zelf nooit zo lang naar school geweest. Toch zeg ik haar dat ze heel veel doet voor haar kinderen, door hen al telkens te bevragen hoe het op school was en interesse te tonen voor het onderwijs. Hierop vertelt ze dat ze Pedro van school gaat veranderen, zodat hij net als zijn zussen les heeft in de voormiddag. Dan kan hij in de namiddag naar het huiswerkproject van Añañau gaan en zal hij terug meer ondersteuning krijgen. Ze merkt namelijk dat dit sterk nodig is bij Pedro.

Na dit hele gesprek vraagt de mama aan Mario of hij de komende vrijdagen ook niet nog wil komen. Mario zegt dat hij binnen een aantal weken zelf examens heeft en dus niet veel tijd heeft. Ik stel hierop voor om alvast een foto te maken van Pedro en Mario, zodat ze een aandenken hebben aan elkaar en aan hun leuke tijd samen. Beiden beginnen hierop spontaan te lachen en zeggen dat ze dat een heel leuk idee vinden. En met deze leuke foto nemen we afscheid van dit gezin.'

5.3.2.2. Vragenlijst van de student

Het doel dat Mario vandaag voorop stelde, was meer interactie bekomen met de hele familie. De mama, babybroer en het kleine nichtje van Pedro waren gedurende bijna heel de sessie in de ruimte. Hij had sterk het gevoel dat de mama ervoor zorgde dat er ruimte werd geboden om te communiceren en dat zij er ook sterk voor zorgde dat er een vlotte communicatie kon plaatsvinden.

De enige tip die Mario nog kan geven aan de mama is dat ze haar zoon moet blijven aansporen om zijn huiswerk te maken en om te blijven studeren. Dan zal hij er zeker en vast wel komen. Ook nu ziet hij namelijk weer een evolutie tegenover vorige week in de samenwerking tussen Pedro en zijn mama. Er wordt steeds meer gepraat en hij voelt dat er tussen hen onderling ook steeds meer vertrouwen komt. Ze spelen namelijk samen een gezelschapsspel en praten gedurende dit spel op een heel ontspannen manier. Zo hoopt hij dat ook na zijn vertrek dit gezin alleen nog naar elkaar toe blijft groeien.

5.3.2.3. Sterktes van deze sessie

Deze sessie werd er nog meer gewerkt rond spelend leren. Na de inspanning kwam er ontspanning. Eerst werkten ze ernstig aan het huiswerk, nadien speelden ze samen een spel. Via dit spel werd ook de mama betrokken. Het was echter moeilijk voor de mama om haar aandacht te verdelen over haar oudste en jongste zoon. De jongste was namelijk net wakker en moest melk drinken... Hierdoor nam ze zelf niet meer deel aan het spel, maar bleef ze wel toekijken.

Je merkt sterk aan deze mama dat ze enorm begaan is met de opvoeding van haar kinderen. Ze wil alleen maar het beste voor hen en zal er ook alles aan doen om hen een mooie toekomst te geven. Wanneer ze praat, merk je dat ze leeft voor haar kinderen. Ze is ook enorm dankbaar dat haar kinderen naar Añañau kunnen gaan en hier extra hulp krijgen. Ook wanneer we het huis verlieten, zei ze meer dan tien keer dankjewel. Alleen al uit haar dankbaarheid kan je afleiden dat het project op lange termijn in dit gezin nog meer resultaat had kunnen hebben.

5.3.2.4. Aanpassingen voor de toekomst van het project

Je zag dat zowel Pedro als zijn mama het moeilijk vonden dat het project nu al gedaan was. Drie weken waren misschien te kort voor het pilootproject, maar gezien mijn stageperiode was een langer project niet mogelijk.

Het is en blijft ook heel moeilijk voor de mama om Pedro te helpen met zijn huiswerk, aangezien het niveau van het huiswerk heel hoog is. Daarom lijkt het mij voor de toekomst van het project misschien interessanter om te beginnen werken in de gezinnen met jonge kinderen, aangezien het daar haalbaarder is voor de ouders om te helpen (maar hierover meer in hoofdstuk zes). Verder was het ook duidelijk zichtbaar dat in een gezin met meerdere kinderen het vaak moeilijk is om iedereen evenveel aandacht te schenken, zeker als de oudsten hun plan kunnen trekken en de jongsten nog baby's zijn.

5.3.3. **Gezin Ruth en Flavia**

Twee dagen voor de sessie plaats vond, liet Antoinette weten dat ze geen tijd meer had om deel te nemen aan het project. Ze heeft binnen een aantal weken zelf examens en zag het dus niet meer zitten om nog tijd te steken in dit project. Daarom besloot ik dat er geen andere optie was dan dat ik de laatste sessie zelf gaf. Er zijn namelijk geen andere vrijwilligers die kunnen inspringen, aangezien ze geen van allen de familie kennen en dus geen band met hen hebben. Doordat ik er al wekelijks ben geweest, ben ik geen volstrekt vreemde en zal het hopelijk gemakkelijker zijn om samen te werken.

5.3.3.1. Observaties

In het begin van deze laatste sessie was alleen de mama aanwezig in de kamer. Ze zag meteen dat Ruth zich niet goed voelde en vroeg haar of ze wou gaan slapen. Ruth wou echter eerst haar huiswerk nog maken, zodat ze de rest van het weekend niks meer moest doen. Ze begon dus ziek en vol goede moed aan haar huiswerk. Ondertussen liet Flavia haar huiswerk aan haar mama zien. Toen we tien minuutjes bezig waren, kwam de papa ook binnen. Hij ging automatisch de jongste weer helpen, net zoals de vorige keer.

Flavia moest leren wat karaktereigenschappen waren en hoe je iemand moet beschrijven. Hierop liet ik haar iedereen van het gezin beschrijven en de familieleden moesten nadien zeggen wat er allemaal wel/niet klopte. Uit haar beschrijving kon je afleiden dat dit een relatief gelukkig gezin is. Iedereen werd namelijk met woorden zoals leuk, lief, behulpzaam en gelukkig beschreven. Ook de mama leerde op deze manier een aantal nieuwe woorden bij om personeigenschappen te geven, die ze vooraf nog niet kende.

Wat sterk opvalt bij Flavia is dat ze heel leergierig is. Ze legt gemakkelijk verbanden tussen de verschillende vakken en probeert haar leerstof ook uit te leggen aan haar mama en papa. Ook zij zijn duidelijk bereid om meer te leren want ze stellen veel vragen aan zowel Flavia als mij en spreken hun interesse om bij te leren ook uit. Ergens in het midden van de sessie laat de papa ook vallen dat hij heel graag Engels zou leren spreken en of ik hem daar eventueel bij kan helpen.

Ondertussen werd Ruth toch in haar bed gestoken omdat ze steeds zieker werd. Ik vroeg wat Flavia en haar ouders nog wilden doen. Flavia vroeg of ik misschien een spelletje mee had. In mijn rugzak had ik UNO gestoken, zodat de ouders de getallen nog eens konden oefenen. Met ons vieren begonnen we aan het spelletje. Ondertussen babbelde ik nog wat met de familie. Zo kwam ik erachter dat dit de eerste keer was dat ze een spelletje speelden met allemaal, aangezien ze geen gezelschapsspelletjes in huis hebben. Je merkte dan ook heel hard dat het gezin er enorm van genoot om eens een spel te spelen. Op deze manier hadden ze namelijk allemaal samen contact, kon iedereen de getallen oefenen en leert Flavia op een gemakkelijke manier om regels na te leven. Ook klonk er gedurende het hele spel gelach en vroegen de ouders of ze het spel misschien eens voor een weekend mochten lenen omdat ze het zo leuk vonden.

Na een halfuurtje spelen, praten en lachen was het tijd voor de eindevaluatie. Eerst bevroeg ik Flavia wat ze van het pilootproject vond en nadien de ouders. Flavia zei dat ze heel graag de beste punten van de klas wou hebben en dat ze het daarom heel leuk vond dat iemand haar thuis nog meer kon leren dan dat ze op school leert. Ook vond ze het goed dat iemand haar extra helpt met lezen, omdat ze graag beter wilt kunnen lezen. Het laatste dat ze goed vond aan het project is dat ze meer kon spelen met haar mama en papa, omdat die normaal niet veel tijd hebben.

Ook de ouders waren unaniem over het project: dit moet verdergaan. Wat zij positief vonden aan het project is dat ze zelf bijleerden van de vrijwilliger die kwam helpen. Door samen te werken met de vrijwilliger waren ze in staat om hun kinderen maximaal te ondersteunen. Ook vonden ze het positief dat Antoinette hen aanspoorde om met de school te gaan praten, aangezien ze hierdoor meer informatie verkregen over Flavia. Verder merkten ze dat hun dochters verantwoordelijker met hun huiswerk omgingen. Ze vonden het heel leuk dat ze mochten deelnemen aan zo'n uniek project, want ze hadden nog nooit van iets soortgelijks gehoord.

5.3.3.2. Vragenlijst van de student

Deze vragenlijst werd door mij ingevuld, aangezien ik de sessie zelf heb gegeven.

Ik hoopte nog verder te werken rond spelend leren. Ik nam dus een boek mee om voor te lezen en een spelletje om de nummers te oefenen. Het boek hebben we niet gelezen, het spelletje hebben we wel gespeeld. Er was namelijk niet genoeg tijd meer om het boek te lezen (een uurtje is snel voorbij).

De ouders waren gedurende het volledige uur beiden betrokken. Ze speelden mee met het spel, hielpen hun dochters met het huiswerk... Dit is de sterkte van deze ouders. Ze zijn hard bezig met de opvoeding van hun kinderen en doen al het mogelijke om hen te helpen. Dit merk je aan de manier hoe ze met de meisjes praten, hun non-verbale taal en hun motivatie die regelmatig naar voren komt.

Er was geen contact met andere familieleden. Dit gezin hangt sterk aan elkaar, zonder veel hulp van andere familieleden. De kinderen hebben nog een grootmoeder, maar de rest van de familie zien ze niet veel. De ouders praten veel met mij en vertellen ook persoonlijke dingen. Ook de knuffel die ik krijg bij het afscheid is er één die heel veel zegt. Je voelt de dankbaarheid van deze mensen heel sterk.

Beide ouders kunnen een beetje lezen en schrijven. Hierdoor hebben ze meer kansen om hun kinderen te helpen met hun huiswerk dan sommige andere ouders. Ze zijn ook heel gemotiveerd en willen echt het beste voor hun kinderen. Dit zie je elke week meer groeien. Hun zelfvertrouwen om de kinderen te helpen is er ook op vooruit gegaan tegenover de vorige twee weken.

5.3.3.3. Sterktes van deze sessie

In dit gezin voel je sterk de wil aan van de ouders om iets bij te dragen in het leven van hun kinderen. Ze willen echt het beste voor hen en helpen waar ze kunnen. Je voelde doorheen de drie sessies dat zij ook alle tips die ze kregen over het begeleiden van huiswerk, praten met school... serieus namen en er iets mee deden. Er was tijdens deze sessie plaats voor alle aspecten van het project, namelijk huiswerkbegeleiding, motiveren en spelend leren. De ouders waren gedurende het volledige anderhalf uur betrokken en werkten ook goed mee. Het was ook gemakkelijker om één kind te begeleiden dan om twee kinderen tegelijk te begeleiden. Hierdoor kan je namelijk intensiever samenwerken en gaat het kind hier meer aan hebben.

5.3.3.4. Aanpassingen voor de toekomst van het project

Het was veel moeilijker om tijdens deze sessie goed te observeren, aangezien ik zelf deel uitmaakte van het project. Hierdoor was het moeilijk om tussendoor veel op te schrijven en om op veel tegelijk te letten.

Bovendien merkte ik dat het soms moeilijker is om mijzelf uit te drukken in het Spaans, aangezien dit niet mijn moedertaal is. Het is dus zeker en vast een meerwaarde voor het project om te werken met moedertaalsprekers in plaats van met studenten en vrijwilligers uit het buitenland.

5.4. Besluit

Gedurende drie weken werd er in drie totaal verschillende gezinnen met drie uiteenlopende studenten gewerkt. Door een combinatie van telkens een onafhankelijke observatie, een vragenlijst bij de studenten en een kleine bevraging bij de ouders en kinderen konden telkens de sterktes en de zwaktes van het project worden blootgelegd. Dit gebeurde na elke sessie, zodat het project eventueel bijgestuurd kon worden naar de volgende keer toe. Ook werd dit alles neergeschreven om de lezer een duidelijk beeld te geven van hoe het project geëvolueerd is en hoe zo'n sessie eruit zag.

Aanvullend bij elke sessie werd ook een foto geplaatst, die moet duiden in welke setting de (huiswerk)ondersteuning plaatsvond, hoe de deelnemers van het pilootproject zich verhouden ten opzichte van elkaar of wat er tijdens de sessie juist centraal stond.

6. Eindevaluatie project en verdere verloop

Na de negen verschillende sessies is het tijd om te evalueren waar het project geslaagd is en waar het nog beter kan. Een pilootproject is er namelijk om aanpassingen te kunnen doen naar de toekomst toe en het project groeimarge te geven. Dit kan alleen door zowel de sterktes als de zwaktes te bekijken en hier op in te spelen.

6.1. Sterktes

6.1.1. Motivatie

Eén van de grootste sterktes die bij dit pilootproject naar voren kwam, is de motivatie van alle betrokken partijen. Bij alle drie de partijen uitte zich dit op een andere manier, maar de combinatie van de drie zorgde ervoor dat het project een succes werd.

Bij de vrijwillige studenten van de universiteit voelde je aan dat ze enorm gemotiveerd zijn om het project tot een goed einde te brengen. Ze hebben het engagement aangegaan om in het project te stappen en willen dit dan ook zo goed mogelijk doen. Dit engagement was volledig vrijblijvend. Ook de motivatie om de kinderen en hun ouders te leren kennen is heel groot bij hen.

Zoals reeds eerder een aantal keer aangehaald is de motivatie bij de ouders zeer hoog. Ze hopen allemaal op een betere toekomst voor hun kinderen dan ze zelf gehad hebben. Ze hopen dat hun kind(eren) kan/kunnen voortstuderen, een diploma kunnen behalen, een goede job kunnen krijgen en zo uiteindelijk uit de armoede geraken. Ze zien dit project dan ook als een echte kans voor hun kind, waarbij dit individueel extra hulp krijgt om meer te bereiken op schools vlak. Hierdoor waren ze (meestal de moeders) elke sessie aanwezig en gingen ze helpen waar ze konden.

Ten slotte is er ook nog de motivatie van de kinderen. Deze kinderen koesteren stuk voor stuk een grote droom, namelijk kunnen studeren wat ze willen. Ze hebben echter vaak het probleem dat ze minder kansen hebben binnen het Peruviaanse schoolsysteem. Elk kind komt daarom heel graag in de namiddag naar het huiswerkproject van Añañau. Het feit dat er nu eens individueel naar hen werd gekeken en dat ze de volle aandacht kregen van zowel de vrijwilliger als hun ouder(s), zorgde ervoor dat ze extra gemotiveerd waren om hard te werken tijdens de uren dat het pilootproject plaatsvond. Ze zetten zich ten volle in en lieten het werk van de vrijwilliger niet voor niets zijn.

6.1.2. Openheid van de gezinnen

Een tweede factor die een grote slaagkans bewerkstelligt van het huiswerkondersteuningsproject, is de openheid van de gezinnen. Al vanaf het eerste huisbezoek gaven zowel de ouders als de kinderen een heel welkom gevoel. Ze geven je over het algemeen niet het gevoel dat je een vreemde bent die hun huis betreedt, maar wel dat ze je dankbaar zijn voor je hulp.

De gesprekken met de vrijwilligers konden daarom op een heel losse en ontspannen manier gebeuren. Reeds in sessie twee werd er in sommige gezinnen al een band opgebouwd tussen de vrijwilliger en de verschillende familieleden die aanwezig waren. De familie begon persoonlijkere dingen te vertellen, stelde veel vragen en zag de aanwezigheid van de student echt als een meerwaarde.

Vanaf het begin werden openheid en communicatie gezien als twee van de belangrijkste componenten van het project. Indien er geen openheid is van de gezinnen uit voor de student, zou er geen huiswerkondersteuning plaats kunnen vinden. Dan zou het namelijk puur theoretisch worden en zou er buiten de huiswerkhulp niets anders bereikt kunnen worden van de vier doelstellingen. Daarom wordt de openheid van de gezinnen als apart punt aangehaald, omdat dit een grote invloed heeft gehad op het verloop van het project.

6.1.3. Professionaliteit van de vrijwilligers

Een heel opvallend punt binnen het pilootproject zijn de drie vrijwilligers waarmee gewerkt werd. Geen van hen had reeds soortgelijke ervaringen opgedaan of zat in een opleiding tot leerkracht. Toch toonden ze vanaf het begin een zekere professionaliteit, waardoor de gezinnen ook zagen dat ze er waren voor hen. Wanneer ze iets niet wisten, stelden ze op tijd vragen aan de verantwoordelijke van Añañau. Wanneer ze werkten met de gezinnen hielden ze rekening met datgene wat ze in de startpresentatie hadden gezien. Ze namen het project dus zeker en vast serieus en begonnen elke week goed voorbereid aan de sessie.

Ook wanneer Antoinette mij liet weten dat ze niet meer deel kon nemen aan het project, deed ze dit zeer professioneel. Ze kwam naar Añañau om dit persoonlijk te melden en zocht samen met mij naar een oplossing. Ze bood ook een aantal keer haar excuses aan en nam ook afscheid van de twee meisjes die ze ondersteunde.

Het is ook zeker en vast een sterkte dat er gewerkt wordt met Peruviaanse studenten. Ze kunnen vlotter communiceren met de ouders en de kinderen, kunnen zich gemakkelijker inleven in hun leefwereld, hebben meer gemeenschappelijk (hebben bijvoorbeeld op dezelfde school gezeten) en kunnen ook langduriger voor het project worden ingezet. Verder merk ik dat de kinderen geïnteresseerd zijn in de universiteit en op deze manier kunnen ze vragen stellen aan de studenten. Zo worden ze extra getriggerd om hard te studeren om uiteindelijk zelf op de universiteit te geraken.

6.1.4. Opleiding tot (huiswerk)ondersteuner

Alvorens de studenten aan het traject begonnen, kregen ze eerst een opleiding tot (huiswerk)ondersteuner. Deze opleiding was zeker en vast een noodzakelijk aspect binnen het traject. Zo worden de studenten namelijk niet onvoorbereid naar de gezinnen gestuurd, maar krijgen ze reeds een zekere basis. Er werd bewust voor gekozen om deze opleiding zo vrij en los mogelijk te houden, zodat elk van de studenten het pilootproject op een individuele manier kon invullen.

Dit was op voorhand een keuze waarvan ik niet wist of het de beste was. Achteraf bekeken heb ik hier veel positieve feedback over gekregen van de verschillende studenten. Zij waren op voorhand een beetje bang dat het een streng georganiseerd project zou zijn waarbij ze verschillende regels moesten naleven. Het was nu echter het tegenovergestelde. Ze kregen een aantal nuttige tips, maar konden zelf kiezen wat ze ermee deden. Het was dus echt hun eigen project, wat hen een gevoel van voldoening gaf omdat ze de resultaten zelf bereikt hebben.

6.1.5. Vrijwillige karakter van de deelname

Elk van de gezinnen gaf reeds in de voorselectie te kennen dat ze graag aan het pilootproject wilden deelnemen. Zowel de ouders als de kinderen waren het hier over eens. Ook de studenten zijn allemaal vrijwillig in het project gestapt en werden hier niet toe verplicht.

Vanaf het begin kregen ze ook duidelijk meegedeeld in een informed consent (zie bijlage 9.5) dat ze ten allen tijde uit het project konden stappen, zonder dat ze hiervoor een grondige reden moesten geven. Hierdoor werd het project ongedwongen en lag er minder druk op de deelnemers. Ook hoopte ik hierdoor een opener klimaat de bewerkstelligen, waarbinnen

iedereen zichzelf kan zijn en zich goed voelt binnen het project. Dit moet naar de toekomst toe zeker behouden blijven. Het mag namelijk niet zo zijn dat gezinnen verplichte huiswerkondersteuning krijgen, want dan gaat een deel van de kracht van het project verloren.

6.2. Zwaktes

6.2.1. Taalkloof

Slechts in één van de gezinnen spraken de ouders geen Spaans. Doordat de vrijwilliger geen Quechua sprak, was het veel moeilijker om met deze mama te communiceren. Hierdoor leek het soms alsof de mama misschien niet gemotiveerd was, naar de observator en de vrijwilliger toe, hoewel dit op lange termijn niet zo bleek. De mama is namelijk zeer gemotiveerd om iets te doen aan de toekomst van haar kinderen, maar het is voor haar zeer moeilijk om dit over te brengen naar de vrijwilliger toe aangezien ze de taal niet spreekt. Deze taalkloof zorgde ervoor dat een intensieve samenwerking met de mama nauwelijks mogelijk was.

Daarom zou het een idee zijn naar de toekomst toe dat er voornamelijk gewerkt wordt met vrijwilligers die tweetalig zijn (namelijk Quechua en Spaans) of dat er bij het maken van de matches rekening wordt gehouden met het feit of mensen de taal wel/niet spreken. Zo kan de samenwerking in het Spaans verlopen en kan er wanneer er iets niet duidelijk is overgeschakeld worden naar het Quechua, zodat beide partijen elkaar toch goed begrijpen

6.2.2. Gebrek aan opleiding bij de ouders

Veel van de ouders genoten geen of maar een heel korte opleiding toen ze jong waren. De meesten werden namelijk geboren in het Andesgebergte, waar minder scholen zijn en ook minder belang wordt gehecht aan educatie dan in de stad.

De moeilijkheid van dit aspect heb ik zeker en vast onderschat. Doordat we werkten met twee kinderen die reeds in het middelbaar zaten, werd de kloof tussen het opleidingsniveau van de kinderen en van de ouders eens zo groot ervaren. De ouders begrepen namelijk niets van de leerstof van hun kinderen en het was dan ook zeer moeilijk om hen hierbij te betrekken.

Daarom mag het belang van het project niet alleen uit gaan naar het feit dat de ouders (op termijn) kunnen helpen met het huiswerk, dan wel dat ze een veilige leeromgeving bieden waarbinnen het kind alle kansen krijgt om te studeren en waarin het kind zich ook gesteund voelt door zijn ouders. Dit zijn namelijk allemaal punten waar de moeders en vaders wel aan kunnen werken, zonder dat ze misschien zelf naar school zijn geweest.

6.2.3. Tijd

Onder het aspect tijd versta ik twee verschillende dingen.

In de eerste plaats heb ik het hier over de periode waaraan ik aan het pilootproject kon werken. Mijn stageperiode bedroeg dertien weken. Alvorens ik naar Peru kwam, had ik nog geen precies idee wat ik kon doen. Ik had namelijk nog geen beeld van de context waarin ik terecht ging komen, wist niet waar de behoeften van de organisatie lagen... Pas na een aantal weken kwam ik op het idee van huiswerkondersteuning. Naarmate de tijd verderging, besloot ik dat ik maar drie weken had om het pilootproject te testen, anders ging ik de stageperiode overschrijden. Drie weken is achteraf gezien heel kort om een dergelijk project grondig te kunnen evalueren. De eerste sessies dienen namelijk om een band te creëren tussen de vrijwilliger en het gezin. Nadien kan pas verder gewerkt worden aan de doelstellingen van het pilootproject. In dit geval probeerden de vrijwilligers hier reeds vroeger aan te werken, zodat er meer resultaten bekomen konden worden op korte termijn. Wanneer het effectieve

project in werking treedt, is het belangrijk dat de vrijwilliger meer zijn tijd neemt voor het opbouwen van de band.

Het tweede aspect van tijd dat ik wil aanhalen, is het uurtje per week waarin de vrijwilliger met het gezin werkt. Dit uurtje werd in twee van de drie gezinnen als te kort ervaren. Dit waren de gezinnen waarvan de kinderen in de namiddag les hadden en dus niet meer naar het huiswerkproject van Añañau konden komen. Hier moest meer hulp worden geboden voor het huiswerk, waardoor er vaak minder tijd was om aan spelend leren te doen of om eens te ontspannen. De studenten probeerden dit wel te doen, maar dan geraakte vaak het huiswerk niet af. Het is dus moeilijk om een juiste tijdslimiet te vinden waarbinnen er gewerkt kan worden. Het is namelijk ook niet evident voor de ouders, die een aantal uur niet kunnen gaan werken als de vrijwilliger komt en dus geen inkomen hebben voor die dag. In de toekomst zou het eventueel een mogelijkheid zijn dat ouders en vrijwilligers onderling overeen komen hoeveel uur er gewerkt zal worden per week, naargelang de tijd die ze hebben voor het project.

6.2.4. Moeilijkheid van leerstof voor de vrijwilligers

Op sommige momenten was de leerstof van de kinderen te moeilijk voor de vrijwilliger. Hier werd dan vaak wel gezocht naar oplossingen, maar soms waren er geen oplossingen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan Harner die Engels moest geven aan Maria, maar zelf amper Engels heeft gehad op school. Ook al is het geen probleem dat de vrijwilliger niet alles weet, toch ging deze naar huis met een slecht gevoel omdat hij niet 100% kon helpen. Dit kan natuurlijk niet de bedoeling zijn van het project. Het is de bedoeling dat alle partijen zich goed voelen na een sessie en het gevoel hebben dat er iets bereikt is. Anders gaat de motivatie op termijn verloren gaan en gaat jarenlang engagement verloren.

6.2.5. Communicatie over afspraken

Bij aanvang van het project gaf ik aan elke vrijwilliger mijn Peruviaanse gsm-nummer en mijn emailadres, zodat ze mij altijd konden bereiken indien er iets tussen kwam. Op dit moment had ik ook het nummer van de studenten moeten vragen, aangezien er regelmatig communicatieproblemen voorkwamen tijdens het project. Zo werd er een aantal keer gemist van uur, was één van de gezinnen niet aanwezig op de afgesproken dag... Op deze manier was er soms een chaotische samenwerking, die beter zou kunnen zijn verlopen indien we elkaar allemaal konden bereiken.

6.3. Aanbevelingen voor de toekomst van het project

Na het nalezen van alle sessies en van de verschillende sterktes en zwaktes, besluit ik dat het pilootproject veel slaagcapaciteiten heeft en gewaardeerd werd door de deelnemers, maar ook nog in zijn kinderschoenen staat. Er moeten zeker een aantal dingen veranderd worden, alvorens het project geïmplementeerd wordt in de organisatie.

6.3.1. Leeftijdsafbakening

Eén van de grootste aanpassingen van het project naar de toekomst toe, is de leeftijdscategorie waarmee er gewerkt zal worden. Momenteel stond het pilootproject open voor alle leeftijden. Naar de toekomst toe zou hierin de filosofie van De Katrol en Uilenspel gevolgd worden. Er zou meer gefocust worden op werken met kinderen uit de kleuterklas en uit het eerste en tweede leerjaar. Het is namelijk gemakkelijker om de ouders te betrekken bij deze leeftijdscategorie. Ook is het niveau van het huiswerk hier zeker haalbaar voor de vrijwilligers, waardoor ze meer kunnen bereiken en op een creatievere manier aan de slag kunnen gaan om spelend leren te promoten. Indien de gezinnen ondersteuning krijgen, zou het eventueel wel een mogelijkheid zijn dat de vrijwilligers jarenlang dezelfde kinderen blijven begeleiden en dat ze zo ondersteuning krijgen tot in het middelbaar.

6.3.2. Vrijwilligers

Vrijwilligerswerk in Peru is nog niet zo bekend als in België. Vele studenten gaan reeds werken om hun studies te betalen, omdat het inkomen van de gezinnen hiervoor gemiddeld te laag is. Hierdoor hebben ze naast hun studies en het werk vaak weinig vrije tijd om nog iets voor het goede doel te doen of om te ontspannen. Daarom is het heel moeilijk om studenten te bereiken.

Tijdens één van de laatste stageweken had Añañau een standje op een grote vrijwilligersmarkt in het centrum van Cusco. Hier kreeg ik de kans om mijn project voor te stellen op het podium en flyerde ik nadien nog verder (zie bijlage 9.2). Ik praatte hier met redelijk wat mensen en uit verschillende van deze gesprekken bleek dat ook veel oudere mensen, die vroeger gestudeerd hadden aan de universiteit, zich wel als vrijwilliger wilden inzetten voor het project. Zij hebben namelijk meer vrije tijd en waren soms oprecht geïnteresseerd in het pilootproject.

Aangezien ik enkel gewerkt heb met studenten tijdens het pilootproject weet ik niet in welke mate dit zal aanslaan bij de gezinnen, maar ik denk dat dit zeker en vast een piste is die bekeken kan worden. Op deze manier wordt er namelijk verder aan gemeenschapsvorming gedaan en gaan meer mensen elkaar leren kennen. Het belangrijkste is dat de vrijwilligers gemotiveerd zijn, dus het lijkt me niet echt nodig hier dan een leeftijd op te plakken.

Verder moet ook geïnventariseerd worden welke talen de vrijwilliger kan spreken. Op deze manier kunnen er matches gemaakt worden van gezinnen waar enkel Quechua wordt gesproken met een vrijwilliger die zich ook in het Quechua kan uitdrukken. Zo kan er op een intensievere manier gecommuniceerd worden en hoeft taal niet direct een probleem te zijn waardoor de huiswerkondersteuning aan zijn doel voorbij zou gaan. Tijdens deze matching kan men ook rekening houden met de vakken waarvoor hulp nodig is bij het kind en waar de capaciteiten liggen van de student. Op deze manier kan de huiswerkondersteuning nog vlotter verlopen, aangezien vraag en aanbod elkaar dan echt aanvullen.

6.3.3. Focus van het project

De focus van het project mag niet enkel en alleen blijven hangen bij de huiswerkbegeleiding. Het is heel belangrijk dat alle doelstellingen van het pilootproject op termijn bereikt kunnen worden. Hierbij zijn communicatie en spelend leren de cruciale woorden. Zowel de kinderen als hun ouders moeten door het project gemotiveerd en empowered worden om verder te studeren, om te communiceren, om elkaar aan te vullen. Hier speelt zich de grootste taak van de vrijwilliger af en niet per se in het helpen met het huiswerk. In de toekomst mag dit nog duidelijker gecommuniceerd worden naar de vrijwilligers toe vanuit de organisatie. Hiervoor moet de startpresentatie van het infomoment nog een beetje aangepast worden, zodat deze boodschap nog duidelijker naar voren komt.

In de toekomst mag een student ook enkel en alleen aan de slag gaan in een gezin, wanneer minimum één van de ouders aanwezig is. Het is namelijk belangrijk dat het project zich voortzet met de drie actoren (kind, ouder en vrijwilliger) en dat hier geen uitzonderingen op worden gemaakt. Ook dit mag vanuit de organisatie nog duidelijker overgebracht worden in de startpresentatie en door de vertrouwenspersoon.

6.3.4. Selectie van de gezinnen

Tijdens de selectie van de gezinnen voor het pilootproject werd sterk gekeken naar de motivatie voor en de noodzakelijkheid van de ondersteuning. Naar de toekomst toe moeten gezinnen echter zelf de kans krijgen om deel te nemen aan het project. Er mag dan geen selectie meer plaatsvinden (buiten dan op basis van leeftijd van de kinderen) op basis van motivatie. Dit is namelijk iets wat je niet altijd even goed kan toetsen en je geeft dus niet elk

gezin dezelfde kansen. Dit is wel belangrijk voor de toekomst voor van het project. Elk gezin dat vrijwillig wil deelnemen aan het project, moet hier de kans voor krijgen. Op deze manier wordt het recht op gelijk onderwijs voor iedereen verder uitgedragen, een grote waarde binnen de organisatie Añañau.

6.3.5. Aanwezigheid van een vertrouwenspersoon

Gedurende alle sessies van het pilootproject was ik aanwezig als observator en vertrouwenspersoon. Regelmatig werd er tijdens het project naar mij gekeken wanneer één van de partijen met vragen zat. Ook deed ik regelmatig een kort gesprekje met de ouders of de kinderen om hen nog meer op hun gemak te laten voelen. Het wordt echter moeilijk in de toekomst om de vertrouwenspersoon aanwezig te laten zijn bij elke sessie, zeker als het project op termijn in meerdere gezinnen tegelijk loopt.

Het is echter wel belangrijk dat deze persoon er de eerste sessie bij is om het gezin en de vrijwilliger kennis te laten maken. Ook gedurende de loop van het project moet de contactpersoon gemakkelijk bereikbaar zijn bij eventuele problemen en moeten de vrijwilligers duidelijk geïnformeerd zijn dat ze ten allen tijden bij deze persoon terecht kunnen.

Om de drie sessies moet er ongeveer een evaluatiegesprek plaatsvinden met de vertrouwenspersoon en de vrijwilliger, zodat deze in nauw contact blijven staan en zodat er ook geweten is wat de ervaringen van de vrijwilliger zijn. Ook kan er op deze manier op tijd bijsturing voorzien worden indien dit nodig zou zijn. De vertrouwenspersoon die vanuit de organisatie Añañau komt, heeft dus een grote rol binnen dit project en dat moet naar de toekomst toe behouden blijven.

6.3.6. Uitwisseling van contactgegevens bij de start van het project

Een zwakte die sterk naar voor kwam tijdens de evaluatie, was het feit dat ik niet over de contactgegevens van de gezinnen beschikte en ook niet van de studenten. Op deze manier liep de communicatie een aantal keer mis en gingen gemaakte afspraken niet door of was één van de betrokken partijen te laat.

Het is dus van groot belang dat de contact –en vertrouwenspersoon van Añañau op voorhand over alle gegevens beschikt van de deelnemers, alvorens het project van start gaat. Op deze manier kunnen eventuele wijzigingen in de planning doorgegeven worden en kan er gemakkelijk een nieuw moment worden afgesproken. Ook naar de toekomst toe is het interessant om een databank te starten met de gegevens van de verschillende vrijwilligers, zodat ze regelmatig gecontacteerd kunnen worden en zodat hier een duidelijk overzicht van bestaat.

6.3.7. Groepsmomenten

In zowel de werking van De Katrol als van Uilenspel, las ik dat ze regelmatig infosessie voorzagen voor de studenten, net zoals terugkommomenten. Zo kunnen de studenten ervaringen uitwisselen en kunnen ze bijleren van elkaar. In het pilootproject deden de vrijwilligers buiten het startmoment niets samen. Ze weten niets over dat waar de anderen mee bezig waren, maar vroegen hier wel regelmatig naar via mij. Er namen ook een broer en een zus deel aan het project en zij overlegden wel regelmatig wat ze de volgende sessie zouden doen.

Daarom is het belangrijk voor het toekomstige project dat er ook regelmatig zo'n groepsmomenten worden georganiseerd. Daar kunnen de vrijwilligers namelijk op een non-formele manier bijleren van elkaar en kunnen ze tips geven die het project nog meer laten groeien. Ook kunnen er verschillende infosessies georganiseerd worden, zoals bijvoorbeeld

over het omgaan met armoede, het begeleiden van ouders, manieren om leren leuk te maken... Al deze theorie kunnen ze dan later op hun eigen manier omzetten naar de praktijk.

6.3.8. Samenwerking met de scholen

Dit gehele aspect kwam gedurende dit pilootproject voorlopig nog niet aan bod. Hiervoor was de tijdspanne waarin er gewerkt werd namelijk te kort. Het is echter wel een noodzaak dat er op lange termijn een samenwerking met de scholen ontstaat. De leerkrachten weten namelijk het beste waar de tekorten van de leerlingen liggen. Door nauw contact met de leerkracht, kunnen er oplossingen gevonden worden voor de tekorten bij de leerling door de vrijwilliger en de ouders binnen het huiswerkondersteuningsproject.

Ook hoor je regelmatig in de gezinnen dat de communicatie met de scholen miniem is. Door het project zouden de ouders meer kansen krijgen om inzicht te krijgen in bijvoorbeeld de examenresultaten van hun kind. Ook zou een betere communicatie ervoor kunnen zorgen dat de leerkracht rekening kan houden met de thuissituatie van het kind, wat de motivatie en slaagkansen van het kind op schools vlak alleen maar ten goede komt.

6.4. Besluit

In dit hoofdstuk evalueerde ik de sterktes en de zwaktes van het pilootproject. Zowel vanuit de tussentijdse evaluaties als de eindevaluatie nam ik elementen mee, die de verdere toekomst van het project zullen bepalen.

Dat er potentieel is voor een (huiswerk)ondersteuningsproject binnen deze organisatie met deze gezinnen, dat is zeker. Er moeten wel een aantal aanpassingen gedaan worden aan het pilootproject, maar eens deze aanpassingen ingevoerd zijn zou dit project op lange termijn zeker kunnen blijven bestaan.

7. Tot slot

Dit hele onderzoek werd gevoerd naar aanleiding van de vraag: “Kan de organisatie Añañau Peruviaanse ouders meer mogelijkheden bieden om de (onderwijs)ontwikkeling van hun kinderen te ondersteunen via sociaal-culturele interventies?” In dit besluit kan u lezen in welke mate deze bachelorproef een antwoord heeft gegeven op de vraag.

7.1. Eindbesluiten

Om een antwoord te bekomen op de onderzoeksvraag, doorliep ik in elk hoofdstuk een aantal stappen.

In het eerste hoofdstuk werkte ik mijn onderzoeksvraag en de probleemstelling verder uit. Hier werd reeds besloten dat er een project zou uitgewerkt worden dat de zelfredzaamheid en de participatie van de ouders kan vergroten. Ook de keuze om te werken rond (huiswerk)ondersteuning in de gezinnen, werd hier verder verduidelijkt.

In het tweede hoofdstuk werd er ingezoomd op de context waarbinnen het pilootproject plaatsvond. We begonnen op macroniveau, namelijk Peru, en eindigden op microniveau, namelijk in de gezinnen zelf. Verschillende problematieken werden hier blootgelegd, die later nog een aantal keer aan bod zouden komen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de ongeletterdheid van de ouders, de financiële en sociale problemen waarmee ze kampen... Deze hebben namelijk allemaal invloed op hoe de ouders op termijn ondersteund kunnen worden en waarin de mogelijkheden liggen om het project op te zetten.

In hoofdstuk drie ging ik op zoek naar een aantal reeds bestaande theorieën en praktijken die het pilootproject mee vorm konden geven en ondersteunen. Er bestaan immers soortgelijke projecten. Eerst en vooral haalde ik hier de theorie aan van Paulo Freire. Hij gaat kijken naar de individuele capaciteit van elkeen, iets waaraan groot belang werd gehecht in het pilootproject. Ook de theorie van het handelingsgericht werken werd opgenomen in dit hoofdstuk. Deze theorie stelt dat het uiterst belangrijk is dat school, kinderen en ouders samenwerken en dezelfde doelen nastreven en dat dit op een positieve manier gebeurt.

Verder in het hoofdstuk beschreef ik theoretisch hoe een interessante leeromgeving eruit ziet en hoe ouders onderwijsondersteunend gedrag kunnen tonen. Het hoofdstuk eindigde uiteindelijk met drie praktijkvoorbeelden, namelijk de werkingen van de Katrol en Uilenspel en het principe van de Brede School. In elk van deze drie projecten neemt spelend leren een heel belangrijke plaats in en wordt de leefwereld van het kind sterk betrokken bij de educatie. Zo wordt er gewerkt aan een breder begrip van leren en wordt er tegelijkertijd ook aan gemeenschapsvorming gedaan.

In het hoofdstuk vier kreeg het pilootproject steeds meer vorm in de projectfiche. Er werd meer onderzoek gedaan naar de leefsituaties van de gezinnen en de opleiding voor de vrijwilligers kreeg vorm. Ook de selectiemethoden voor zowel de gezinnen als de vrijwilligers werden hier uitgebreid beschreven. Er werden tijdens een aantal huisbezoeken ook vragen gesteld, om te weten waar de ouders het moeilijk mee hebben, maar ook wat hun sterktes zijn. De antwoorden op deze vragen werden verwerkt tot bruikbare informatie voor het pilootproject en kregen dan ook een belangrijke rol in het zoeken naar methodes om de ouders te ondersteunen.

En over het pilootproject zelf kon je uiteindelijk alles lezen in hoofdstuk vijf. Elke sessie werd hier nauwkeurig beschreven, zowel vanuit het standpunt van mij als observator, als vanuit dat van de student. Ook met de ervaringen van de families werd hier rekening gehouden. De

sociaal-culturele interventie is in dit geval dus duidelijk de huiswerkondersteuning. Het hele project werd opgezet vanuit de organisatie Añañau en haar connecties. In het project werd nauw samen gewerkt met de ouders en werden de kinderen effectief door hen begeleid, maar ook door de vrijwilliger die bij hen thuis kwam.

Dit alles leidde uiteindelijk tot het laatste hoofdstuk (zes), namelijk de eindevaluatie. In dit hoofdstuk werd alles uit het voorgaande hoofdstuk nog eens grondig op een rijtje gezet. Zowel de sterktes als de zwaktes van het project werden hier aangehaald, net zoals aanbevelingen naar de toekomst toe. Uit deze evaluatie werd dan uiteindelijk besloten dat het pilootproject effectief kans tot slagen heeft, mits een aantal aanpassingen naar de toekomst toe.

Dit alles heb ik voor u nog eens op een rijtje gezet, zodat u duidelijk kan zien wat de rode draad was doorheen dit traject. Eerst werd alles vanuit de theorie en good practices van andere organisaties bekeken, alvorens er een pilootproject werd opgezet. Er werd gekeken naar de verschillende noden van de deelnemers en eveneens ook naar de manieren waarop er kansen geboden kunnen worden.

Dit hele project draait namelijk om kansen geven en kansen grijpen. Als een familie een vrijwilliger de kans geeft om hen beter te leren kennen, dan moet de vrijwilliger de kans grijpen om dat effectief te doen. Als de vrijwilliger de ouders een kans geeft om een spel te spelen met hun kind, dan moeten de ouders zelf beslissen of ze de kans grijpen om dat te doen. Alles ligt bij henzelf en dit ongedwongene zorgt ervoor dat de ouders zich nergens toe verplicht voelen.

En dan nu het antwoord op mijn effectieve onderzoeksvraag: ***Kan de organisatie Añañau Peruviaanse ouders meer mogelijkheden bieden om de (onderwijs)ontwikkeling van hun kinderen te ondersteunen via sociaal-culturele interventies?***

Het antwoord op deze vraag is volmondig ja. Via het pilootproject van de huiswerkondersteuning is er een manier gevonden waarop op een intensieve manier wordt samengewerkt met zowel de Peruviaanse ouders als hun kinderen.

Daarom zijn er zeker en vast slaagkansen voor dit project naar de toekomst toe. Alle doelen zijn misschien nog niet bereikt in het pilootproject, maar daarvoor was de termijn dat dit project liep te kort. Indien de organisatie rekening houdt met de opmerkingen die in het vorige hoofdstuk werden vermeld en deze toepast, dan maakt dit project zeker en vast kans op slagen en kunnen de ouders effectief via deze sociaal-culturele praktijk meer mogelijkheden verkrijgen om de (onderwijs)ontwikkeling van hun kinderen te ondersteunen.

7.2. Eindreflecties

Gedurende de loop van het onderzoek liepen de dingen niet altijd zoals gewenst. Zo haakte één van de studenten vroegtijdig af, was één van de gezinnen niet thuis tijdens het huiswerkmoment en was er niet altijd genoeg tijd om alles te kunnen bewerkstellingen binnen het beperkte uurtje.

Het was ook niet evident om in een andere cultuur te werken met een andere taal. Gedurende de startmomenten van het project heb ik ervaren dat mijn Spaans nog beperkt was, waardoor ik niet alles even goed kon verstaan. Het is namelijk niet evident om mensen te ondersteunen en professioneel over te komen als je zelf nog maar pas hun moedertaal spreekt. In de daarop volgende weken is dit wel verbeterd.

Ook denk ik nog steeds dat de periode waarin het pilootproject werd uitgevoerd, te kort was. Het is heel moeilijk om op drie weken tot een band te komen tussen de vrijwilligers en de gezinnen. Hierdoor is het moeilijk om op drie weken een echt verschil te maken, een

duidelijke methode van werken te vinden... Ik ben er dus niet zeker van of de conclusies die ik na die drie weken heb getrokken dezelfde zouden zijn op lange termijn.

Het feit dat echter in alle gezinnen zowel de ouders, als het kind én de vrijwilliger aangaven te willen verder werken aan het project, toont aan dat het project aanslaat en er een duidelijke nood is aan dergelijke vorm van huiswerkondersteuning.

Ook vanuit de stageorganisatie Añañau is er heel positief gereageerd op het pilootproject. Ze willen dit zeker implementeren in hun werking, mits de nodige aanpassingen, zodat het op termijn een duurzaam project kan worden. Het project kan namelijk de gemeenschapsvorming in San Jeronimo bevorderen en draagt ook het belang van educatie uit. Dit zijn twee belangrijke pijlers voor Añañau, waardoor ze helemaal achter het project staan. Zij kunnen de toekomst van het project mee uitstippelen, door mee te zoeken naar de verschillende contacten en de verschillende gezinnen warm te maken voor de huiswerkondersteuning. Ze kunnen dit echter nog niet alleen verderzetten, aangezien het project nog niet helemaal op punt staat.

Daarom hoop ik dat in de komende jaren een andere sociaal werk student zich verder wil inzetten om dit project verder te laten groeien. Het heeft namelijk nog enorm veel potentieel. Zo moet er zeker nog gewerkt worden aan een samenwerking tussen de scholen, de gezinnen en het project. De sociaal werker wordt dan naast een vertrouwenspersoon ook een brugfiguur. Ook voor het opzetten van een vrijwilligersspoule is er iemand nodig die hier nog veel energie in wil steken en veel wil netwerken bij omringende organisaties en bij de buurtbewoners. Deze vrijwilligers moeten ook ondersteund worden door een vaste vertrouwenspersoon, die hier ook veel werk aan zal hebben. Alleen op deze manier zal dit project een lange toekomst tegemoet gaan en zal het een vaste waarde worden binnen de organisatie en binnen San Jeronimo.

8. Bibliografie

- Añañau (2015). Geraadpleegd op 8 mei 2016 via <http://www.ananau.org>
- Añañau (2015). *Jaarwerkplan Asociación ONG Añañau*. [jaarwerkplan]. Cusco: Añañau
- Borelli, K. (1972). Reviewed Work: Pedagogy of the Oppressed. *Social Service Review*, 46, nr. 4, p 630-632. Geraadpleegd op 23 april 2016 via http://www.jstor.org/stable/30020749?seq=1#page_scan_tab_contents
- Brede School (2014). Geraadpleegd op 14 april 2016 via <http://www.bredeschool.org>
- De Katrol Oostende (2015). Geraadpleegd op 25 april 2016 via <http://www.dekatrol.org/werkwijze.html>
- Eeckhout, B. (2016). *Stageproject: Focus op de Kwaliteit van Leven in San Jeronimo*. [masterthesis]. Universiteit Gent, Pedagogische Wetenschappen
- Fotografie (2010). Geraadpleegd op 6 mei 2016 via <http://www.archief.socius.be/Fotografie>
- INEI (2015). *Día Mundial de la Población- 11 de julio*. [pdf-document]. Peru: INEI. Geraadpleegd op 27 april 2016 via https://www.inei.gob.pe/media/MenuRecursivo/publicaciones_digitales/Est/Lib1251/Libro.pdf
- Kinderrechtencollectief (2016). *Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind*. [pdf-document]. Nederland: Kinderrechtencollectief. Geraadpleegd op 17 april 2016 via <http://www.kinderrechten.nl/images/13/194.pdf>
- Ligthart, G.J. (1999). *Inleiding Gerontologie en Geriatrie*. Bohn Stafleu Van Loghum
- Mapa del Peru y ciudades importantes (2012). Geraadpleegd op 12 april 2016 via http://cuscooperu.com.pe/espanol/qosqo/imagenes/mp3g_peru.gif
- Markey, J-P. (2013). *Van kansarm naar kansrijk*. (2^e druk). Antwerpen: Garant Uitgevers
- Meijnen, G.W. (1998). *Opvoeding, onderwijs en sociale integratie*. (1^e druk). Groningen: Noordhoff Uitgevers B.V.
- Ministerio de Educación del Perú (2016). Geraadpleegd op 28 maart 2016 via <http://www.minedu.gob.pe>
- Nadal, J.S. (2005). *Diseño Curricular Nacional de Educación Básica Regular*. (1^e druk). Lima: Dineip-Dinesst.
- Pameijer, N. (2012). *Samen sterk – Ouders & School!*. (2^e druk). Leuven: Acco.
- Paulo Freire – 1970 (2009). Geraadpleegd op 23 april 2016 via <http://www.canonsociaalwerk.eu/int/details.php?cps=21>
- Paulo Freire – Pedagogie Der Onderdrukten (2011). Geraadpleegd op 23 april 2016 via <http://www.archief.socius.be/Paulo+Freire++pedagogie+der+onderdrukten>

- Presentie (2001). Geraadpleegd op 17 april 2016 via <http://www.andriesbaart.nl/presentie/>
- RPP Noticias (2016). Geraadpleegd op 4 mei 2016 via <http://rpp.pe/elecciones-peru-2016>
- Ryckaert, L. (2005). *Omgaan met ouders - een praktische handleiding in gespreks- en communicatie technieken voor leerkrachten*. (1^e druk). Leuven: Lannoo.
- Seguro Integral de Salud – SIS (2016). Geraadpleegd op 6 mei 2016 via <http://www.sis.gob.pe/nuevoPortal/index.html>
- Stichting De Katrol (2015). *Beleidsplan stichting De Katrol 2015-2018*. [pdf-document]. Rotterdam: Stichting De Katrol. Geraadpleegd op 25 april 2016 via [http://www.dekatrol.nl/Documents/stichting De Katrol beleidsplan 2015-2018.pdf](http://www.dekatrol.nl/Documents/stichting%20De%20Katrol%20beleidsplan%202015-2018.pdf)
- Uilenspel (2015). Geraadpleegd op 28 april 2016 via <http://uilenspel.be>
- van der Vlerk, D. (2005). *Inspireren tot leren: het ontwerpen van een uitdagende leeromgeving*. (2^e druk). Bussum: Uitgeverij Coutinho.
- van Loggem, D., Autar, K. (2002). *Ouders tussen opvoeding en onderwijs*. (1^e druk). Amsterdam: Uitgeverij SWP.
- Vervaecke, P. (2012). *Brede School in Brussel - 1+1 is meer dan 2*. [pdf-document]. Brussel: Onderwijscentrum Brussel. Geraadpleegd op 14 april 2016 via <http://www.vgc.be/sites/www.vgc.be/files/download/ocbbrochurebredeschoolinbrussel.pdf>
- Vranken, J., Goossens, L. (2005). *Armoede en sociale uitsluiting – Jaarboek 2005*. [pdf-document]. Antwerpen: Universiteit Antwerpen. Geraadpleegd op 6 mei 2016 via <https://www.uantwerpen.be/images/uantwerpen/container2456/files/Projecten/Jaarboek/2005%20Jaarboek.pdf>

Verder waren er ook verschillende mondelinge bronnen, namelijk de medewerkers van Añañau, de vrijwilligers en medewerkers van de Katrol en Uilenspel en de gezinnen waarmee er gewerkt is.

9. Bijlagen

9.1. Programmatiefiche

9.1.1. Achtergrondgegevens

Naam stageplaats + adres: Añañau – Urb.Santa Theresa B-14 Wanchaq Cusco

Contactpersoon organisatie: Ellen Bosch

Thema: Onderwijs

Doelgroep: Kinderen van het project en hun ouders

Gegevens begeleider: Hanne Maenhout + hanne.maenhout.s1162@student.hogent.be

9.1.2. Missie en visie

De missie en visie van de organisatie werd reeds eerder in deze bachelorproef aangehaald. Ik wijd hier dus verder uit over de missie en de visie achter het huiswerkondersteuningsproject.

De missie van het project is dat het een kans wil bieden aan alle ouders en kinderen, ongeacht hun socio-economische achtergrond, om goed onderwijs te genieten. Hiervoor ondersteunt men de gezinnen daar waar ze zelf tekorten ervaren, op een losse en spontane manier. Iedereen die in het project stapt, doet dit uit vrije wil. Hierbij gaat het zowel over de vrijwilliger als over de gezinnen. Op deze manier wil men de gezinnen meer slagkracht geven en de ouders empoweren om hun kind te ondersteunen in zijn ontwikkeling.

De visie die achter dit project schuilt, is dat men ouders op deze manier nauwer bij de projectwerking van Añañau kan betrekken. In het beste geval volgen de ouders op lange termijn een alfabetiseringscursus. Onderwijs en educatie zijn twee belangrijke factoren om verandering te bekomen in een maatschappij. Wanneer mensen onderricht zijn, maken ze meer kans om hogerop te geraken en een betere toekomst te verkrijgen dan hun ouders. Kinderen moeten dezelfde kansen krijgen om naar school te gaan, net zoals ouders dezelfde kansen moeten krijgen om hun kinderen te ondersteunen.

9.1.3. Beginsituatie

De beginsituatie van de drie gezinnen waarmee het pilootproject van start is gegaan, is als volgt: in twee van de drie gezinnen leeft men met het hele gezin in één kleine kamer. Hier wordt gegeten, geslapen en wordt het huiswerk ook gemaakt. Zowel de moeder als de vader zijn van 's morgens tot 's avonds gaan werken. Er wordt samengewerkt met één gezin met twee kinderen en twee gezinnen met vier kinderen. De moeders zijn degenen die elke keer aanwezig gaan zijn bij de ondersteuningsmomenten. Slechts in één gezin gaan de kinderen dagelijks naar het huiswerkproject. De andere twee kinderen hebben les in de namiddag en kunnen dus geen huiswerkbegeleiding krijgen op Añañau.

Er wordt gewerkt met drie vrijwillige studenten. Het meisje van 18 jaar studeert voor kleuteropvoedster, de jongens van 19 en 20 jaar studeren allebei voor ingenieur. Ze zijn alle drie enthousiast om in een nieuw avontuur te springen en willen er zeker en vast het beste van maken. Ze zijn heel open naar de families toe, ook al hebben ze nog nooit soortgelijke ervaringen opgedaan. Alle drie de studenten studeren aan de universiteit. Twee studeren aan een private universiteit, één jongen studeert aan de publieke universiteit. Ze komen alle drie uit middenklassengezinnen en wonen dicht bij het centrum van Cusco.

Binnen de organisatie Añañau was er vanaf het begin veel ruimte om een nieuw project uit te werken. Er was reeds informatie beschikbaar over het thema ouderparticipatie. Ook werken van voorgaande studenten zorgden ervoor dat er al een basis was binnen de organisatie om

rond ouderparticipatie te werken. Er werd de kans geboden om een infoavond te organiseren over de Seguro Integral de Salud om op deze manier de ouders beter te leren kennen. Nadien organiseerde Añañau een aantal huisbezoeken om een band te kunnen scheppen met de ouders, waarbij er ondersteuning voorzien was door één van de vaste medewerkers.

9.1.4. Doelstellingen

Het huiswerkproject heeft vier grote doelstellingen:

1. De eerste doelstelling is het vinden van een gepaste leeromgeving. Dit moet een plaats zijn die voldoet aan een aantal kenmerken, zoals voldoende licht, een plaats om te schrijven... Dit zijn elementen die in de bachelorproef nog verder uitgewerkt worden.
2. De tweede doelstelling is dat er op een individuele manier wordt gewerkt aan het huiswerk en aan een studeerklimaat. Het is niet de bedoeling dat elk kind dezelfde aanpak krijgt, maar wel dat er op leuke manieren dingen worden aangeleerd. Zo kunnen ze eens samen een spel spelen, een boek lezen of gewoon een gezellige babbel doen.
3. Ten derde is het heel belangrijk dat de student zowel de ouders als de kinderen gaat motiveren dat educatie en aanwezigheid van de ouders heel belangrijk zijn. Het gaat heel moeilijk worden voor de kinderen om uit de vicieuze cirkel van armoede te geraken indien ze niet voldoende ondersteund worden. Dit is dus iets waar de studenten echt een bijdrage aan kunnen leveren door middel van motivatie en empowerment. Communicatie wordt hiervoor hun krachtigste 'wapen'.
4. Inspelen op de capaciteiten van de ouders is de vierde en laatste doelstelling. Oorspronkelijk bestond deze doelstelling uit het bereiken van alfabetisering bij de ouders. In de loop van het pilootproject werd dit echter al aangepast. Het is namelijk niet de bedoeling om te kijken naar de tekorten van de ouders, dan wel om echt te kijken naar hun sterktes. Dit is hetgene waarmee de vrijwilliger aan de slag moet gaan

9.1.5. Leerinhoud

Dit project kent verschillende leerinhouden. Langs de ene kant zal het kind feiten leren, maar het zal ook beter in staat zijn om verbanden te leggen, om nieuwe inzichten te verwerven... Het is van groot belang dat de kinderen samenwerken met de volwassenen en de studenten en dat op deze manier iedereen dingen bij kan leren uit het project. Pas dan kan men spreken van een geslaagd project.

Voor het opzetten van dit pilootproject, wordt er gebruik gemaakt van de verschillende stappen om tot een resultaat te komen, die we reeds konden zien bij de Brede School. Deze vier stappen waren: verkennen, plannen, uitvoeren en evalueren. (Vervaecke, 2012) Voor het verkennen van de doelgroep en de context zullen er in de eerste plaats huisbezoeken plaatsvinden en worden er ook individuele gesprekken gevoerd met de kinderen. Op basis hiervan kan het plannen beginnen. Onder dit plannen hoort het selecteren van de pilootgezinnen, het zoeken van studenten, het inplannen van een infomoment en het afspreken welke dag de huiswerkondersteuning zal plaatsvinden. Hierop volgt de uitvoering van de huiswerkondersteuning die drie weken zal plaatsvinden gedurende één uur per week. Het evalueren vindt wekelijks plaats na elke sessie en ook op het einde van het project (zie Hoofdstuk 6. Evaluatie).

9.1.6. Werkvormen

De eerste werkvorm die wordt gebruikt in het project is een presentatie (zie bijlage 9.3). Tijdens deze presentatie worden de vrijwilligers voorbereid op wat hen te wachten staat. Ook wordt sterk de focus gelegd op de doelen van het project en krijgen ze veel tips. Deze

presentatie is ook een kennismakingsmoment. De gezinnen zien voor de eerste keer de vrijwilliger die bij hen thuis zal komen. Alle partijen stellen ook vragen tijdens dit infomoment, zodat iedereen met een duidelijk beeld naar huis gaat over wat er van hen verwacht wordt.

Nadien vinden er met elke vrijwilliger drie huisbezoeken van één uur plaats bij hetzelfde gezin. Er gaat telkens een verantwoordelijke mee van Añañau die de samenwerking observeert. Na elk huisbezoek vindt er een gesprek plaats over wat de vrijwilliger en het gezin vonden van deze sessie. Ook moet de student elke keer een vragenlijst invullen om zo meer te weten hoe hij/zij het bezoek ervaren heeft (zie bijlage 9.4.).

9.1.7. Differentiatie

Het is een bewuste keuze geweest om te werken met drie totaal verschillende gezinnen. Eén gezin bestaat uit twee meisjes, van vijf en negen jaar oud. De andere twee kinderen zitten al in het middelbaar en kunnen niet meer naar het project komen omdat ze les hebben in de namiddag.

Ook de studenten zijn gedifferentieerd. Elke studierichting kan namelijk een meerwaarde bieden voor het project. Elke student kent een andere schoolloopbaan en benadert de kinderen op zijn/haar eigen manier. Het is zeker en vast belangrijk in het project dat de student zichzelf kan zijn en zich goed voelt bij wat hij moet doen.

9.1.8. Evaluatie

Het project wordt geëvalueerd aan de hand van een gesprek met het gezin en een vragenlijst na elke sessie bij de studenten. Ook wordt de student elke keer bevraagd wanneer het gezin verlaten wordt. Er zijn zowel tussentijdse evaluaties als een eindevaluatie. Deze eindevaluatie is vooral belangrijk om de verdere toekomst van het project te bepalen.

9.2. Folder infomoment

Mamá, puedes ayudarme con mis tareas?

PREPARACIÓN DE LOS VOLUNTARIOS DE AÑAÑAU

QUÉ ES AÑAÑAU?

La Asociación civil Añañau Cusco es una organización no gubernamental sin fines de lucro que fue fundada en diciembre del 2014 en Cusco, Perú. La asociación trabaja con niños y jóvenes de 4 y 18 años que viven en extrema pobreza y familias en situaciones inestables en el distrito de San Jerónimo, un suburbio de Cusco. Desde enero del 2015 la organización es reconocida oficialmente como una Asociación Civil Sin Fines De Lucro en Perú.

Dado que nosotros creemos en el poder de una buena educación para conseguir un futuro mejor. Añañau es en primer lugar un proyecto educativo que trabaja a través del apoyo con la tarea haciendo que aprendan mientras juegan, en Añañau estimulamos el desarrollo de sus facultades y ofrecemos ayuda en todo aquello en lo que necesitan. Hacemos que los niños creen en sus propias capacidades y habilidades, a través de esto queremos guiarlos hacia un futuro mejor y a una vida independiente.

De esta manera, Añañau ofrece apoyo en tres principales áreas:
EDUCACIÓN!, SALUD! Y DESARROLLO SOCIOCULTURAL GENERAL!

También consideramos que es importante el trabajar junto con los padres y la comunidad, a través de actividades tratamos de involucrar y ampliar la participación.

EL PROYECTO DE AYUDA EN LA CASA CON LOS TAREAS

Ahora vamos a empezar con el proyecto piloto.

El objetivo de este proyecto piloto es que cada familia tenga un estudiante de la universidad para ayudar con los tareas. Este estudiante viene cada semana a la casa de la familia brindando ayuda solamente un hora, pero es muy importante que se trabaje con mucha motivación durante la hora de trabajo. Porque esta hora puede ser una gran diferencia para toda la familia y el futuro del niño(s).

Lo más importante del proyecto no es solamente incluir a los chicos, también es incluir a los padres. Para eso se tiene que hablar con los padres y los niños para ver cuál es la mejor manera para trabajar y para descubrir los problemas. No es la intención solamente hacer las tareas, también es buscar una manera divertida para estudiar y hacer las tareas y ayudar, de esta manera, tu puedes motivar a los padres y a los chicos!

DIFICULTADES

Todos los chicos vienen de una familia con varios problemas. Las condiciones de vida son muy crudas, ellos no tienen mucho dinero y el nivel de educación de los padres es muy bajo. La mayoría de los padres no saben leer ni escribir. Por esto es muy difícil para ellos ayudar a sus hijos con sus tareas. También, hay un problema con el idioma. Muchos padres hablan solamente Quechua y no pueden comunicarse en Español. Cuando tu no puedes hablar en Quechua, tu puedes preguntar a los niños para poder ayudar a traducir.

Cuando tu vas a la casa de una de las familias, tu vas a ver que los casas son muy pobres. Mucha gentes vive en un cuarto y los chicos no tienen un lugar donde pueden hacer las tareas. Pero es muy importante que tú puedas ayudar a buscar este lugar, porque es un lugar importante para concentrarse. Ellos tienen demasiadas tareas y a veces no pueden hacer todas las tareas porque es demasiado. La idea es buscar una solución junto con el niño o la familia y qué tareas son más importantes.

Otro problema que los chicos van a decir es que no hay comida todos los días. Es muy difícil para un chico concentrarse cuando él tiene hambre. Es muy importante hablar de esto con los padres. A veces, ellos no saben que este es el problema para que su hijo este cansado.

CÓMO PUEDES AYUDAR?

Primero, puedes probar y hablar en Español todo el tiempo, también con los padres. De esta manera, los padres estarán motivados para hablar más en Español. Cuando ellos no pueden hablar nada en Español y tú no puedes hablar Quechua, preguntas a los chicos para que traduzcan para los padres. Es muy importante que ellos sepan hablar Español es más fácil para comunicarse. Es también importante comunicarse bien con los padres. No tienes que decir todo lo que ellos deben hacer, pero es importante trabajar juntos y de ver que son los posibilidades. Intenta también de hablar mucho con los niños, para saber cuáles son sus deseos.

Otra idea es utilizar otras maneras de estudiar, como juegos y libros. Tú puedes prestarte todo esto de la organización, cada semana. Para esto está bien prepararse un poco cada vez y de saber qué tú quieres hacer. Cuando tu no sabes como vas a hacer alguna cosa, no tienes que dudar para venir a preguntar al responsable del proyecto. Es normal que tu no sepas todo!

Después tu puedes motivar a los padres y los chicos que la educación es muy importante. Con esto, en el fin del proyecto es una posibilidad que los padres van a alfabetizarse. Tu puedes hablar de esto con los padres e indicar lo importancia del estudio.

Y otra cosa que tú puedes hacer es buscar un lugar fijo donde los chicos pueden hacer sus tareas. Eso es muy importante para concentrarse y para crear un ambiente donde poder estudiar. Lo más importante de este lugar es que sea fácil para el chico de escribir aquí, que los padres estén cerca (por los preguntas) y que hay suficiente luz. Es también un lugar donde el chico es feliz y se siente bien.

TIPS AND TRICKS

Tú no eres un profesor, tú eres la persona de confianza de la familia. Cuando no sabes cómo hacer las tareas, tú puedes decirle a la familia. Juntos ustedes pueden ver como van a hacerlo. Pero recuerda todo el tiempo que la comunicación es muy importante. Es el punto más importante de este proyecto. Cuando tu no hablas con los chicos y sus padres, tu no puedes cambiar alguna cosa. Tomate también tu tiempo para conocer a las familias.

Cuando tu tienes preguntas, tu puedes preguntar al responsable de Añañau, por e-mail, numero de teléfono o personalmente. Para el proyecto piloto se tendrá un personal que te acompañe todas las tres semanas. Tu no estarás solo. Yo estaré aquí para observar, pero cuando hay un problema, nosotros vamos a resolver esto juntos. No va a ser fácil ayudar, pero es una experiencia por todos los interesados.

Pero lo más importante de esto es que tú te diviertas también! Este proyecto es una oportunidad de conocer a otras problemáticas y nuevas experiencias y agentes interesantes... Pero cuando una sesión no es un éxito, no es un problema. Vamos a ver juntos en este momento que se puede hacer para

solucionar. Y cuando tú te diviertas, es más fácil de motivar a los padres y a los chicos. En este momento, esperemos que el proyecto se pueda aprobar.

CÓMO VAN A HACERLO?

Después de esta presentación las familias van a venir. Ustedes pueden hablar un poco y pueden quedar un día y hora que ustedes pueden reunirse cada semana. Es muy importante que cada vez uno de los padres este en su casa y un hijo/hija también. Di esto a los padres que es MUY IMPORTANTE. Sin padres el proyecto piloto no va a funcionar.

Cada vez que tu vas a la casa, escribe qué hiciste con los chicos y los padres y escribe también información que es interesante para la organización. Para esto, yo tengo una lista con preguntas que tu tienes que rellenar cada semana después de la sesión.

Tu puedes prestarte muchas cosas de Añañau, como juegos educativos, libros... Para esto, es interesante si tú hablas con los padres y los chicos al fin de la sesión qué ellos querrían hacer la próxima vez. Después, tu puedes venir a Añañau para prestar cosas y para entregar tu formulario con preguntas.

RESUME

Qué son los cuatro cosas más importantes?

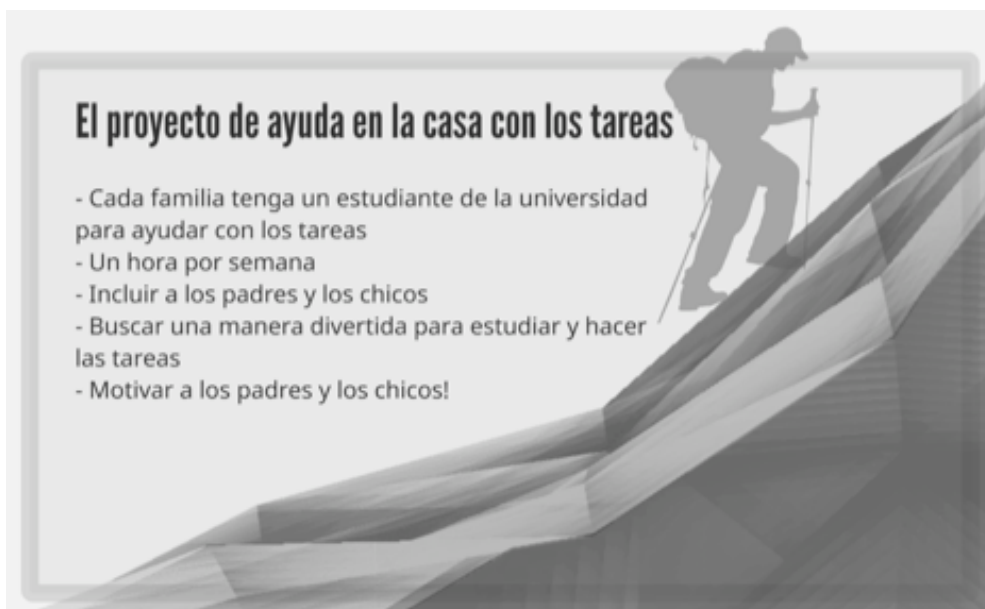
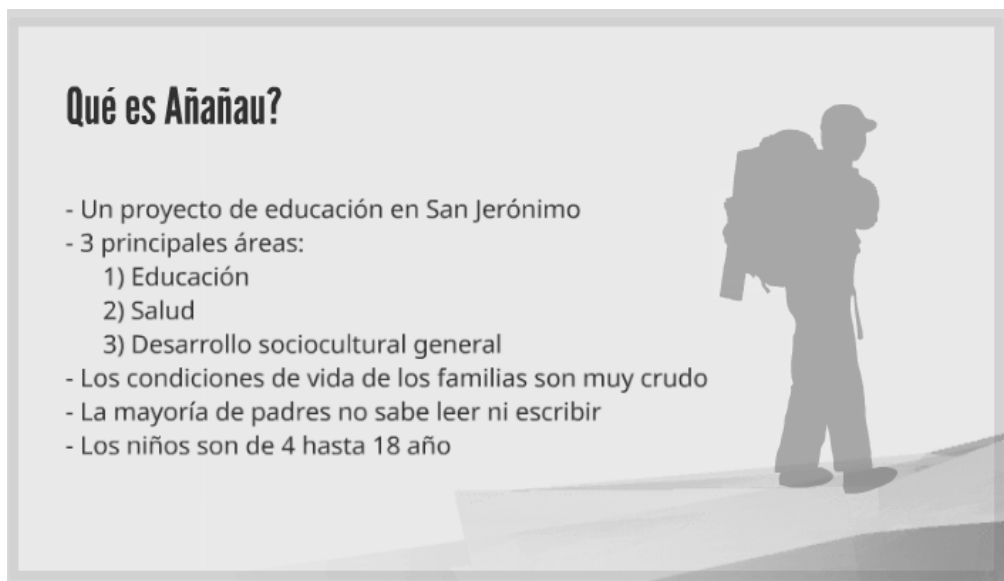
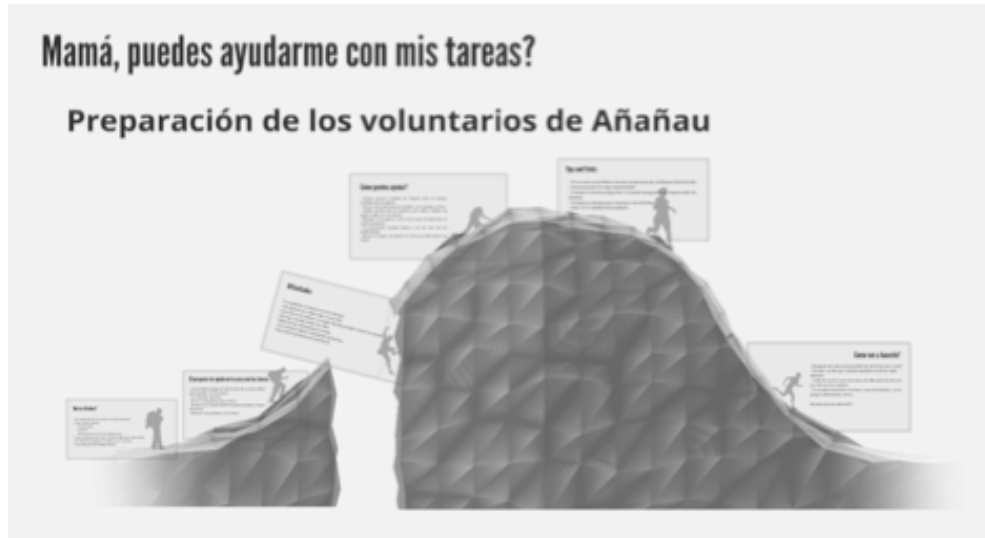
1. Ayudar con las tareas
2. Buscar un lugar donde pueden hacer las tareas
3. Motivar a los chicos y a los padres para que estudien y es muy importante, comunicar esto
4. Alfabetizar a los padres (pero esto no es para el proyecto piloto, será más adelante)

9.3. Presentatie infomoment

De presentatie is online te bekijken via de volgende link:

https://prezi.com/ck2y4c4_qrfy/mama-puedes-ayudarme-con-mis-tareas/

Dificultades

- Los padres no tienen mucho tiempo
- Los padres no saben leer ni escribir
- Los chicos no tienen un lugar donde pueden hacer las tareas
- No hay comida todos los días
- Ellos tienen demasiadas tareas
- Los padres hablan solamente Quechua
- Hay varios problemas familiares

Cómo puedes ayudar?

- Probar probar y hablar en Español todo el tiempo, también con los padres
- Utilizar otras maneras de estudiar, como juegos y libros
- Hablar mucho con los padres y los niños, intentar de saber cuáles son sus deseos
- Motivar a los padres y los chicos que la educación es muy importante
- Es importante trabajar juntos y de ver que son las posibilidades
- Buscar un lugar fijo donde los chicos pueden hacer sus tareas

Tips and Tricks

- Tú no eres un profesor, tú eres la persona de confianza de la familia
- Comunicación es muy importante!!
- Cuando tu tienes preguntas, tu puedes preguntar al responsable de Añañau
- Tomate tu tiempo para conocer a las familias
- QUE TÚ TE DIVIERTAS también!

Como van a hacerlo?

- Después de esta presentación las familias van a venir
- Quedar un día que ustedes pueden reunirse cada semana
- Cada vez que tu vas a la casa, escribe qué hiciste con los chicos y los padres
- Tu puedes prestarte muchas cosas de Añañau, como juegos educativos, libros...

Gracias para tu atención!

9.4. Vragen die de studenten elke keer moeten invullen na een sessie

Lista de preguntas

Nombre del estudiante	
Nombre(s) del chico(s)	
Datos	
Miembros de la familia que están en la casa	

- 1. Qué quisieras hacer hoy día?**
- 2. Tu hacia todo que tu querría?
Porque no/si?**
- 3. Los padres están incluido? Como si/no?**
- 4. Como puedes ayudar a los padres con la formación de los chicos?**
- 5. Ha tenido contacto con personas del medio de los chicos, como familia, vecinos...? Como fue el contacto?**
- 6. Tu pienses que los chicos están seguros en su familia? Porque no/si?**
- 7. Como es la comunicación de los padres contigo?**
- 8. Qué aspectos va bien en este familia con los tareas? Cuáles son las fortalezas?**
- 9. Tu has visto una evolución en la familia frente a la semana pasada?**
- 10. Tú tienes preguntas para el responsable de Añañau?**

9.5. Informed Consent

Estimados padres de familia y voluntarios,

Yo soy Hanne Maenhout, estudiante de trabajo social-cultural a la Hogeschool Gent. Para mi thesis yo tengo un proyecto piloto de ayuda en la casa con las tareas. Como esto, los padres pueden ayudar tambien con los tareas de sus hijos, porque un estudiante viene a la casa para ayudarles cada semana.

Este proyecto piloto commienca en la semana de 11/04/2016 y termina en la semana de 02/05/2016.

¿Qué significa la participación?

Usted participa voluntariamente en el proyecto. Se puede detener en cualquier momento, sin tener que dar explicación.

Confidencial

Cosas que se dijo durante la entrevista sólo se utilizarán para mi thesis. Solamente los nombres de los chicos y de los voluntarios son en mi thesis. Los appellidos no se dicen, tampoco los nombres de los padres. En los photos que se utilizan en el proyecto no han los caritas de los gentes.

Resultados

Los resultados se recogen en un documento. Puede consultar este documento cuando hay terminado.

Preguntas

Cuando algo no es claro, no dude en hacer preguntas. Usted puede contactarse con mi persona o la organización Añañau.

Gracias por su confianza,

Hanne Maenhout

INFORMED CONSENT PADRES:

Declaro que

- 1) he recibido una explicación sobre el proyecto piloto, y sé que puedo pedir más información.
- 2) participo voluntariamente.
- 3) puedo utilizar los photos
- 4) tienes confiencia en la investigador y el proyecto piloto.
- 5) sé que puedo interrumpir la entrevista en cualquier momento.
- 6) puedo solicitar una copia del documento.

He leído y aprobado este documento.

Nombre: ..... Fecha:.....

Firma: